

સાદા અને સરલ પ્રશ્નોત્તર (વિભાગ ૨ જો)

જુદા જુદા ૨૭ પ્રશ્નકાગના ૪૨૨ પ્રશ્નોના ઉત્તર

લેખક

શાહ કુંવરજી આણુ દજી
ભાવનગર

અપ જુદિવાળા અનેક સ્વધર્મી જાધુઓને
ઉત્કારક ધશે એવી શુદ્ધ જુદિથી
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી જૈનધર્મ પ્રમારક મહા
ભાવનગર

વીઝ મ ૨૪૬૨]

[વિજ્ઞ મ ૧૯'૨

કિંમત પાચ આના

રુદ્ધ-તાહ ગુનાગચ લ જુભાઈ શ્રી મહોદય ત્રિ પ્રેમ
દાણાપીક-ભાવનગર

અનુક્રમ

- પ્રશ્નકાન્ધ
- ૧ શા કુચક જાતાના સાદરી
 - ૨ ભારતર ગમચક દી સાદ આમો
 - ૩ શા હીગચ તેમજ, ગનકુરા
 - ૪ શા નાચક મનસુખભાઈ માગજુપુર
 - ૫ ગે દાનમન સદ્ગુણ બીખને
 - ૬ ચૂ નિસાગી જોન બધુ
 - ૭ શા ચુનીનાન જોસીગભાઈ દીમા
 - ૮ ગા જીવનનાન ગાચક ધ પુ
 - ૯ અગચ જી નાગ રીત
 - ૧૦ શા જમનોલમ અમુનખદાસ રગુન
 - ૧૧ અગચક જી નાગ ગીવન
 - ૧૨ શા હીગચ તેમજ વાજખા
 - ૧૩ શા જમનોલમ અમુનખદાસ રગુન
 - ૧૪ વાગ રાજપાગ મનનાન ખાખરચી
 - ૧૫ શા ચુનીનાન જમનાન મુગા
 - ૧૬ ગા હીગચ તેમજ વાજખા
 - ૧૭ ભારતર છોટાના નાચક ગીમો
 - ૧૮ પરી કરજીન નાચક સેરા
 - ૧૯ શા ગાજી નાથાભાઈ મમતી પા રા
 - ૨૦ ગા જિ મુચક
 - ૨૧ શા અમુનખ જગજન કાવની
 - ૨૨ ભાઈ મણિલાન ચાનાચક
 - ૨૩ ગા રા સુચકભાઈ પુરોષોત્તમ સ્ત મુગ
 - ૨૪ રો નધમન સીનારામ પાજો માદરી
 - ૨૫ શાહ બોગીનાલ કાચક અમલાવાદ
 - ૨૬ ભાઈ નગીનનાન જો મોદી જજુસ
 - ૨૭ શા કુનબામ નાચક મદના

પ્રશ્નકાન્ધ	પૃષ્ઠ
૧૧	૧
૧	૨
૧૦	૩
૧૮	૪
૧૮	૫
૧૩	૬
૧૧	૭
૧૩	૮
૯	૯
૫૪	૧૦
૩૧	૧૧
૪	૧૨
૬૪	૧૩
૧૮	૧૪
૬	૧૫
૮	૧૬
૧૦	૧૭
૨૦	૧૮
૧૧	૧૯
૯	૨૦
૬	૨૧
૧૦	૨૨
૯	૨૩
૧૧	૨૪
૧૦	૨૫
૬	૨૬
૧૧	૨૭
૧૦	૨૮
૬	૨૯
૩	૩૦
૨૭	૩૧

નિવેદન

સાદા ને સરલ પ્રત્નોત્તરના આ બીજા વિભાગમાં જુદા જુદા (૨૭) પ્રશ્નોના ૪૨૨ પ્રશ્નો ઉત્તર સાથે આપવામાં આવ્યા છે આ નામના પ્રથમ ભાગમાં તો બાઇ શ્રી ગણાબાઇ મોતીચંદ ઓર-પાડવાળાના પૂછેના જ ૩૩૦ પ્રશ્નો આપવામાં આવી હતા તે પ્રશ્નો તેમજ આ પ્રશ્નો શ્રી જ્ઞાન ધર્મ પ્રવચના પ્રગટ થતા મિત્રાચના બાકી રહ્યા જ પ્રગટ કર્યા છે પ્રશ્ન ૧૨ અન્ય અન્ય સહેનિવાસી શ્રાવકો છે ને ઉત્તર આપનાર પણ ગૃહસ્થ-શ્રાવક છે એ પ્રશ્નો ૧૬૮૭-૮૮-૮૯-૯૦ એ ચાર વર્ષના છે

આ પ્રશ્નોમાં કેટલાક ઇરાનુયોગને લગતા કેટલા ધર્મક્રિયાને લગતા, કેટલાક ધર્મવ્યાનુયોગને લગતા કેટલા જ મૂલોપાદિ ક્ષેત્રોને લગતા તેમ જ કેટલાક રસદાર ક્રિયાને લગતા છે તેના ઉત્તરો કેટલાક શાસ્ત્ર આધારે, કેટલાક સ્મરણાધારે અને કેટલાક અવધારે જુદિશક્તિને આધારે આપેના છે શાસ્ત્રાધારમાં પણ અમાલ્લના નામ માત્ર જ આપેન છે, પાક આપેનથી આ પ્રશ્નોત્તરો પ્રશ્ન-ગને વચારવા મોલીને તેમના મનનું સમાધાન કર્યા પછી ગંધી મૂકેના તે જ પ્રગટ કર્યા છે

આવા પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપવા તે ગમ ખામ તો વિદ્વાન મુનિ મહાગાનઓનું તેમ જ મુક્ત શ્રાવકોનું છે, જ્યાં મે અપરે તેના ઉત્તરો આપવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે ને શક્તિ ઉપગતનું કાર્ય માત્ર તે વિપરના પ્રેમને લઈને જ કર્યું છે એ નિમિત્તે ઉત્તર આપના માટે કેટલાક શાસ્ત્ર આધાર જોવા પડે છે તેથી કાર્મ-સ્મરણ તાજુ થાય છે એ લાભ સમજીને તેમ જ માગથી અત્પ્રજુદિવાળાને ગાંધી પણ ઉપનાય થતા એમ ધારીને પ્રયામ કર્યો છે તેમાં સ્ખનના થવાનો મહાવ છે કારણ કે હું અપર તેમજ સ્મરણ છું તેથી વિગેય મુનિમહાગાનઓએ તેમ

જા આવીકે ભાઈમોમે જે રખતના જગુર તે મને નથી જણાવના
કૃપા કરવી જેથી હ તેમા બનનો સુધારો કરવા પ્રવન પ્રીશ આ
મનુષ્યમા ઉપેશા બાર ન જાણવા વિશિષ્ટ છે

જેન શાઓમા પ્રતોત્તરો લગના હીરપ્રન મેનપ્રન વિગેર
ચત્ર પ્રન ચિતામણિ પ્રનોત્તર સાર્દસત પ્ર હોતર ચિતામણિ
વિગેરે મન્કન તેમ જ પુત્રગતી આપાના ઓઁ અથા ને પુત્રગત (યુકા)
હે કે જેમા ધણુ વિસ્તાભરેલા ઉત્તરો સુત્રાઈા પાક માથે આપેા
છે તેની પામે મારો આ પ્રવત્ન ના માગ્યોટા જેવા છે પરંતુ મુલ
જોતા તે તેની ઉપર મમભાવથી જોનાગ હોવાથી મારી બૂલ ન જતા
મારીબૂલ સુનાગનાના જ પ્રવત્ન દીન થમેજોરી મો અત કરણથી ખાતરી

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશમા કેટનાં વરોથી પ્રતોત્તરો પ્રાપ્ત કરેક
બાદમા આ ના જ કરે છે એમા એવદર મોગી નખ્યામા પ્રતોત્તરો
આપી ગરા છે તેની અરથી કોઈ રમત કોઈ મુનિગજ વિગેરે મારી
રખતના બતાવે છે તો હુ તમને જ તેનો સુધારો જૈન ધર્મ પ્રગણમા
જ પ્રગણ વરે છુ રખતના બતાવનારને હુ મારા ઉપગરી માનુ છુ
અને ગુરૂપાથી બૂલ સુધારવા તત્પર ગા ૧ કે જેથી પ્રીને તેવી
બૂલ ન થાન આ પ્રતોત્તરો હપારા તાં મુનિગજની રૂઝવિજનજો
રચારનામા આવેન છે

પ્રસંગોપાત આગુ જણાવી આ બીજે વિભાગ જૈન વર્ગ મમજ
ધરમામા આવે છે આતા છે કે તેમાથી માર્ગપણ મોધ અમરા ખુલાસા
મેળવી માગ પ્રસમને સફળ ગ્રાનો ગુણ્યાગી જધુમો પ્રવાસ પ્રગે
જેથી હુ માગ અ પ પ્રસમને મળ માનીશ

માહ સુદ ૧૫ }
અ ૧૯૮૦ }

કે ૧૨૨૭ આલા ૬૨૭
ભારતનગર

સાદા અને સરલ પ્રશ્નોત્તર

વિભાગ બીજો.

[પ્રાગભમા ગેરાન ગુનાતુ કે-કેટનાએક મધુઓના પ્રશ્નો આવેના, તેના ઉત્તરો વખેલા તેમને વાચવા મો-નેલા પરતુ અઘાપિ મામિ-મા પ્રગટ ગુનાનો અવગત મળ્યો નહીં તેથી તેના પ્રશ્નો અન્ય બધુઓને મળવા-મમજવા માટે પ્રગટ કરવામા આવેલ છે]

(૧)

(પ્રશ્નકા-ક કૃત્ય દ લાપાવાન-સાદી)

પ્રશ્ન ૧—હેરામરમા કે ઉપાશ્રયમા ખમામમણુ દેતા સ્ત્રીઓએ ભૂમિપ્રમાર્જન કેવી રીતે અને શા વડે કરવું ?

ઉત્તર—ટૂંકો રૂમાલ રાખીને તે વડે કરવું ઠીક લાગે છે

પ્રશ્ન ૨—એકાસણું અગર આયળિલ કરીને લેલ્યા અગાઉ તિવિહારનું પરચખખાણુ કરતા દિવમચરિમ શબ્દ બોલવો કે નહીં ?

ઉત્તર—પાપધમા એકામણુ કે આગેલ કરીને તે પરચખખાણુ કરતા દિવમચરિમ બોલવાની પ્રવૃત્તિ છે પરતુ તેનો અર્થ દિવસના ચરિમ (ટેવા) ભાગ પર્યંત એમ મમજવો માગે તપ વિનાનાએ દિવમચરિમનું પરચખખાણુ કરતા દિવમચરિમ શબ્દનો અર્થ દિવસચરિમથી એમ મમજવો

પ્રશ્ન ૩—જ્યા આર્દ્રા નક્ષત્ર એકા પછી જ પાકી કેરી આવતી હોય ત્યા આર્દ્રા નક્ષત્ર પછી ત્યાગ સમજવો કે નહીં?

ઉત્તર—તેવા ક્ષેત્રને માટે તો આર્દ્રા પછી ત્યાગ સંભવતો નથી

પ્રશ્ન ૪—જે દેશમાં વરસાદ લાહરવાથી માગશર સુધી પડતો હોય ત્યા ચોમાસાના અમુક વસ્તુના ત્યાગ સંબંધી નિયમનું પાલન શી રીતે કરવું ?

ઉત્તર—ચોમાસાના નિયમમાં તો ફેરફાર સંભવતો નથી, કારણ કે મુનિ પણ તે ક્ષેત્રે કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫ મે ચાતુર્માસ ગણે છે

પ્રશ્ન ૫—પાણિકાદિ પ્રતિક્રમણમાં અતે સતિકર ન્તવન કરેલું કે નહીં ?

ઉત્તર—ખાસ આવશ્યકતા નથી, કારણકર કહેવું ઠીક લાગે છે

પ્રશ્ન ૬—સકલાકૃત્તમા ચોલી-વસ્તી ગાથાઓ બોલાય છે તો કટલી ગાથાઓ બોલવી ચોખ્ખ છે ?

ઉત્તર—એ મોટા ધી ત્રિવણિગલાકાપુરુષ અગ્નિમાંથી ઉદ્ભવિ છે તેથી પ્રારબની રંગ ગાથા તો તેમાં કદા પ્રમાણે કહેવી પછી ઉપગ્ની પ્રવેષ ગાથાઓ ચોડી-૧૨૦ બોલાય તેમાં ખાધ નથી

પ્રશ્ન ૭—ઉપધાનની આવોયણમાં ચોથા ભાગનો તપ તો આપવો જ એમ લખ્યું છે તો ચોથો ભાગ શી રીતે સમજવો ?

ઉત્તર—આવોયણ આપનાનું કામ ચુરમહારાજનું છે તેથી તેઓ પાને એ બાબત સમજવી અને તે આપે તે પ્રમાણે આવોયણ લેવી.

પ્રશ્ન ૮—દેવવદન સાધ્યમાં ખાચ અભિગમમાં સચિત્તનો ત્યાગ કરવાનું લખ્યું છે અને બહુત્ક્રાંતિમાં પુષ્પમાળા કઠમાં મહેરવાનું કહ્યું છે તનુ કેમ ?

ઉત્તર—શરીરશોભા માટેના સચિત્ત પુષ્પમાળાદિ તજવાના છે જૂહત્યાતિમા પુષ્પમાળા પહેરવાનું કહેલ છે તે પ્રભુભક્તિ નિમિત્તે શાંતિની ઉદ્દેશ્યપણા કરતી વખતે પહેરવાનું કહેલ છે તેથી તેમા બાધ નથી

પ્રશ્ન ૬—ભરતજોત્રમા પાત્રમા આરામા સઘયણુ ને સન્ધ્યાન કેટલા હોય ?

ઉત્તર—સઘયણુ બે કલા છે સન્ધ્યાન માટે ચૌદસ વાગવામા આવેલ નરી છએ નમવે છે

પ્રશ્ન ૧૦—આઠ મહની સંઝાયમા જગમદમા ‘ શ્રેણિક વસુ ભૂતિ છરો રે ’ એમ ઠંઠુ છે તે વસુભૂતિ ડોણુ સમજવા ?

ઉત્તર—એ વસુભૂતિ ડોણુ ધર્મ ગયા છે તે અમણુમા નથી, પરંતુ વીરપ્રભુના છરે વિશ્વભૂતિના ભવમા જગમદ કર્યો છે

પ્રશ્ન ૧૧—હાલમા કેટલાએક મુનિઓમા અને આમાયિત પૌરુષ લીધેલા ત્રાવડમા મોઢા પાને મુદ્રપત્તિ રાખ્યા વિના બોવનાની પ્રવૃત્તિ દેખાય છે તેનું ઠરતું શું હશે ?

ઉત્તર—એમા પ્રમાદ અથવા ઉપયોગની ગૂંચતા સિવાય બીજું કાંઈ કાણુ અઠરતું નથી

મવત ૧૯૮૭ ફાગણ વદિ ૫

કુવરેશ

(૨)

(પ્રશ્નમા—માત્તર નમચદ હી ગાદ—આમોદ)

પ્રશ્ન ૧—અગુરલધુ પર્યાય અરૂપી દ્રવ્યમા જ હોય છે છતાં આગમસાન્મા પુદ્ગળનાં વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અગુરલધુ મહિત માનેલા છે તેનો ભાનાર્થ શું સમજવો ?

ઉત્તર—પુદ્ગળોમા ભારે, હલકાપણુ તેમજ ગુરુલધુ અને અગુરલધુ ચારે ભાન કહેવા છે, તેથી પન્માણુમા વર્ણાદિ અગુર

લઘુપણે મળવે છે આ અશુદ્ધિ પર્યાય અંતરો દ્રવ્યમા હોય છે તેવો સમજવો નહીં આને માટે વિશેષ વિદ્યાન મુનિગજને પૂછવું

પ્રશ્ન ૨—ચૌદ પૂર્વનું જ્ઞાન કયા સુધી હતું ? હાલમા તેમાથી કાંઈ છે ?

ઉત્તર—ચૌદ પૂર્વનું જ્ઞાન ન્યૂનભદ્ર સુધી હતું ચૌદ પૂર્વનું જ્ઞાન એટલે દ્વાદશાગીનું મધુર્જી જ્ઞાન-બોધ-સમજવો ત્યાર પછી ઘટતું ઘટતું શ્રી દેવર્ષિ ગણિ દ્વામાત્રમણ સુધી એક પૂર્વનું જ્ઞાન રહ્યું હતું હાલ પૂર્વનું જ્ઞાન બીલકુલ નથી, અગ્નિ અગનું જ્ઞાન વર્તે છે

પ્રશ્ન ૩—પ્રદેશ ને પરમાણુને રૂપો સમજવા કે અરૂપો ?

ઉત્તર—પરમાણુ પુદ્ગળના જ હોય છે, તે રૂપો છતાં સૂક્ષ્મ હોવાથી અર્થચક્ષુવડે દેખાતા નથી પ્રદેશ પુદ્ગળ સિવાય બીજા ચાર દ્રવ્યોના હોય છે તે તો અંતરો જ છે અને પુદ્ગળમા સ્કંધ સાથે લાગેલ પરમાણુ પણ પ્રદેશ કહેવાય છે તે સ્કંધ સાથે દેખી શકાય છે

પ્રશ્ન ૪—દશ પ્રાણને મેમાણુની નવતત્ત્વની બુકને પાંચ છઠ્ઠે ભાવણ કહેલ છે, તે શી રીતે સમજવા ?

ઉત્તર—એમા તો જ્ઞાન-દશ નાદિ ભાવપ્રાણોને ભાવણવ કહેલ છે, દશ પ્રાણને દ્રવ્ય અણુ અપેક્ષાએ કહેલ છે, ભાવણવ નહીં

પ્રશ્ન ૫—સિદ્ધશિવામા મિદના છત્રો ન હોવા છતાં એની એવી મજા આપવાનું શું કારણ ?

ઉત્તર—એનું જ્ઞાન તો ઉપત્તિપ્રાગભાસ છે, બાકી મિદના નજીકમા એ નિલા હોવાથી તે એ નામથી ઓળખાય છે

પ્રશ્ન ૬—અધકારને દ્રાણે દ્રિય આહ્વા કહ્યો છે તે બરાબર છે ?

ઉત્તર—અધકાર પૌષ્ઠગલિક હોવાથી અને પુદ્ગળમા વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અન્ય હોય છે તેવી તેને દ્રાણે દ્રિય આહ્વા માનવામા વાધો નથી

પ્રશ્ન ૭—તર્તમાન સમયમા નિશ્ચય મમકિત કોડને હોય કે નહીં ? હોય તો આપણે કેવી રીતે સમજી શકીએ ?

ઉત્તર—ન હોય એમ જી ગકાય નહી, હોવાનો મલવ છે જ બાકી આપણે ખાત્રીથી જી ન શકીએ, બહુશ્રુત જી શકે

પ્રશ્ન ૮—નિશ્ચય સમકિત કયે શુભુદાણે હોય ? તેનો કાળ ડેટલો ? અને તે મગીને કઇ ગતિમા જાય ?

ઉત્તર—એ મમકિત ચોથા શુભુદાણાથી હોય એનો કાળ ત્રણે પ્રકારના સમકિતના કાળ પ્રમાણે સમજવો અને મમકિતી જીવ મરીને અન્ય ગતિનો પૂર્વજદ્વાયુ ન હોય તો દેવગતિમા જ જાય પૂર્વજદ્વાયુ હોય તો સમકિત વમીને ચારે ગતિમા જાય

પ્રશ્ન ૯—આત્માને એકેક પ્રદેશે અનતી ડર્મવર્ગણા કહી છે તે શી ગીતે સમજવી ?

ઉત્તર—એ વાત જ્ઞાનીગમ્ય છે, છતા પુદ્ગળનો પગિભન નભાવ છે અને જીવની અચિત્ય શક્તિ છે, તેવી તે પ્રમાણે હોવામા વાધો જેવો નથી

(પ્રશ્ન-શા હીનવદ તેમજ—સાનકેના)

પ્રશ્ન ૧—જેણે સર્વસ્વનો ત્યાગ કર્યો છે એના પગભાતમાની મૂર્તિઓને અલકારથી મુશોભિત કરી તે યોગ્ય છે ?

ઉત્તર—પરમાત્માની મૂર્તિની જુદી જુદી અનુસારોના વિના કરીને જુદી જુદી રીતે નેવા-પૂજા-ભક્તિ કરવામા આવે છે અલકારથી ભૂષિત હોય ત્યારે ગત્યાવધા ભાવવાની છે તે એવી વિચારણા ન કરાય તો જળ-ચંદન-પુષ્પાદિવડે અગ પૂજા પણ થઈ ન શકે, કારણ કે તીથ કરા તેના પણ ત્યાગી હોય છે

પ્રશ્ન ૨—અન્ય ધર્મના લોકો ઇશ્વરને સર્વવ્યાપી માને છે, જોના શી રીતે માને છે ?

ઉત્તર—જેઓ જગતકત્તા ઇશ્વર માને છે તેઓ મર્વ વ્યાપી પણ માને છે—માનવા પડે છે જોના જગતને અનાદિ અને સ્વત્ત સિદ્ધ માને છે તેથી તેને મર્વવ્યાપી માનવાની જરૂર રહેતી નથી જોના સર્વ કર્મ ક્ષય કરીને મિદ્ધ વચેલા છોને જ ઇશ્વર શબ્દથી સંબોધે છે, કારણ કે તેઓ જ સર્વોત્કૃષ્ટ સ્થિતિને પામેલા છે તેઓ મિદ્ધસ્થાનમા જ રહેલા હોય છે, સર્વવ્યાપી હોતા નથી જ્ઞાનના ઉપયોગવડે મર્વવ્યાપી છે

પ્રશ્ન ૩—પોતાના કરેલા સાન-માહા કર્મોનું ફળ જીવ પોતાની મેળે જ લોગવે છે કે તેને ફળ આપનાર ડોહ બીજુ છે ?

ઉત્તર—જીવ પોતે જ પોતાના કરેલા શુભાશુભ કર્મોનું ફળ લોગવે છે જેમ કુપચ્ચ કરનાર વ્યાધિગ્રસ્ત થાય છે ને વિષ ખાનાર મૃત્યુ પામે છે તેની જેમ સમજી લેવું કર્મનું ફળ આપનાર કોઈ બીજુ નથી ચમરાજી વિગેરે ખોટી ક પના માત્ર છે

પ્રશ્ન ૪—આ ચુદ્ધિને નિયમમા રાખનાર ઇશ્વરી મત્તા ન હોય તો બીજી કઈ સત્તાથી તે નિયમમા રહે છે ?

ઉત્તર—એ પોતાના સ્વભાવવડે જ નિયમમા રહે છે બીજી કોઈ ગમે તેટલું સત્તાવાન હોય પણ તેને નિયમમા રાખી શકે જ નહીં જગતકર્તા ઇશ્વર માનનાર પણ આ બાબતમા ઉત્તર આપી શકે તેમ નથી, તેને ઇશ્વરની અર્થિત્ય શક્તિથી તેમ બને છે એમ કહેવું પડે છે એટલે તે બાબતને બીજાને ખુલાસો તેની પાને નથી અર્થિત્ય શક્તિ તેજ જગતસ્વભાવ મમજવો

પ્રશ્ન ૫—રાઈપ્રતિકમણ સૂર્યોદય પટ્ટી અને દૈનમિક પ્રતિ ક્રમણ સૂર્યાન્ત અગાઉ ડગે ગકાય ? કે જેથી બુદ્ધ વાચીને પ્રતિક્રમણ ડરનારને દીપકની આવશ્યકતા રહે નહીં

ઉત્તર—રાઈપ્રતિક્રમણ મધ્યાન્હ મુધી કરી શકાય અને દૈનમિક પ્રતિક્રમણ સૂર્ય છતાં (જાપેર પછી) ગમે ત્યારે અપવાદમાર્ગે કરી ગકાય પરંતુ વાચીને કરવું યોગ્ય નથી

પ્રશ્ન ૬—અત સમયે મનુષ્યને આરાધના માટે પુન્યપ્રકાશનું મનન, પદ્મભાવતીની જીવરાશિ વિગેરે મબજાનાય છે તેને માટે કાઈ વિધિ કવવાની છે ?

ઉત્તર—તેને માટે ખામ વિધિ કરવાની નથી, પરંતુ સાધુ કે માધ્વી તે નિમિત્તે પધાર્યા હોય તો તેમની પાસે જ્ઞાનપૂજા કરવી અને તેમને મુખે જ્ઞાતાવસ્થાવાળાને યોગ્ય લાગે અને રૂચે તે સભળાવવું, તેમજ મનનિયમ કગવવા કે જેથી તેનું વિશેષ હિત થાય એવી ગીતે આરાધના કગવેલ શ્રીકૃષ્ણ આયુધ્યમગથી નિરોગી થાય તો તેને પણ ખાસ કાઈ વિધિ કવવાની નથી પરંતુ મરણનું અમરણ કાયમ ગાળીને વિશેષ પ્રકારે મદાચારી થવું ઘટે છે

પ્રશ્ન ૭—કેટલાક વણિકો દીડગે વેળીને મોટી રકમ

મેળવે છે ને તે દ્રવ્યવટે આણવિકા ચલાવે છે તેને અધર્મી કહેવા કે નહીં ?

ઉત્તર—એ કૃત્ય વ્યવહારથી તેમજ ધાર્મિક વિચારણાથી અન્યત્ર નિઘ ઠે એ કૃત્ય કરનાર મનુષ્યને અધર્મી કહેવામા બીજાકુલ રાકા કરવી નહીં

પ્રશ્ન ૮—ઉપરનું કાર્ય જો અધર્મરૂપે ગણાય તો તેમા પૈમા લેનાર ને દેનાર જાને દોષિત છે કે કેમ ?

ઉત્તર—દોષિત તો જાને છે, કારણ કે દ્રવ્યવાન દ્રવ્યની હાલત આપવાવડે જ અપદૃત્ય ઠરાવે છે, પરંતુ પૈમા લેનાર કરતા તેને કાંઈક ઓછો જુ હેઞાગ જણવે ભેદએ, પણ જો તે વધે વૃદ્ધ, વ્યાધિગ્રસ્ત કે બીજી ગતે ન પરણવા લાયક હોય છતાં પરણે તો તેને વધારે જુ-હેજાર પણ ગણી શકાય

પ્રશ્ન ૯—એવું ઝાંઘ પાપ છે કે જેની મામે-તેના નિવારણ માટે કરાતું ધર્મકાર્ય પણ નિષ્ફળ થાય ?

ઉત્તર—વિશ્વામઘાત, કર્મહાનના વ્યાપાર, અપ્રમાણિકતા વિગેરે એવા અનેક પાપકાર્ય છે કે તેના નિવારણ માટે તેવી રીતે મળેલા દ્રવ્યથી ગમે તેટલા ધર્મકાર્ય કરે પણ તે નિષ્ફળ પ્રાય થાય અર્થાત્ પાપનું સર્વથા નિવારણ ઠરી શકે નહીં

પ્રશ્ન ૧૦—રહેવાના મકાનમા ઉપેહી વિગેરે જીવોની ઉત્પત્તિ થઈ હોય અને મકાનનો ત્યાગ કરી શકાય તેમ ન હોય તો અહિંમાપરાયણ મનુષ્યે શું કરવું ?

ઉત્તર—અમુક વખતને માટે તો મકાનનો ત્યાગ કરવો અને ઉત્પત્તિ થયેલા જીવોનું જયણાપૂર્વક નિવારણ કરવું

સ ૧૯૮૭ ના અશાઠ વદિ ૬

કુવરજી

(પ્રશ્નકાર—શા. નાનથદ મનમુખભાર્ગ-સાગણપુ.)

પ્રશ્ન ૧—શ્રી ધત્તાશાજિભદ્ર અણુસણ કરીને કયા ગયા છે ?

ઉત્તર—તેના ચરિત્ર વિગેરે અનેક ઠેકાણે તો તે બને સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ગયાનું કહેલ છે કેઈક સજ્જાયમા ધન્ય કુમાર મોક્ષે ગયાનું લખેલ છે પરંતુ તે બહુ આધારવાળું જણાતું નથી વળી શાજિભદ્ર મોક્ષે ન જતા સર્વાર્થમિધે જવાનું કારણ બતાવ્યું છે તે પણ કીક લાગતું નથી

પ્રશ્ન ૨—તીર્થ કરના જન્મકટ્યાણુક વળતે મૌઘર્મે દ્ર લાખ યોજનનું પાલક વિમાન વિકુર્વીને આવે છે તે વિમાન જળ-દ્વીપમા તો સમાય નહીં, તો કયા રાખતા હશે ?

ઉત્તર—એ વિમાન નદીશ્વરદ્વીપે રાખી નવું નાનું વિમાન વિકુર્વી પોતે એકલા જ પ્રભુની માતા પાસે આવે છે, બીજા બધા પરભાર્યા મેરૂ પર્વતે બાય છે ઇદ્ર માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપી પાચ રૂપ કરી પ્રભુને કરમ પુટમા લઈને મેરૂપર્વત પર આવે છે

પ્રશ્ન ૩—ઇત્વરિક સામાયિકના કાળનો નિન્ધાર છે ?

ઉત્તર—ઇત્વર સામાયિકનો કાળ ૪૮ મિનિટનો છે તે કરતા ઓછા કાળનું કરી શકાય નહીં બેઘડીનું જ કરવું બેઘડે એવો શાસ્ત્રોત્તેજ છે

પ્રશ્ન ૪—સ્થિતકંપ ને અસ્થિતકંપનો અર્થ શું ?

ઉત્તર—બધા પ્રભુના વારામા એક સરખો પ્રવર્તે તે સ્થિત કંપ ને બે પહેલા છેલ્લા પ્રભુમા ને બાવીશ મધ્યના પ્રભુના

સમયમા ફેરફાર થાય તે અસ્થિતક્રમ એના બીજા નામ નિયત
ક્રમને અનિયતક્રમ છે હવે પ્રકારના ક્રમો પૈકી ૪ ક્રમ નિયત
છે ને ૬ અનિયત છે તેનો વિગતાર ક્રમસૂત્રની વૃત્તિથી જાણવો.

પ્રશ્ન ૫—આપણે તિથિ કેવી રીતે જાણવાની છે ?

ઉત્તર—આપણે ઉદ્યાત તિથિ માનનાગ ધીએ એટલે સૂર્યો
હથ વળતે પા અરધી ઘડી પણ જે તિથિની હોય તેને આખી
તિથિ તરીકે માનવાની પ્રવૃત્તિ છે પ્રતિક્રમણને તિથિ માથે સળધ
નથી સ્થાનકવાગ્રીઓ માનના પ્રતિક્રમણ વળતે જે તિથિ હોય
તેને પ્રમાણ માને છે પાસિક માટેતો તમની એ માન્યતા ચોક્કમ જ
છે આપણી માન્યતા તે પ્રમાણે નથી આપણે સૂર્યના ઉદય વળતે
જે તિથિ હોય તે તિથિ બીજા દિવસના સૂર્યોદય સુધી માનવાની છે.

પ્રશ્ન ૬—કૌવસિક પ્રતિક્રમણ કરતા સામાયિક લઈને પડી
પ્રત્યાખ્યાનનો અવસર દૃઢ આવર્યકે ન રહે તેના માટે તેને
લગતો વિધિ પ્રથમ મુહુરત્તિ ને વાજ્ઞાન્યે કરવામા આવે છે તે
વિધિ ઔવિહાર ઉપવાસવાળા બીજાકુલ કરતા નથી ને તિવિહાર
ઉપવાસવાળા એવી મુહુરત્તિ જ પડિલેલે છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—આ પ્રમાણે ઔછાન્વતો વિધિ કરવામા તપના
બહુમાન સિવાય બીજું કારણ સંભવતું નથી.

પ્રશ્ન ૭—મુકરર કરેલા સમય પ્રમાણે કાયોત્સર્ગ કર્યા ઉપરાંત
મુનિ અથવા શાસ્ત્રિ માનવા માટે કાયોત્સર્ગમા જ રહેવાનું
કહેવામા આવે છે તો તેથી કાયોત્સર્ગનું પ્રમાણ વધી જતું
નથી ? અને તેથી વિરોધ આવતો નથી ?

ઉત્તર—મધ્ય પ્રતિક્રમણ કરનાર એક વિષે માનવો, કેહ

ઘાઘાટ ન કરે તેટલા માટે કાયોત્સર્ગમા જ સ્થિત રહેવાનું
પૂર્વપુરોષે ઠગવેલું છે તેમા કાયોત્સર્ગના પ્રમાણને અંગે
કાંઈ વિરોધ સમજવાનો નથી

પ્રશ્ન ૮—સ્થાપનાચાર્યની પડિલેહણ સાચી કે શ્રાવિકા
કરી આપે તો તે સ્થાપનાચાર્ય પાને શ્રાવક ક્રિયા કરી શકે ?

ઉત્તર—માધુઓએ પડિલેહણ કરેલા સ્થાપનાચાર્ય પાને
શ્રાવક ક્રિયા કરવાની પ્રવૃત્તિ છે માંનીને શ્રાવિકાની ઠરેલી પ્રતિ
લેખનાવાળા સ્થાપનાચાર્ય મંત્રીએ ક્રિયા કરવાની પ્રવૃત્તિ નથી

પ્રશ્ન ૯—પોમહુમા પાણી પીતા આહુ વસ્ત્ર શા માટે રાખે છે ?

ઉત્તર—પોમાતી સાધુ તુલ્ય ગણાય છે તેથી તેણે પણ
મુનિની જેમ પાણી પીતા આહુ વસ્ત્ર ગણવું તે યોગ્ય ગણાય છે
વળી તેમા શુકની કે સ્થાપનાની આચારના ન કરવાનો પણ હેતુ છે

પ્રશ્ન ૧૦—પ્રભુ પાને ધરેલા ક્ષણ-નૈવેદ્યાદિ ખાવાથી દોષ
લાગે તેટલા માટે આપણે વેચાણ લઈને પણ ખાતા નથી, ને
ગોઠી વિગેરેને ખાવા આપીએ છીએ તો તેથી ખવગવ્યાનો
દોષ ન લાગે ?

ઉત્તર—ખાણ ને ખવગવવું એમા બહુ ફેર છે બધી
જગ્યાએ જવું, કરાવવું ને અનુમોદવું મમાન ક્ષણ આપનાર
મમજવું નહીં આપણે જો ખાઈએ તો આપણા પરિણામ નિ શુક
ધર્મ જાય છે એટલે આપણને ડર્મજનક બહુ થાય છે પૂજારી,
લોજક વિગેરેના પરિણામ તેવા નિ શુક થતા નથી, કેમકે તેને
સેવાના ઘટલામા આપવામા આવે છે આ બાબત બહુ વિચાર
કરવા લાયક છે દેવદ્રવ્યની ઘણી વિચારણા આમા મમાય છે

પ્રશ્ન ૧૧—પાશ્વ કારણમાં ભાવી ને કર્મ ને જુદા કેમ કહ્યા છે ? એ બેનો અર્થ તો એક જ થાય છે

ઉત્તર—એ બે શબ્દનો અર્થ એક નથી ભાવીનું બીજું નામ ભવિતવ્યતા અથવા નિયતિ છે તે તો છેવટના પરિણામને બતાવનાર કારણ છે તેમા ફેરફાર થતો જ નથી કર્મ તો ફરેક જીવના પોતાના કરેલા હોય તે કહેવાય છે, તે કારણ વડે જીવ તદ્દોબ્ધ શરીર, ઇતિ, જાતિ, સન્ધાન, સમયજી, આયુ યાદિ ફરક ભવમા પામે છે અને તેમા ફેરફાર પણ બહુ થાય છે એ બે કારણ કોઇ રીતે એક અરૂપવાળા કે એક અર્થ વાળા છે જ નહીં

પ્રશ્ન ૧૨—ગીરમુનુ ઉત્પત્તિસ્થાન દેવાનદા ને ઋષભ દત્તને ત્યાં છે જના તે સિદ્ધાર્થ શબ્દ અને ત્રિશયા માતાના પુત્ર કેમ કહેવાય છે ?

ઉત્તર—ઉત્પત્તિસ્થાન પણ ઇદ્રિ બદલુ છે વગી લોકો તો જેને ત્યાં જન્મ થાય તેને જ માતા-પિતા તરીકે ઓળખે છે, એ સુપ્રસિદ્ધ છે દેવાનદા માતાની તો કેટલાકને ખબર પણ હોતી નથી, તથી જે પ્રમાણે કહેવાય છે તે પ્રમાણે ચોગ્ય છે

પ્રશ્ન ૧૩—જે ઘરમા બાળક જન્મે તે ઘરમા જે જમતા કે જોતા ન હોય-વિશેષ પરિચયમા આવતા ન હોય તો તેને પિતા કે માતા યા પિતામહ કહેવાથી વૃદ્ધિમૂતક લાગે ?

ઉત્તર—ન લાગે જૈનધર્મમા સૂતક સગપણથી લાગતુ નથી, પણ અશુચિના સસર્ગથી લાગે છે, એવી જૈન શાસ્ત્રની ખાસ માન્યતા છે પરદેશમા રહેનારને પણ સૂતક લાગતુ નથી જેને સૂતક લાગે છે તે પ્રભુની અગપૂજા ન કરી મકે, બીજી

અથપૂત, ભાવપૂત, તપ, જપ, મામાયિક, પ્રતિક્રમણાદિ કરી શકે મુખે ઉચ્ચાર ન કરે

વધારે હકીકત જાણવા માટે હાથેલ સૂતકવિચાર વાચવો

પ્રશ્ન ૧૪—કર્મસૂદન તપમા આઠ પૈકી ચાર દિવસે—એક—સિત્ત, એકદત્તી, અષ્ટકવગ ને એકલઠાણુ શી રીતે કરવું ?

ઉત્તર—એકસિત્તમા એક દાણો જ માત્ર ગળવો. પચ્ચ જખાણુ આબેલનું કરવું ઠામ ચોવિહાર કરવો

એકદત્તીમા એક વાર—એક સાથે ભાણામા પીગમાય તેટલું જ ખાવું મુનિને એકવાર પાત્રમા પડે તેટલું જ ખાવું તે એકદત્તી જાણવું એમા પણ ઠામ ચોવિહાર કરવાનો છે

આઠ ટવગમા મોઢામા સમાય એવા આઠ કોળીઆ પૂરતું જ ખાવું અથવા પોતાના આહારના ચોથા ભાગ પૂરતું ખાવું ઠામ ચોવિહાર કરવો એકામણુ કરવું

એકલઠાણુને એક અગીયુપણુ કહે છે માત્ર એક હાથ ને મોઢું હલાવીને ચિરપણે હાડ્યાચાડ્યા વિના તેમ જ બોળ્યા વિના ખાવું, ઠામ ચોવિહાર કરવો તે એકલઠાણુ સમજવું

પ્રશ્ન ૧૫—આઠમના સ્તવન શ્રી કાતિવિજયજી અને ન્યાયમાગરજીના કરેલા છે તે જાનેમા કસ્યાણકોની તિથિ કેરફાર કહેલી છે તો તેમા જગજર કોની ઢહેલી માનવી ?

ઉત્તર—શ્રી ત્રિપદિશવાડાપુરુષ ચરિત્રમા શ્રી હેમચંદ્રા ચાર્યજીએ જે કસ્યાણકોની તિથિઓ કહેલી છે તે પ્રમાણે કહેલ તિથિને પ્રમાણ માનવી

પ્રશ્ન ૪—યથાપ્રવૃત્તિ કરણનો શબ્દાર્થ વિચારતા તેમાં સાત કર્મની સ્થિતિ ઘટાડવાનું જણાતું નથી તેનું કેમ ?

ઉત્તર—યથાપ્રવૃત્તિકરણ અનાલોગપણે યાય છે અને અભવ્ય પણ કહે છે, પરંતુ તે કરણવડે માતે કર્મની સ્થિતિ ઘટ્ટા પછી જ જીવની સમક્ષિત પ્રાપ્તિ માટે યોગ્યતા ધાય છે એટલે તેમાં શબ્દાર્થ જોવાનો નથી.

પ્રશ્ન ૫—અનિવૃત્તિકરણ કર્યા પછી જીવ સમક્ષિત પામ્યા વિના ન જ રહે એમ કહેલ છે તો શું અપૂર્વકરણ કર્યા પછી પાછો ફરે ?

ઉત્તર—અપૂર્વકરણ કરનાર અનિવૃત્તિકરણ કરે જ અને અનિવૃત્તિકરણ કરનાર સમક્ષિત પામે જ એમ ઉત્તરોત્તર સમજવું.

પ્રશ્ન ૬—સમક્ષિતની પાચ લાવના કઈ છે ?

ઉત્તર—સમક્ષિતના ૬૭ પ્રાવમા તેની ૬ લાવના આવે છે, પાચ લાવના જાણવામાં નથી,

પ્રશ્ન ૭—ક્ષયોપશમ સમક્ષિતી ક્ષાયક સમક્ષિત પામે કે ઉપશમસમક્ષિતી પણ પામે ?

ઉત્તર—અનાદિ ત્રિધ્યાત્મી ઉપશમ સમક્ષિત પામી ક્ષયોપશમ સમક્ષિતી થઈ, તે પછી જાને પ્રકૃતિ જાપાની ક્ષાયિક સમક્ષિત પામી શકે છે એમ લક્ષમાં છે ક્ષયોપશમી ધર્મા વિના ક્ષાયિક પામવાનું વાચનામાં આવ્યું નથી.

પ્રશ્ન ૮—ક્ષાયિક સમક્ષિતને કયું સમક્ષિત મેકે છે ?

ઉત્તર—જેમાંથી એકે સમક્ષિત તેને રોકતું નથી આત્માની શક્તિમાં મદદતા હોય છે ને રોકે છે આત્મા જાગનાન યાય તો અતર્કુટર્તના આત પ્રકૃતિનો ક્ષય કરી ક્ષાયિક સમક્ષિત પામી મેકે છે.

પ્રશ્ન ૯—સામ્વાદન સમકિત પાત્ર વાર શી રીતે પામે ?
કેમકે પાત્રમી વાર ઉપશમ પામ્યા પછી તો પડે નહીં એમ કહેલ છે

ઉત્તર—પાત્રમી વાર ઉપશમ પામે તે ચોથી વખતની
ઉપશમગ્રેણિમા પામે. ત્યાથી તે ચ્યુત થાય છે, નથી થતો એમ નહીં

પ્રશ્ન ૧૦—ક્ષયોપશમથી પડતો સામ્વાદન ભાન કેમ ન પામે ?

ઉત્તર—ઉપશમથી પડતા પ્રથમ અનતાનુબધીનો ઉદય
થાય છે તેવી ત્યા સામ્વાદનભાવ પામે છે ક્ષયોપશમથી
પડતા તો તત્ત્વ જ મિથ્યાત્વમોહનીયનો ઉદય થાય છે તેવી
તે સામ્વાદનભાવ ન પામે

પ્રશ્ન ૧૧—ક્ષયોપશમ સમકિતમા કેટલીક પ્રવૃત્તિઓનો
ક્ષય થઈ જાય છે તો તે પાળી મિથ્યાત્વ કે મિશ્ર શુભાશુ
જતા ઉદયમા યથાથી આવે ?

ઉત્તર—મત્તામાથી મ પૂર્ણપણે ક્ષય થતી જ નથી તેથી
ઉદયમા આવી શકે છે અનતાનુબધીની વિમયોજના થાય
છે, ક્ષય થતો નથી

પ્રશ્ન ૧૨—ઉપશમ સમકિત પામના અતઃકરણના વખતમા
ત્રણ પુજ કરે છે તો ત્યાથી પડતા તે મિથ્યે કેમ ન જાય ?

ઉત્તર—મિથ્યપુજ ઉદયમા આવે તો મિથ્યે પણ જઈ શકે
છે, નિષેધ નથી

પ્રશ્ન ૧૩—ત્રણે પ્રકારના સમ્યક્ત્વની સ્થિતિ જુદી છે તે
કયા પ્રકારની સમજવી ?

ઉત્તર—વર્તતા સમકિતની એક જીવ આશ્રયી એ સ્થિતિ
સમજવી ઉપશમ તો અતર્ક્યહૂર્ત જ રહે છે, ક્ષાયિકની માદિ
અનત સ્થિતિ છે ને ક્ષયોપશમની ૬૬ સાગરોપમ ઝાઝેની છે

પ્રશ્ન ૧૪—અમઝિતનો પ્રાપ્તિ વાય તેનો અર્ધપુદ્ગલ
પરાવર્ત મચાર કહ્યો છે તે કેવા પ્રકારનો સમજ્યો ? તેટલો
કાળ મચારમા ગહેલુ જ પડે કે વહેલો પણ તેમ જીવમોજો નય ?

ઉત્તર—અર્ધપુદ્ગલપરાવર્ત સસાર તો વધારેમા વધારે
સસારમા રહે તેને માટે મમજ્યો તેમા છત્રો પ્રાપ્ત થોડા
હોય છે જાણી તેની અદર મોજો જવામા વિરોધ નથી સમ-
જિત પામે તે જ ભવમા પણ મોજો જઈ ગઈ છે

પ્રશ્ન ૧૫—મનુષ્યપણે જાતૃષ્ઠ ૭-૮ ભવ કરે એમ કહ્યું
છે, તો તમા જોઈતલ ૭ કે ૮ કેન કહ્યા નહી ?

ઉત્તર—મજ્યાત્મા જાણ જાત્રીને ૭ કરે અને બાઈમે
ભવ ગુણલીયાનો કરે તો ત મજ્યાત્મા વર્ણનો કરે એટલે
જાઈ ભવ કરે તે કારણથી એ વિક ૫ કહેલ છે

પ્રશ્ન ૧૬—આયુષ્યની સ્થિતિ જાણ ઉપર કે ક સ્વાને
સ્વાસ ઉપર છે ?

ઉત્તર—જાણ ઉપર છે સ્વાતોસ્વાન તા સમાન વર્ણના આયુ
વાળા પણ એાછા-વત્તા લે છે

પ્રશ્ન ૧૭—મિશ્ર શુભ્રકાણે પડતો જીવ, આવે કે બઠતો
પણ આવે ?

ઉત્તર—પ્રાપ્ત સમક્ષિતી પડતો જ આવે છે, પરતુ કો
વખત નિશ્ચાત્વથી નમક્ષિત પામતા વચ્ચે પણ તે ભાવ પામે છે

પ્રશ્ન ૧૮—નવ અગ પૂજના જાત્રુ ને તેનું ગૃહસ્થ શું
કે ? અગપૂજા કરતા આત્મવાલની બાનના ગી રીતે ભાવવી

ઉત્તર—નવ અગ પૂજના દુહામા કહેલ છે તે પ્રમાણે તે

પ્રશ્ન ૧—ગની મહત્તા મળાની ત્યા નિવક કળ્પા અને તેવો ભાવ પો-
તે પ્રાપ્ત થવાની ભાવના ભાવવી તેવી આત્મલાલ ધાય છે
મ ૧૯૮૭ લાદવા વદિ ૩ કુવળ

(૬)

(પ્રશ્નકાન્દ-ચુડનિરામી ૪૪ ખુ)

પ્રશ્ન ૧—પૂજા કરતી વખતે પૂજના દુહા બોલવા કે નહિ ?

ઉત્તર—પૂજા મૌનપણે કરવાની કહેવ હોવાથી દુહા
રધમ બોલના અથવા મનમાં બોલના

પ્રશ્ન ૨—પ્રતિમા ઉપર જટલા પુષ્પ ચડે એટલા છવે
મન્ય ને ચડાવના પડી નય તે અભવ્ય, આ વાત સાચી છે ?

ઉત્તર—એ રીતે ભવ્યાભવ્યનો નિરધાર કરી શકાય નહી
એમ ઠોઠ જગ્યાએ કહેલ પા નવી

પ્રશ્ન ૩—ગતુ જય ઉપર ચડતા અન્ય દેવોના મ્થાનો આવે
૩ ત્યા નમસ્કાર ધાય કે નહીં ?

ઉત્તર—તેઓ તીર્થના રક્ષક અને આપણા મ્થામીભાઈ હોવાથી
સ્વામીભાઈ તરીકે-પ્રણામ કરી શકાય

પ્રશ્ન ૪—નવકારશી પચાગમા લખેલા સૂર્યોદયના ટાઈમ
પ્રમાણે ક્યારે ધાય ?

ઉત્તર—સૂર્યોદયના લખેલા ટાઈમથી ૪૮ મિનિટે નવકારશી
૧૭ વાય, પણ તેની ખરી ખાત્રી માટે મહિનામાં એક-બે વાર
સૂર્યોદય મેળવવો જોઈએ, માત્ર પચાગમા લખેલ ટાઈમ ઉપર
આધાર મ્થાય નહીં

પ્રશ્ન ૫—સુનની નવકારશી શ્રેષ્ઠ કેમ કહી છે ? અને તે
ગણનામાં અશુભ પાનેની આગલી જ કેમ મોક્ષદાયક ગણી છે ?

ઉત્તર—આગળી માટે ખાસ કાળજી બનાવેલ વાચનમાં આવેલ નથી તેને માટે આજા પ્રમાણુ માનવાની છે મુતરન નવકારવાળી ગણતા ત્રાયુકાય ઓછા હણાય એ પણ કાળ છે, વળી તે નિરુપદતાસૂચક છે

પ્રશ્ન ૬—પાત્ર આગળીના નામો શુ છે ?

ઉત્તર—અશુભ, તર્જની, મધ્યમા, અનામિકા તે કનિકા

પ્રશ્ન ૭—ફાગણ ગુદિ ૧૫ પછી ખજુર માટે—જીવ પડ્યો વિનાનો હોય તો અને આફ્રા પછી ઢેંગી નિર્જીવ હોય તો ખવાય ?

ઉત્તર—ન ખવાય, વ્યવહારવિરુદ્ધ છે તેમ જ તે ખાવામાં આજ્ઞાનું ઉવચન થાય છે

પ્રશ્ન ૮—રાત્રે પાણીને લોહી સમાન વસ્તુ છે તો તે મવારે પાછું મટી જાય છે કે કેમ ? કાળજી કે સવારે પાછું તે ખી ચકાય છે

ઉત્તર—પાણીને રૂધિર સમાન કદાનું વચન અન્ય શાસ્ત્રનું છે રાત્રે પાણી ન પીવું એનો રાત્રિલોજનના નિરેધમાં સમારેશ છે બાકી તિવિહાર કરનાર પાણી પીવે છે, તેને માટે ખાસ વિરોધ નથી, તેને લોહી સમાન ગણવાનું નથી

પ્રશ્ન ૯—કોઈ પણ સઘ દીક્ષા લેનારને પરીક્ષા કરીને દીક્ષા આપવાનો કગવ કરે તો તે સઘે શાસનક્રોહ કયો કહેવાય ?

ઉત્તર—જેન શાસ્ત્ર જ પરીક્ષા કરીને દીક્ષા આપવાનું કહે છે તો પછી તેવો કરાવ કરનાર સઘ તો જિનાસાનો પાલક કહેવાય

પ્રશ્ન ૧૦—ખમખમ ગા કારણથી અલક્ષ્ય ગણાય છે ?

ઉત્તર—એમાં દાણે દાણે જીવ હોવાથી થોડા પ્રમાણમાં જીવો ઘણા થઈ જાય છે તેથી તેને અમન્ય કહેલ છે વળી અમુક કાગે તેના ત્રસ જીવો ત્વ સંખ્યામધ ઉપજે છે

પ્રશ્ન ૧૧—દેવગતિમા ઉપજનારને ગર્ભમા રહેવુ પડે છે ?

ઉત્તર—દેવોની ઉત્પત્તિ જ શબ્દમા થાય છે ત્યા દેવોનાઓને ગર્ભ ધારણ કરનાપણુ નથી તેમજ શરીર વૈક્રિય હોવાથી તેને ગર્ભોત્પત્તિ હોય જ નહીં

પ્રશ્ન ૧૨—નિરૂપયોગી લખેલા કે છાપેલા કાગળોને જળ શરણ કાપ્યા એ ઠીક છે કે ખાડો ખોદીને દાટી દેના એ ઠીક છે ?

ઉત્તર—અમને તો જાને જાણત ઠીક લાગે છે, પણ કરનારને યોગ્ય લાગે તેમ કરે, પણ જાણવા તે તો અઠીક જ છે

પ્રશ્ન ૧૩—હાલમા એકલવિહારી મુનિઓ બહુ થઈ ગયા છે વળી તેઓ કોઈ ગુરૂની આજ્ઞામા વર્તતા હોય એમ પણ જણાતુ નથી, કોની આજ્ઞામા વર્તો છો ? એમ પૂછતા જવાબ આપી શકતા નથી, તો તેની ભક્તિ કરવી કે નહીં ? આશ્રય આપવો કે નહીં ? તેનુ બ્યાખ્યાન વિગેરે સાલજવુ કે નહીં ? બીજી કાંઈ સહાય કે ઉત્તેજન આપવુ કે નહીં ?

ઉત્તર—આ જાણત બહુ વિચાર કરવા જેવી છે આભ કાંટે ત્યા થીગડુ દેવા જેવી છે પરંતુ ખરી રીતે તો તેઓ દીક્ષા લેતી વખતે કોઈ પણ ગુરૂના શિષ્ય થયેલા હોય છે તેથી તેના દીક્ષાદાયક ગુરૂએ તેની સલાખ જરૂર લેવી જોઈએ તેની આજ્ઞામા ન રહે તો તેમણે શ્રી સદમા બહોર કરી દેવુ જોઈએ આવકવર્ગે તેને માટે કેમ વર્તવુ ? એ જાણત કાંઈ પણ એકાત કહી શકાય તેમ નથી, તેથી વિવેકપૂર્વક તેનુ ચારિત્ર જળવાય તેમ વર્તવુ એટલુ જ કહેવુ ઈષ્ટ છે વધારે કહેવા જતા વિરોધમા વૃદ્ધિ થાય તેમ જણાય છે

(પ્રશ્ન ૨—ચુનીવાદ જોસાગભાઈ-શ્રીમા)

પ્રશ્ન ૧—દિગજન જોનમદિ-મા શ્વેનાગર મુર્તિ હો તો ત્યા જઈને નની પૂજા કરી શકાય ?

ઉત્તર—ત્યા જઈને શ્વેનાગર પ્રગતિએ પૂજા કરવા દિગજની બાજીઓનું ઠિલ ટુણાય તેથી ત્યા પૂજા કરવા અશક્ય થઈ જાય છે.

પ્રશ્ન ૨—મહાદેવ ને ગણપતિ સંગથી હરીકૃત આપણ શાસ્ત્રમા આવે છે ?

ઉત્તર—મહાદેવને આપણા શાસ્ત્રમા ૩૬ હલેય છે એ ૩૬ એક ચોનીલીમા ૧૧ વાચ છે તેમની ગતિનો નિષ્ધા જાણ્યો નથી તેઓ પ્રાચ કામી ને કોઈ વિગેષ હોય છે ૧૧ ને ૩૬ મંથકી નિગ્રાધર થયેલ છે તે ૩૬ હરીકૃત વિગેરે આવે છે પ્રથમના રૂઢોની હરીકૃત વાચવામા આવો નથી ગણપતિ સંગથી જોન શાસ્ત્રમા ઉપજા જાણ્યો નથી.

પ્રશ્ન ૩—પોમહ લીધા પછી પોતાના ઘરના જિનમદિ રમા પૂજા કરવાની વ્યવસ્થા કરવાનું કહી શકાય ?

ઉત્તર—પોતાના ગૃહમૈત્ર્યમા પૂજા કર્યા પછી જ પોમહ લેવો હિચિત છે બીજા પૂજા કરવા દોષ તો પ્રથમથી તેને જાણામણ કરી દેવી.

પ્રશ્ન ૪—મનુજિનાના ઘરના અર્ચાર્થની વ્યવસ્થા જન જરૂર ન હોય તો તેના ઘરનામાને પૂજા ને દર્શન કરાવવાય ?

ઉત્તર—જિનર્ચન કે પૂજાના અભિલાષીએ વ્યવસ્થા સાચી

વની જોઈએ અને ૧૨ દિવસ પત્રી પવિત્રતા જાળવીને પ્રભુની અંગપૂજા કરવી જોઈએ પવિત્રતા નહીં જાળવનાર માટે અમુક દિવસ કહી શકાય નહીં પ્રભૂતી સ્ત્રી માટે જોનાર બાઈને ૧૨ દિવસ પત્રી પ્રભૂતી બાઈને એકે નહીં તો પવિત્ર વર્ષને જિનદર્શન, જિનપૂજા કરવામાં વિરોધ નથી

પ્રશ્ન ૫—ઉકાળ્યા સિનાયના પાણીથી ગૃહસ્થ એકામણુ ઠગી શકે ?

ઉત્તર—તણુ ઉકાળાના પાણીથી જ ગૃહસ્થે એકામણુ કરવું ઉચિત છે, મથિત પાણીથી કરી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૬—સિદ્ધશિલા ઉપર વાયુકાયના છોડો જઈ શકે ?

ઉત્તર—જઈ શકે સિદ્ધશિલા ઉપર એક ચોળને લોખત છે તે પોલાણ છે એટલે ત્યાં બાહર વાયુકાય હોય જ છે જ્યાં પોલાણ હોય ત્યાં નર્મત્ર વાયુકાય હોય છે

પ્રશ્ન ૭—૨૪ પ્રભુમાં જ્યાં જ્યાં પ્રભુએ નમ્રપણે દીક્ષા પાળી ? તે નમ્રપણાને દિગંબર કહી શકાય કે નહીં ?

ઉત્તર—દરેક પ્રભુના ખલે ઇંદ્ર દેવદ્ય મૂકે છે તે જો ત્યાં સુધી તે પ્રભુ વસ્ત્રધારી કહેનાય અને પછી વસ્ત્ર રહિત કહેવાય, પણ તેને દિગંબર ન કહેવાય દિગંબરની માન્યતા જુદા પ્રકારની છે વીર પ્રભુને ૧ વર્ષ ને બીજા પ્રભુને ત્રાયમ દેવદ્ય રહેલ છે

પ્રશ્ન ૮—પ્રતિષ્ઠિત વયા પિનાની પ્રતિમાની પૂજા થઈ શકે ?

ઉત્તર—અજનનલાકા ધયેલ પ્રતિમા સ્થાપિત કરેલ હોય કે ન કરેલ હોય પણ તેની પૂજા થઈ શકે અજનનલાકા કર્યા

પ્રશ્ન ૧૩—મેવાડમા જૈન બ્રાહ્મણો મહાત્મા કહેનાય છે તો તેમા ને બીજા બ્રાહ્મણોમા શો ફેર હશે ?

ઉત્તર—જ ને ગૃહસ્થ છે, ડોઝ ત્યાગી નવી મહાત્મા તો વહીવટા પણ કહેવાય છે. યતિઓ ને તે બ્રાહ્મણો જુદા સમજવા તેના આચારવિચારમા ઘણો ફેરફાર હોય છે.

સ ૧૯૮૮ ડાર્ટિંગ વદિ ૦))

કુવગળ

(૯)

(પ્રશ્નકાર—અગત્ય હતું નાહતા-સીવહટ)

પ્રશ્ન ૧—અક્ષયતૃતીયા નામનો જાવાર્વ શું છે ?

ઉત્તર—ત્રી સપ્તલક્ષેવને વર્ષીતપત્ર પાળી કળાવનાર ગ્રેયામ કુમારને વૈશાખ ગુહિ ત્રીજે આપેલું સુપાત્રદાન અક્ષયમુખની પ્રાપ્તિ માટે થયું તેવી ત પર્વતું નામ અક્ષયતૃતીયા પડ્યું છે.

પ્રશ્ન ૨—વિદળ (ઢિદળ) માન દહીં માથે દાળ વિગેરે મળવાવી થાય છે કે દૂધ માથે મળવાવી પણ થાય છે ? ઢિદળ શબ્દથી દાળાઢિજ સમજવા કે દળેયો લોટ વિગેરે પણ સમજવા ? અને દહાં માથે ઢિદળ મેળવ્યા પછી ગરમ કરે તો ચાલી શકે કે નહીં ?

ઉત્તર—દાહા (બધાં દર્યાં વિનાના) દૂધ, દહીં ને છાશ ત્રણેની માથે ઢિદળ (કઠોળ) ની દાળ, આખું ધાન્ય, મેથી વિગેરે ઢિદળની લાજી, આટો અવવા તેનાથી જનેલ પદાર્થો અથવા તેનો આટો નાખેલ પદાર્થો—એ જધામાવી ડાઘ પણ મળે તો તે જ કણે બેઠકિય જીવ ઉપર છે એટલે મેળવ્યા પછી ગરમ કરી શકાય નહીં અને તે ઝટપે નહીં મોઢામા પણ લેળા કરી શકાય નહીં.

પ્રશ્ન ૭—આયુષ્યના કેટલા પ્રકાર છે? અને તે બધાયા પછી એમણું-વતુ થઈ શકે છે?

ઉત્તર—આયુષ્ય દરેક જીવ ભવમા એક જ વાર બાધે છે તેના પ્રકારો ગતિઆત્મી ચાર છે અને બીજા ભત્તિ વિગેરે આશ્રી તો પારાવાર છે તે બધાયા પછી વધતુ તો નથી જ પણ તે આયુ લોગવતા બે ઉપક્રમ લાગે તો ઘટે છે, તૂટે છે આયુષ્ય તુટનાના અધ્યવસાય, નિમિત્તાદિ ૭ પ્રકારો જોવા છે

પ્રશ્ન ૮—માગધી અને સન્કૃત એમા પહેલી ભાષા કયું છે?

ઉત્તર—એમા પહેલી કે પછી જોઈ શકાય તેમ નથી સન્કૃત ભાષાનો પ્રચાર સર્વ જાણે છે માગધી ભાષા મૂળ મગધ દેશની છે

પ્રશ્ન ૯—દેવદ્રવ્ય કોઈ ઉછીતુ લેય ને કોઈ બ્યાજે લેય તો તેઓમા એકાદા-નત્તો દોષ લાગે કે કેમ?

ઉત્તર—દેવદ્રવ્યની નાથ એવો ડોષ પ્રકારનો સબધ જોવા ત જ ઉચિત નથી દોષની હકીકત પરિણામ ઉપર રહેલી છે

પ્રશ્ન ૧૦—દેગસરમા પૂજારી તરીકે રહેવ શ્રાવક પૂજારી ત્રા નેવા દ્વજ નૈવેદ્ય લઈ શકે?

ઉત્તર—ન લઈ શકે શ્રાવકને તે અપે જ નહી

પ્રશ્ન ૧૧—ખીને પૂજારી તરીકે રખાય?

ઉત્તર—ન રખાય એમા બહુ પ્રકારના વિરોધ ઉત્પન્ન થાય.

પ્રશ્ન ૧૨—કાયા દહી અને છાશ સાથે કઠોળ ન ખવાય તેમ જાવા દૂધ સાથે ખવાય કે નહીં?

ઉત્તર—કાયા-ઉના યા વિનાના દૂધ, દહી કે છાશની સાથે કઠોળ કે તેના બનેલા પદાર્થો ખવાય નહીં

ઉત્તર—આ બાબત આ ચોવીશીમા તેવો જીવ ડોષ ન હોવાથી વધારે ઉલ્લેખ વ્યવેશ નથી આગામી ચોવીશીમા પ્રથમ તીર્થ કર જ તેવી રીતે થવાના છે, તેમના ચરિત્રમા કાંઈ વિશેષ ઉલ્લેખ હોય તો તેનો ખુલાસો થઈ શકે હાલ તેમનું વિશિષ્ટ ચરિત્ર લેખ્ય નથી

પ્રશ્ન ૬—વીરપ્રભુએ ગોસ્વામીને શિષ્ય કેમ બનાવ્યો ? તે વખતે શુ અવધિજ્ઞાનનો ઉપયોગ હતો તેની ચોખ્ખતા જોઈ નહીં હોય ?

ઉત્તર—વીરપ્રભુએ તેને દીક્ષા આપીને શિષ્ય કર્યો જ નથી, તે પોતાની મેળે શિષ્ય બની બેઠો છે તીર્થ કર છદ્મસ્થાવન્યામા કોઈને દીક્ષા આપતા જ નથી

પ્રશ્ન ૭—દેવતાને નિદ્રાનો ઉદય હોય તેથી તે નિદ્રા લેય એમ કહે છે તો તે ‘અનિમેષ નયનવાળા’ એટલે આજુ મટકુ નહીં મારનારા હોય એ ત્યારે આજ મીઠ્યા વિના શી રીતે નિદ્રા લેતા હશે ?

ઉત્તર—કોઈ કોઈ મનુષ્ય ઉઘાડી આજે પણ નિદ્રા લેય છે દેવો આપણે જાણી જઈએ છીએ તેવી રીતે તો નિદ્રા લેતા જ નથી પરંતુ નિદ્રાનો ઉદય છે તેથી નિદ્રા લે છે ખરા આ બાબત વધારે સ્પષ્ટતા વાચવામા આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૮—પ્રાચીન કાળમા સાધુના મૃતક શરીરની અતક્રિયા શી રીતે થતી હતી અને કોણ કરતા હતા ?

ઉત્તર—આ બાબત શ્રી સુપલપ્રભુના નિર્વાપુ મહોત્સવની હકીકત શ્રી જ્ઞાન્દીપપ્રસન્નિ વિજેરેના છે તેવી બાણી રાજાય છે કે તેમની નાથેના સાધુના શરીરોને જેમ અગ્નિમન્દાર કરવામા

પ્રશ્ન ૩—સાધુઓને દત્તધાવન કરવાનો નિષેધ કરેલ છે પરંતુ સાધુના દાત પર મેલ જામે, તેથી વ્યાધિ ધાય ને જીવ ઉપજે તેનું શું કરવું ?

ઉત્તર—દત્તધાવન એ એક મૃત્યુનારનો જ લેદ છે, તેથી મુખ નાફ દેખાવા માટે સાધુને દત્તધાવન કરવાનો નિષેધ ફરિયા છે બાકી જેના દાત દુખતા હોય, દાતમા રમી ચતુ હોય અથવા તેવા બીજા વ્યાધિના કારણથી જરૂર જણાય તો દાત પર તમાકુ, રાખ વિગેર ઘસીને દાત નાફ રાખવાનો નિષેધ નથી જીવોત્પત્તિ ત્યાં એકાએક થવાનો મબલ નથી

પ્રશ્ન ૪—બહિસા ધર્મનું પાલન કરનાર જૈની પોતાના કુટુંબના મકદ નિનારણાર્થે અન્ય મનુષ્ય ઉપર શસ્ત્ર વાપરી શકે ? અથવા હિંસક જનાવરોનો વિનાશ કરવા માટે શસ્ત્ર વાપરી શકે ? કેવી રીતે કરવાથી પ્રથમ અહમતધારીના આહમતનો ભંગ થાય ?

ઉત્તર—આહમતધારી આવકે મત અગીકાર કરતી વખતે જે પ્રકારની છટ રાખી હોય તે પ્રકારે વર્તન કરતા મનભંગ થાય નહીં, તેવી આવી બામતની વિચારણા મત લેતી વખતે કરવાની જરૂર છે મનન કુટુંબના પ્રાણનાથ વધા જેવા પ્રમજે પ્રથમ આહમતમા અપરાધી સાથે જે વર્તનની દૃટ છે તેનો ઉપયોગ કરી શકે હિંસક જનાવરો તેના અપરાધી નથી તથા તેને માટે રિના કારણ શસ્ત્ર વાપ ? ન શકે આ પ્રસંગ બહુ વિચારણીય છે

પ્રશ્ન ૫—તીર્થ કર જે ધ્યાનનાથી આવે ત્યાં જેટલું અવધિગાન હોય તેટલું ચારિત્ર ગ્રહણ કરતા મુધી હોય એમ કહેલ છે, તો નરકમાવી આવનાર તીર્થ કરને તો બહુ અપમેત્રી અવધિગાન હોય તેનું કમ ?

પ્રશ્ન ૧૦—ઉત્તર દિશાના લોકપાળ કુબેર પાસે અર્બુન જાતિના સુવર્ણની કુબેરકાતા નામની વીંટી હતી તે સુવર્ણ કેવું ને તે નામ શા ઉપરથી પડેલ હશે ?

ઉત્તર—અર્બુન જાતિનું સુવર્ણ ઉન્નવળ વર્ણનું હોય છે તેની વીંટીનું નામ કુબેરે સ્વેચ્છાએ પાડેલ સંભવે છે

પ્રશ્ન ૧૧—ત્રેશઠ શલાકા પુરપોમા ડોઈ વિદ્યાધર વૈતાલ્ય વામી થયેલ છે કે બધા ભૂમિ પર વસનાર જ થયા છે ?

ઉત્તર—બધા ભૂમિ પર વસનાર જ થયા છે, બાકી તેમાના ઘણા આકાશગમનની શક્તિવાળા-વિદ્યાવાળા હતા

પ્રશ્ન ૧૨—જરાસંધની પુત્રી જીવયશાને બને કુળનો ક્ષય કરનારી મુનિએ કહી હતી તો તે જ્યાં જ્ઞાનથી ઝહેલ હશે ?

ઉત્તર—શ્રુતજ્ઞાનના અગમ્ય લક્ષણશાસ્ત્ર વિગેરેના બળથી આકૃતિ વિગેરે જોઈને તેમ કહી શકાય છે

પ્રશ્ન ૧૩—સમુદ્રવિજય ને ઉચ્ચનેન એક કુળના હતા તેમના પુત્ર-પુત્રીના લગ્ન કરાવવામા આવ્યા હતા તો તેવા લગ્ન અગાઉ થતા હશે ? અને થતા હોય તો ક્યારથી બંધ પડ્યા હશે ?

ઉત્તર—ક્ષત્રીઓમા તેવા લગ્ન ક્વચિત્ થતા હોય એમ સંભવે છે બાકી ચાલુ પ્રવાહ તેવો સંભવતો નથી, એટલે પછી બંધ પડ્યા જેવું રહેતું નથી

પ્રશ્ન ૧૪—જે ઇચ્છાથી અનશન કરે તે ઇચ્છા પૂરી થતી હશે ?

ઉત્તર—ઇચ્છાથી અનશન કરવું તે તો નિયાણું કર્યું કહેવાય તેમા જે ક્રિયાનો જેટલો બહલો મળવા સંભવ હોય તે કરતા

નથી તેથી તેઓ અહીં શત્રુજયાદિ તીર્થની યાત્રા માટે પણ આવેલી રાકતા નથી એઓ કાંઈ દેવોની જેમ અદ્વય રહેનારા નથી કે તેથી આવે તો પણ આપણે દેખી ન શકીએ અત્યારે પણ મહાવિદેહની વિજયોના વૈતાલ્ય પર વિદ્યાવાળા વિદ્યાધરો છે અને તેઓ નદીશ્વરજીય મુખી જવાની સન્નિવાળા હોય છે

પ્રશ્ન ૬—મનુષ્યોની જેમ દેવોને પણ વ્યાધિ થાય કે ?

ઉત્તર—દેવોના શરીર ઉત્તમ પ્રકારના વૈકલ્ય હોય છે તેમા સાત ધાતુ હોતી નથી તેમજ તેમને પ્રાચે માતાપેદનીનો જ ઉદય હોય છે તેથી તેમને શારીરિક વ્યાધિ થવાનો સંભવ નથી

પ્રશ્ન ૭—લકામાં રહેનાર રાનણ પણ આઝાશગામી વિદ્યાવાળો હોય, તો નુ વિદ્યાધરો પણ જમીન પર વસતા હશે ?

ઉત્તર—ઉપર પાનમાં પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જણાવ્યા પ્રમાણે અહીં નીચે પણ કેટલાક અદ્વયગમન કરે તેવી વિદ્યાવાળા મનુષ્યો હોય છે, બધા હોતા નથી વૈતાલ્ય ઉપર પ્રાય બધા મનુષ્યો તેવી વિદ્યાવાળા હોય છે

પ્રશ્ન ૮—કેશી ગણધર ને ગોતમ ગણધરની મુલાકાત વખતે કેશી ગણધર કેટલા જાનવાળા હતા ?

ઉત્તર—તેઓ પાંચ નાવની એથી પાંચે ધયેલા છે તેઓ ચાર જાનવાળા હતા ત્યારપછી તેઓ કવજસાન પામીને મોખે ગયેલા છે

પ્રશ્ન ૯—મનુષ્યકન્યાના લગ્ન વખતે તેના સ્વયંવરમાં દેવો પણ આવતા હતા તો શું તેવો સંબંધ અજાઉ થતો હશે ?

ઉત્તર—પૂર્વલવના સ્નેહથી કોઈ દેવ મનુષ્યના રૂપે આવે તો તેમ બનવા સંભવ છે બાકી એવો સંબંધ બધાતા નથી કે જેમા દેવને મનુષ્યના સ્ત્રી લગ્નનિધિવી પાણિગ્રહણ કરે .

પ્રશ્ન ૧૮—ચાલુ લવમા નિયાપ્ત કરનાર મરણ પામીને દેવ ધાય તો ત્યાં નિયાપ્ત કરેલ ફળ લોગવતો હશે કે ત્યાર-પછીના મનુષ્યના લવના જ તે લોગવતો હશે ?

ઉત્તર—નિયાપ્ત કરેલ ફળ પ્રાય મનુષ્ય લવમા જ લોગ વાય છે, કાગ્ય કે તેણે કરેલ નિયાણાની પૂર્તિ થવાના સાધન હેવ તિના હોતા નથી જ્વચિત્ત દેવગતિના પણ ક્ષીપાયનાદિકની જોમ નિયાણાની પૂર્તિ વાય છે

પ્રશ્ન ૧૯—જાતિ-મરણ કેવા મયોગોમા ઉત્પન્ન વાય ને કયા મુખી રહે ?

ઉત્તર—મયોગોના અનેક પ્રકાર હોનાથી અમુક મયોગો કહી થકાય તેમ નથી, પરંતુ પૂર્વજન્મી પરિચિત વસ્તુના દેખ વાથી ઉદ્ઘાપોહ કરતા ચિત્તની એકાગ્રતા વવાથી મનુષ્ય અને તિવ નિમા વાય છે, નામકીને પન્માધામીના કહેવાવી વિચાર કરતા ધાય છે અને પ્રાયે તે નરણપર્યંત રહે છે

પ્રશ્ન ૨૦—અજ્ઞાન જાગ્રદો જે જે વાના કષ્ટે તેમા પૂર્વ-લવનો સમઘ ખરો કે નહીં ? જાગ્રદોને પૂર્વજન્મ સમઘી જાણ કયા મુખી રહેતું હશે ?

ઉત્તર—પૂર્વજન્મનો સમઘ તો ખરો પરંતુ તે અવ્યક્ત જોયો હોય છે અને પૂર્વજન્મ નજાથી નિશ્ચિત મતિ, શ્રુત કે અવધિજ્ઞાન તો કોઈ હવને ગર્ભમા આવે ત્યારથી હોય છે કોઈક હવને સાનાન્ય મતિ શ્રુત હોય છે તીર્થકગદિકના છયોને પૂર્વજન્મનું જ્ઞાન કાયમ રહે છે તેમ પ્રાયે જીવને રહેતું નથી

પ્રશ્ન ૨૧—કેટલાક મનુષ્યો અનેક દેવોમા પરિભ્રમણ કરે છે તેના કારણે તેના પૂર્વજન્મનો સમઘ હશે ખરો ?

ઓછા રૂળની ધારણા કરી હોય તો તેણે રૂળ નળે, વધારે પડતી ધારણા કરી હોય તો તેણે રૂળ ન નળે

પ્રશ્ન ૧૫—અઠ્ઠમ વિગરેનો તપ કરીને બોલાવવાથી પ્રથમ દેવ-દેવીઓ આવતા હતા તેમ અત્યારે આવે કે નહીં ? ન આવે તો તેણે શું કારણ ?

ઉત્તર—અત્યારે આવવાનો મસલ જાહેર ઓછો છે જો કે મહાવીર પરમાત્મા પડી વચેલા અનેક આચાર્યોને તેમજ તીર્થોદ્ધારાદિ કરનારા ત્રાવકાને પણ દેવોએ સહાય આપેલ છે પરંતુ વર્તમાન કાળમાં જીવોના પુન્યની ઓછાશથી તેમજ ખીળ પ્રમાદાદિ કારણોથી જાહેર જનતા જ આવવાની હકીકત સંભળાય છે પરંતુ તેનો નિષેધ કરી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૧૬—નમુદેવ સીવલક્ષ વવાના નિયાળાવી ૭૨૦૦૦ સોઓના સ્વામી વયા, પરંતુ અનેક રાજાઓને જીતે તેવા પરા કમવાગા ગાવી વયા ?

ઉત્તર—તે પણ પૂર્વે કરેલા અપૂર્વ વૈયાવશ્ય વિગેરે ધર્મી રાધનથી થયેલા સમજવા, કારણ કે તેમણે નહિયેણના ભવમા મુનિઓની વૈયાવશ્ય જાહેર પ્રકારે કરી હતી

પ્રશ્ન ૧૭—સ પ્રતિરાજાને ત્રણ ખડના લોકતા થવા જેવી રાજાશક્તિ શાવી પ્રાપ્ત થઈ ? તેણે પૂર્વજાવે તો માત્ર એક દિવસ જ ચારિત્ર પાળ્યું હતું

ઉત્તર—એને રાજાશક્તિ એક દિવસના અવ્યક્ત સામાયિક ચારિત્રના રૂળ તરીકે જ પ્રાપ્ત થઈ છે એક દિવસના ચારિત્રનું રૂળ કેટલું મળે તેનો નિરધાર નથી જુઓ ! પુઠરીડ મુનિને એક દિવસના ચારિત્રથી સવાર્યસિદ્ધ વિમાનની પ્રાપ્તિ થઈ છે

ઉત્તર—તેવો સળધ હોવાનો સભવ છે પરંતુ તે જાણી શકાતો નથી પૂર્વજીવના જે દેશ કે ગામ અથવા નગર ઉપર પ્રેમ હોય તે દેશાદિ ઉપર આ જીવમા પણ પ્રેમ થાય છે, પણ તેવું કારણ મમજી શકાતું નથી

પ્રશ્ન ૨૨—જોધા આરામા કટપવૃક્ષ, ચિંતામહિરન અને અનેક પ્રકારના મહિમાવાળી જડીબુટ્ટીઓ સહજે મળતી હતી તે આ પાંચમા આરામા કેમ મળતી નથી અથવા દેખાતી પણ નથી? શું નાશ પામી ગયેલ છે?

ઉત્તર—જોધા આરામા પણ તેવી વસ્તુઓ પ્રબળ ભાગ્યવાન કે પુન્યવાનને જ મળતી હતી, જેને તેને મળતી નહોતી આ કાળમા જોયો પ્રાચીન જોધા પુન્યવાળા હોવાથી તેવી વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતી નથી તેમાની કેટલીક વસ્તુઓ નાશ પણ પામી ગયેલ છે અને કેટલીક પ્રચીન મિથિતિને પામી ગયેલી છે

પ્રશ્ન ૨૩—ઋષભદેવ અગાઉ જોયો યુગલિક ભાવ હતા કે જેમા સાથે જન્મતા, સાથે સ્ત્રી-પુરુષપણે રહેતા ને સાથે મૃત્યુ પામતા, જોવા આ ભરતક્ષેત્રના છ બાકમા અત્યારે કેઈ સ્થાનકે હશે?

ઉત્તર—આ ભરતક્ષેત્રમા કે ઔરવતમા આ કાળે તેવું કોઈ જગ્યાએ છે જ નહીં, જાણી દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુ વિગેરે યુગની આઓના મેનમા, જોઈએ ૩૦ અકર્મજૂમિમા ને ૫૬ અતરદોષમા અત્યારે પણ તેવો ભાવ વર્તે છે

પ્રશ્ન ૨૪—પૂર્વ નારણમુનિઓ આકાશગામી હતા તેવા અત્યારે અહીં જણાતા નથી તો બીજા મેત્રોમા હશે? આરણ જોડે શું?

ઉત્તર—અત્યારે પાંચે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા તેવા મુનિઓ

હોય છે તેના મુખ્ય જઘાચારણ ને વિદ્યાચારણ એવા બે
લેદ છે ચારણ શબ્દ ચરણ, કરણ, ભમણ, આકાશગમન
રણ તે વાચક જણાય છે ચારણ મુનિઓને બ્રહ્મ કોટિની
આકાશગમન શક્તિવાળા કહેલા છે,

પ્રશ્ન ૨૫—મહાવિદેહમા અર્હાની જેમ આગઓનો દેગ
ફાર હોય છે કે કાયમ એક મરણી સ્થિતિ જ હોય છે ?

ઉત્તર—ત્યા અવમર્ષિણી, ઉત્તર્મર્ષિણી ન હોવાથી આરાઓને
દેરફાગ નથી કાયમ ચોથા આરાના પ્રાગ્ભ જેવા ભાવ જ
પ્રાયે વર્તે છે ઉત્કૃષ્ટગણે મનુષ્યની તેમજ તીર્થ કર, દેવગી
અને મામાન્ય મુનિઓ વિગેરેની મખ્યામા વૃદ્ધિ થાય છે

પ્રશ્ન ૨૬—દેવ, ગાધર્મ, વિગ્રાધગ અને ખેચગનો જ્યા
નિવાસ છે ત્યા પગરમ્ને જઈ ગકાય તેમ છે ?

ઉત્તર—એને માટે પગરમ્તો નવી વિદ્યાધગ ને ખેચર
એકજ છે તેનો નિવાસ વૈતાલ્ય ઉપર છે, ત્યા વિદ્યા હોય તો
જ જવાય અને દેવોના નિવાસમા તો વિગ્રાથી પણ ન જવાય
ત્યા તો તે દેવાદિક મિત્રભાવે લઈ જાય તો જ જવાય

પ્રશ્ન ૨૭—દેવમા ઉત્પન્ન થવું એટલે જન્મવું તે જ કે
ખીચું છે ? તેઓ ઉપજતા જ બધી રીતે પૂર્ણ થઈ જાય છે
કે ક્રમે ક્રમે થાય છે ?

ઉત્તર—ચારે નિઝાયના દેવો ઉત્પાદશમ્યામા જ ઉત્પન્ન
વાય છે ઉત્પન્ન થવું ને જન્મવું એ એક જ છે અને તેઓ
અતર્મુદ્દર્ષમા જ બધી રીતે-ચરીરાદિક પૂર્ણ થઈ જાય છે

પ્રશ્ન ૨૮—બનાજ ને વૃક્ષાદિ સુકાર્મ ગયા બાદ-તેનામાથી

જીનત્વ નીકળી ગયા ખાદ તે મનુષ્ય તિર્થચની જેમ મૃતક જેમ ગણાના નથી ?

ઉત્તર—મનુષ્ય ને તિર્થચના ગરીબાથી જીન નીકળી ગયા ખાદ તે ગરીબ કહોવામાં જાય છે, દુર્ગંધ મારે છે, તમા ખીજા વિકલેદ્રિય જીવો ઉપર છે, તેવું અનાજ વૃક્ષાદિકમાં વતું નથી તથો તેની મતકમના નથી

પ્રશ્ન ૨૬—તાજી અનાજ અને લીલા ઝાડ નજીવ છે તો તેનો ખાનપાનમાં ઉપયોગ કરનારો કે વૃક્ષને સુકવીને ખાખવાનું ઉપયોગમાં લેવામાં જીવ-વિનાશનાનું પાપ લાગે કે નહીં ?

ઉત્તર—અચિત્ત (મજીન) ની વિરાધના દરવાથી અવશ્ય પાપ લાગે તથો જ ઉત્તમ આપણે અચિત્ત ખાનપાનનો ત્યાગ કરે છે તેમ જ તેના ઝેદનભેદન વિગેરેમાં પણ પરિમિત વાચ છે અને છેવટ નર્વયા ત્યાગ પણ કરે છે

પ્રશ્ન ૩૦—કઈ કઈ વસ્તુમાં જીવ છે એ જાણવાનું ખરું સાધન શું છે ? અને તે વસ્તુ સજીવ હોય જીવ આપણે સજીવ માનતા ન હોયજો તેવી કઈ કઈ વસ્તુઓ છે ?

ઉત્તર—એ જાણવા માટે જીવવિચારાદિ પ્રકરણ વાચવા ભેદજો આપણે અજ્ઞાન હોયજો ત્યા મુખી પ્રાચે મધાવર જીવોમાં (એકે દ્રિયઃપૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ ને વનસ્પતિમાં) જીવ માનવાનું મુશ્કેલ લાગે છે એ ક અત્યાજ સાયન્સ વિગેરેથી વનસ્પતિમાં અને પૃથ્વી વિગેરેમાં પણ જીનત્વ મિદ્ધ થવા માટેલ છે એકે દ્રિયોમાં મનુષ્ય તિર્થચાદિ ૫મ જીવો જેની વિશિષ્ટ સજ્ઞા ન હોવાથી તેમાં શાસ્ત્રાધારે જીવત્વ માનવું પડે છે

પ્રશ્ન ૩૧—એ વીંધુ ઝાડ કાપનામાં પાપ લાગે તો પછી

લીલું ઘાસ, અનાજના છોડ, શાખના વેલા વિગેરે કાપવામા પશુ પાપ લાગે કે કેમ ? જો પાપ લાગે તો પત્ની જનાવરો માટે ઘાસ અને ખોરાક માટે અનાજ-શાક વિગેરેની કાપણી શી રીતે કરી શકાય ?

ઉત્તર—એમા સકયાશક્યનો વિચાર કરવો પડે છે પાપ ન લાગે તેમ તો કહેવાય જ નહીં, પરંતુ નિર્જ્યેષ્ઠ વિરાધના કરવી અને સકાળુ કરવી તેમા ફેર પડે કે કર્મજન્યમા પશુ તરતમયોગ હોય કે તેવી જ અર્થદૃઢ અને અનર્થદૃઢ એના બે ભેદ પાડવામા આવ્યા છે

પ્રશ્ન ૩૨—ઈદ્રજાળ વિગા હેમચદ્રાચાર્ય મુખી હતી એમ જણાય છે, હાલ ડોઈ જગ્યાએ હશે કે નહીં ?

ઉત્તર—હેમચદ્રાચાર્ય પત્ની પણ ડોઈ ડોઈ વળત જણાયેલ છે હાલ તેનો સંભવ જણાતો નથી

પ્રશ્ન ૩૩—શ્રી-પુરુષના મયોગમા વતી છારહિમા સળધી પાપ જનેને સંખુ લાગતું હશે કે ઓછુ-વતુ લાગતું હશે ? અને તે પાપના નિવારણનો ઉપાય મનુષ્ય લવમા શું છે કે જોયી તે પાપ ભોગવવું ન પડે ?

ઉત્તર—સરખા કે ઓછા-વત્તાનો નિર્ણય કહી ન શકાય, તાગલું કે કર્મજન્યમા ત્રણે યોગ સળધી વિચાર કરવો જોઈએ. બાકી જનેને લાગે એમ કહી શકાય તેનું નિવારણ વિધ્યા-સક્તિ ઘટાડવાથી અને વિશુદ્ધ પ્રજ્ઞાચર્ય પાળવાથી થઈ શકે

પ્રશ્ન ૩૪—સ્વજાતના પિતાનું કુળ પ્રાક્ષણનું હતું કે કેમ ? અને ધર્મે પ્રથમથી જોઈ હતા કે કેમ ? વળી સ્વજાતને દીક્ષા પ્રથમ લીધેલી કે તેમની માત જહેનોએ પ્રથમ લીધેલી તે જણાવશો

ઉત્તર—સ્વૂળભદ્રનું કુળ તો નાગરનું હતું ને ધર્મે જોન હતા દીક્ષા પ્રથમ સ્વૂળભદ્રે લીધેલી છે ને પછી સાત બહેનોએ લીધેલી છે એમ લક્ષ્ય છે

પ્રશ્ન ૩૫—વાસુદેવનું બાળ ઉત્તરોત્તર ઓછું ઓછું હોય છે તેમ તીર્થ કર ને ચક્રવર્તીનું ગરીર ને આયુધ્ય ઘટવાથી બળ પણ ઓછું ઓછું થઈ કે નહીં ?

ઉત્તર—તીર્થ કર ને ચક્રવર્તીનું બળ પહેલાથી છેલ્લા સુધી બધાનું સમાન કદ્ય છે શરીરાદિ કારણે એમ ઓછા-વત્તાપણું થતું નથી

પ્રશ્ન ૩૬—નીરપ્રભુની પ્રથમ દેશના નિષ્કળ જઈ તેનું કારણ ખાસ કાંઈ કહેલ છે ? અને તેવી રીતે પ્રથમ કોઈ પ્રભુની નિષ્કળ ગયેલ છે ?

ઉત્તર—એનું ખાસ કારણ કેટલાએક તે વખત પરિહામા માત્ર દેવો જ હતા તેથી કોઈને વિનિતિના પશ્ચિમ ન થયા એમ કહે છે બાકી તે હકીકત આશ્ચર્યભૂત ગણાયેલ છે તેનું આશ્ચર્ય (અર્થ) ઘણું કાળે ક્વચિત્ જ સાચ તેનું પ્રથમ આ શોધીશીમા દોષ પ્રભુના વખતમા થયેલ નથી

પ્રશ્ન ૩૭—અજ ચળદનો બકગે એરો જોટો અર્ધ કરનાર પર્વત અને વસુરાજ બને છે તેમા પુરોહિતપુત્ર પર્વત તેરો અર્ધ કરનાર છે અને વસુરાજ તેમા સાક્ષી પૂરનાર છે તો એમાથી વધારે પાપ લેને વાગ્યું હશે ?

ઉત્તર—એવા પાત્ર ઓઝવત્તાપણું કંપનાથી કહી શકાય નહીં કેટલીક વખત મૂળ કહેનાર કરના સાક્ષી પૂરનારને પણ વધારે લાગવા મળવ છે વસુરાજની મત્સ્યગીપણીની છાપ

હતી, પર્વતની નહોતી, તેથી સત્યવાની તરીકે ઓળખાતા મનુષ્યે
અસત્ય બોલવું તે વધારે નિંદાપાત્ર હોવા સાથે કર્મબંધન
પણ વધારે કરાવે છે તેથી જ તે પાપનું તારકાલિનક કૃપા વસુ-
રાજાને ભોગવવું પડ્યું છે પર્વતને તે ભવમા કેટલું ભોગવવું
પડ્યું તે ચોક્કસ જાણવામા નથી, પણ તે નરકે તો ગયેલ ને છે

પ્રશ્ન ૩૮—જૂન્વામીએ પરજી માથે દીક્ષા લીધાનું કહે
વાય છે તો તેમા જૂન્વામીનો ને પ્રભવન્વામીનો મમાવેશ
થઈ ગયો કે કેમ ?

ઉત્તર—જૂન્વામી અને તેમની આઠ સ્ત્રીઓએ માતા-
પિતા માથે દીક્ષા લીધી તેથી ૨૭ મા જૂન્વામી આવી ગયા
ને પ્રભવ માથે બીજા ચાર ૪૯૯ હતા તેથી ૫૦૦ મા તેનો
પણ મમાવેશ થઈ ગયેલ છે

પ્રશ્ન ૩૯—નળરાજાને નેમિચંદ્રિમા ભરતાર્ધપતિ કહેલા
છે તો તેને શું ત્રણ ખડના અધિપતિ વાસુદેવ કહેવાય ?

ઉત્તર—ન કહેવાય એવા ત્રણ ખડના અધિપતિ તો
બીજા રાજાઓ પણ થયા છે પરંતુ વાસુદેવમા જે શક્તિ હોય
છે તે, તેના રત્નો, તેનું દેવમહાયપણ, તેમનો સ્ત્રી આદિ
પરિવાર વિગેરે બીજાઓમા ન હોવાથી વાસુદેવ તો નવ જ
કહેવાય, વધારે ન કહેવાય ?

પ્રશ્ન ૪૦—શિષ્યને કેવળજ્ઞાન પ્રથમ ધાય ને શુરને યસુ
ન હોય તો તેની ખજા પડના શુર તેને વાદે કે નહીં ?
શિષ્ય જો વાદવા દે તો તેમા શિષ્યનો અવિનય ગણાય ?

ઉત્તર—કેવળજ્ઞાની થયા છતા શુર-શિષ્યપણુ વ્યવહારથી
મટી જતું નથી, તેથી વ્યવહારની પ્રાધાન્યના માનીને શિષ્ય

વાદવાની ના પાડે એમ જણાય છે, પરંતુ ગુરુએ વાદવાનો નિષેધ નથી આ સંબંધમાં કેટલાક દષ્ટાંતો ગુરુએ ખમાવ્યાના છે, વાદવાની વાત આવતી નથી, પરંતુ ખમાવવું વદનપૂર્વક જ હોય છે શીતળાઆર્યે લાગેજેને વાદ્યા છે, પણ તે ગિધ્ય ન હોત.

પ્રશ્ન ૪૧—ચોવીશ તીર્થ કરના પહેલા બીજાના ક્રમ પ્રમાણે એકથી ચડતા ચોવીશ ગુધી આગેવ કરે તો તે તપનો સમાવેશ ત્યાં નયમા થાય અને તેનું ફળ ગુ થાય ?

ઉત્તર—એ તપનું નામ ‘ચતુર્વિંશતિ તીર્થ’ કંઠ આગમના તપ’ કહી શકાય તે આયજિત વર્ષમાત્રનપની પ્રથમની ૨૪ ઓગી સમાન ગણાય ફળનો નિરવાર છત્રસ્થ કહી શકે નહીં.

પ્રશ્ન ૪૨—કોઈ માણસ નનપડની ઓગીમાં પ્રથમ એકથી ચડતા પાંચ ધાન્ય અને પછી ઉતરતા ચાર, ત્રણ, બે ને એક ધાન્ય ખાય તેમાં પણ અમુક ધાન્ય ખાવાનો સંકેપ કરે, તો તેવો તપ કદી શકાય ? અને ત તપ ગેમા ગણાય ? તેમ જ તેનું ફળ ગુ મળે ?

ઉત્તર—એ એક પ્રકારનો અભિગ્રહ તપ કહેવાય. તેનું ફળ વ્યવહારથી નામાન્ય બાળેનનાં ઓગી કરના કરતા વધારે મળે એમ કહી શકાય એવું તપ ખુચીથી કનાય વિશિષ્ટ ફળનો નિન્ધાર છત્રસ્થ નહીં શકે નહીં.

પ્રશ્ન ૪૩—પાંચ પ્રતિક્રમણ ચોવીજો પ્રભુના વખતમાં હોય ? અને આગામી ચોવીજીમાં નેવી પ્રવૃત્તિ થશે ?

ઉત્તર—પહેલા છેત્રા તીથ કરના વાગમાં પાંચ પ્રતિક્રમણ હોય તે વચ્ચેના ૨૨ પ્રભુના વારામાં દાવક માટે પાંચે પ્રતિક્રમણ નિરધારિત હોય છે અને સુનિ તો પાપ લાગે ત્યાં

આગેવાં લેય છે તેને આટલે અનિરધાગિનપણે જે પ્રતિક્રમણ હોય છે
આગામી એવી રીતે પણ તે પ્રમાણે સમજવું

પ્રશ્ન ૪૪—આવડને પ્રતિક્રમણ કરવાના ઉપગ્રહોમાં સ્વે-
નાગર મૂર્તિપૂજકમાં અને ધ્યાનકવામી વિગેરેમાં કેટલોક ફેર-
ફાર છે તેનું શું કારણ ? જ્યાં એક રીતિએ વર્તી ન શકે ?

ઉત્તર—વિધિમાર્ગમાં એવા ઘણા ભેદો પડેલા છે, તેનું
એકાએક નિવારણ વધ શકે તેમ જણાતું નથી ધ્યાનકવામી
આગે તો મૂર્તિ માનના સુખથી જ આગે ફેરફાર છે તો પત્રી
બીજા ફેરફારનું શું કહેવું ? તેની પ્રવૃત્તિમાં બીજા પણ વધુ
ફેરફાર છે, માત્ર એક જ ફેરફાર નથી

પ્રશ્ન ૪૫—કાઉચગમમાં એક લોગ-અને બદલે આગ નવ
કાગ જણાય છે તેમ કોઈ નવકાગવાગીમાં ૧૦૮ નવકાગ ગણ-
વાને બદલે ૧૦૮ લોગ-અસ ગણે તો આર બાધાપાગની નવ
કાગવાગી ગણી કહેવાય ?

ઉત્તર—બાધાપારોની નવકાગવાગીમાં તો ૧૦૮ નવકાગ જ
ગણવા ભેદથી, તેને બદલે લોગ-અસ ન ગણાય, બાકી ખામ
લોગ-અસ ૧૦૮ ગણવા હોય તો ખુશીથી ગણે

પ્રશ્ન ૪૬—પ્રતિક્રમણ કરનાર દુવિહાર કરે તે ગત્રે બીકી
પી ગડ ? જો ન પી ગડે તો તે પ્રતિક્રમણ કરી ગડે તેમ
નથી તેણે શું કરવું ? પરચખખાણ જ ન લેય તો ચાકી શકે ?

ઉત્તર—બીકીના વ્યયનનો ખાતર માર્ગ લોપવો તે તો
કીક લાગતું નથી તેણે નામાયિક લેવું પરચખખાણ અલિ
મડતું કરવું પ્રતિક્રમણની વિધિ કચી બાકી ખામ પ્રતિક્રમણ

કરવાની ઈચ્છાવાળાએ તો કોઈ પણ રીતે રાત્રે બીડી પીવાનો ત્યાગ કરવાનો પ્રયત્ન કરી દુર્વિહારનું પણ પચ્ચખખાણું કરવું યોગ્ય છે

પ્રશ્ન ૪૭—સીએ પ્રતિકેમણમા તમોડનું વર્ધમાનાય ને વિશાલયોચનને બદલે મસારદાવાની ત્રણ સ્તુતિ બોલે છે, ચોથી સ્તુતિ બોલવી નથી, એ ત્રણે અને ક્યારે બધ કરી ?

ઉત્તર—એ સ્થાન જ ત્રણ સ્તુતિ બોલવાનું છે ત્યાં શામનદેવની ચોથી સ્તુતિ આવકો પણ બોલતા નથી બાકી મસારદાવાની ચોથી સ્તુતિ બોલવાની આવિકાને મનાઈ નથી બીજે અવસરે ચારે સ્તુતિ આવક આવિકા બને બોલે છે

પ્રશ્ન ૪૮—પચ્ચખખાણું ધાનું ને ઠરવું એમા શું ફેર અને તેના ફળમા કાંઈ ફેર ખરો ?

ઉત્તર—આગર સાથે પચ્ચખખાણું કરે તો કાર્તુ કહે અને નામ માત્ર પચ્ચખખાણું ધારે તો કાર્તુ કહે તેના ફળમા કાંઈ એનાવતાપણું નથી પરંતુ શુદ્ધ પાને લેવાની આવશ્યકતા છે

પ્રશ્ન ૪૯—પચ્ચખખાણું લીધા પછી કોઈ માણસ બૂલથી ભાગે ને પાછું ફરીને લેય તો લર્ષ ત્રેકે કે નહીં ? તેના ફળમા કાંઈ ફેર પડે ?

ઉત્તર—આમા પચ્ચખખાણું ઝસુ તે નષ્ટ થવું જોઈએ રાત્રિના પ્રત્યાખ્યાનમા તે બૂલ થાય તો તેની આલોચણા લેય અને ફરીને તેની બૂલ ન કરે ફળ વ્યવહારથી તો એાછું જ કહેવાય દિવસના પચ્ચખખાણુમા તેવે પ્રસંગે કસુ પચ્ચખખાણું કેવી રીતે ભાગ્યું છે એ તેના બાણકાર મુનિગજ પાને જાહેર કરેલું ને તેઓ કહે તેમ પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું

પ્રશ્ન ૫૦—પ્રતિકેમણમા કટાક્ષણના અભાવે કામગી પાપ

રીને અથવા કત્તાન પાથરીને એક ઉપર એકથી વધારે જણ
એસે ને પ્રતિક્રમણ કરે તો થઈ શકે ?

ઉત્તર—એવી રીતે પ્રતિક્રમણ થઈ શકે નહીં દરેક જણને
માટે જુદું જુદું કટાસણ જોઈએ તેને બદલે કાળજી ચાલી
શકે, કત્તાન ચાલી ન શકે

પ્રશ્ન ૫૧—વરસાદનું વગ્મતુ તાજુ પાણી અણુગળ
ગણાય કે નહીં ?

ઉત્તર—ગ્રાવકનો વ્યવહાર ગળીને જ વાપરવાનો છે તેથી
ગળ્યા વિના ન વાપરે

પ્રશ્ન ૫૨—ઉઝાળેલુ પાણી ચુનો નાખ્યા પછી ક્યાં
મુઢી વપરાય ?

ઉત્તર—ઉઝાળેલ પાણી ચુનો નાખ્યા પછી ૨૪ પહોર મુઢી
વાપરી શકાય, ત્યારપછી વાપરી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૫૩—દિવને દૂટે મોઢે ખાનાર માણસ ઉપવામાદિ
તપ કરનારને પ્રતિક્રમણ લગવી શકે કે નહીં ? તેને કાઈ દોષ
લાગે કે કેમ ?

ઉત્તર—ખુશીથી કરાવે તેમા બીલકુલ દોષની સંભાવના નથી,
કારણ કે પ્રતિક્રમણ કરાવતી વખત તે પણ વિગતિ થયેલ હોય છે

પ્રશ્ન ૫૪—કેશરીઆણ તીર્થ હાલ છે ત્યાં મૂળથી જ છે
કે સ્થળનો ફેરફાર થયો છે ? અને તે નામ ક્યારથી પડ્યું છે ?

ઉત્તર—આ જાણત હાલમા બહાર પડેલ ‘કેશરીઆણ
તીર્થ’કા ઇતિહાસ’ની બુક વાંચો તેમાથી બધું જાણી શકશો.

(પ્રમના-અગચ્છેદ નાદગ-સીવાદૃષ્ટ)

પ્રશ્ન ૧—ભીષ્મપિનામહ નપુમક નહોતા તો ૫૬૨ પ્રકારના નિદ્રના નપુમકવિગે સિદ્ધ ગાગેય પ્રમુખ કહેલ છે તો તે ગાગેય કોણ અર્થ થયેલ છે ?

ઉત્તર—ભીષ્મપિનામહ જેનું બીજું નામ ગાગેય હતું તે નપુમક નહોતા, થયા પણ નહોતા અને તે ભવમા મોઢે જ ગયા નથી ૧૫ પ્રકારના નિદ્રમા નપુમક વિગે સિદ્ધ તરીકે કહેલ ગાગેય પાર્થનાથ પ્રભુના શાસનમા વયેલ છે એમ વારેલું છે

પ્રશ્ન ૨—જાતિ આર્યાઈ આર્યો કેટલા પ્રકારના છે ? તેનું વર્ણન એમા છે ?

ઉત્તર—જાતિ આર્ય, કુલ આર્ય, દેશ માર્ય, બાપા આય, શિષ્ય આય ઈયાદિ બેઠા ધી ત્રિવલિ નસાકા પુરુષ ચર્મિ વિજેએમા કહેલ છે

પ્રશ્ન ૩—નિર્દોષ અને અચિત્ત એ- જ છે તો સુકા બીજ કે ધાન્યને સાધુ કેમ બહેના નથી ?

ઉત્તર—ધાન્યાદિમા સચિત્તપણું નારા પાગ્યા પછા પણ ચોનિબાન-કેગનાનો રુચાન રહેવ હોય છે તેનું મર્દન પણ ન થવા માટે મુનિઓ ધાન્યઅથવા બીજા બીજેને અચિત્ત થયા તછી પણ અડના નવી તેનજ તેમાથી અચિત્તપણું નારા પાગ્યાનાં અમર પણ વ્રતનને ચોક્કસ પડી શકતી નથી

પ્રશ્ન ૪—નિયુક્તિ, બા ય, ચાપ્તિ, દીક્ષા અથવા વસ્તિ કે અન્યુરિ એમા ભે- નુ છે ?

ઉત્તર—એમા પ્રથમની ત્રણ પ્રાકૃત ભાષામા હોય છે, તે ઉત્તરોત્તર મૂળના અર્થની વિશિષ્ટતામૂલક છે ટીકા સમ્પૂર્ણમા હોય છે, તેમા મૂળના અર્થનો વિશેષ વિસ્તાર કરેલો હોય છે નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય ને ચૂર્ણિ અમુક સૂત્રો ઉપરની જ અત્યારે લખ્ય છે બધા સૂત્રો ૫૦ વર્ષ હશે કે નહીં તે પણ અચોક્કસ છે ટીકા તો પ્રાચ્યે ઘણા અવવા બધા સૂત્રો પર થયેલ જણાય છે અને તે લખ્ય છે વૃત્તિ ને ટીકા એક જ છે અન્યૂરિ નામ લઘુ ટીકાનું છે

પ્રશ્ન ૫—નવ તત્ત્વનો જ્ઞાન તત્ત્વમા પણ મમાસ કરેલ છે તો તેમાં પુણ્યનો આશ્રવમા મમામ કેમ થઈ શકે? વારણ કે તેના ભેદો બતાવ્યા છે તે તો અશુભ આશ્રવ ઉત્પાદક જણાય છે

ઉત્તર—જ્યા પુણ્ય-પાપ બનેનો આશ્રવમા સમામ કરેલો હોય છે ત્યા શુભ ને અશુભ આશ્રવના નિમિત્તો જુદા જુદા પણ બતાવેલા હોય છે વળી યોગાદિક તો શુભ અશુભ બંને પ્રકારના આશ્રવના કરનાર છે . .

પ્રશ્ન ૬—જ્ઞાન પાત્ર છે ને દર્શન ચાર છે તો મન પર્યવ-જ્ઞાનનું દર્શન આમાન્યોપયોગરૂપ કેમ કહ્યું નથી ?

ઉત્તર—મન પર્યવજ્ઞાન અપ્રમત્ત મુનિને જ થાય છે તેનો સ્વભાવ જ એવો છે કે તે પ્રથમથી જ વિશેષ ઉપયોગરૂપ થાય છે તેને સામાન્ય ઉપયોગરૂપ દર્શનની અપેક્ષા શાસ્ત્ર કારે માની નથી

પ્રશ્ન ૭—આનંદધનજીવિત શ્રી સર્વેવનાથજીનો મ્તનની પાત્રમી ગાયામા કહે છે કે—‘કારણ જોગે રે કારણ નીપજે રે, એમા કોઈ ન વાદ, પણ કારણ વિણ કારણ માધિયે રે, એ નિર્મલ ઉન્માદ સંપન્ન એનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર—આ ગાથાનો અર્થ તે ચોવીસીના અર્થની શુક્રમા બહુ મારી રીતે સમજાવેલ છે એમા મતલબ એ છે કે— કારણ મળવાથી ગર્ભ થાય એમા તો કાર્ય વાદને મ્યાન નથી પરંતુ જેઓ કાગલ મેળવ્યા વિના કાર્ય સાધવાની વાત કહે છે તે તેમના મનનો ઉન્માદ છે—વેલાપણુ કે અર્થાત કારણ વિના ગર્ભની સિદ્ધિ ઘણ સન્તો નથી એ સિદ્ધાંત છે

પ્રશ્ન ૮—ભવભાવના વૃત્તિ અને પ્રવચનપ્રભોધ મધ કોના કહેલ છે ? છપાયેલ છે ? અનુનાદ થયેલ છે ?

ઉત્તર—ભવભાવનાવૃત્તિ મહાધારી હેમચંદ્રસૂરિદ્વિત છે પ્રવ ગનપ્રભોધ સળખી ખખર નથી બને છપાયેલ નથી અનુ વાદ પણ થયેલ નથી (હાલમા ભવભાવના વૃત્તિ છપાયેલ છે)

પ્રશ્ન ૯—આપનાચાર્યમા રખાય છે તે અક્ષ એકેદ્રિય છે કે બેદ્રિય છે ? સચિત્ત છે કે અચિત્ત છે ?

ઉત્તર—એ અક્ષનુ બીજી નામ ચદનક કહે છે તે જગમ દાય ત્યાસુધી બેદ્રિય છે ને અચિત્ત છે તે શુદ્ધ બુદ્ધિ અચિત્ત થયા પછી આપનાચાર્ય તરીકે ઉપયોગમા લેવાય છે કાદ તરીકે ગણાતા ચદનથી આ અલગ વસ્તુ જ છે

પ્રશ્ન ૧૦—શ્રી બાર મનનો પૂજામા સમ્પદસ્ત્રવનો પૂજામા “લોકિક દેવગુરુ મિથ્યાત્વ, ચારી ભેદે” એમ કહેવ છે તે ૮૩ લોક કયા કયા ?

ઉત્તર—આ ૮૩ લોકો બાર મનની અથ સાથે છપાયેલી પૂજામા વિસ્તારથી લખેલા છે તે વાચા અહીં વિસ્તારના કારણથી લખ્યા નથી

પ્રશ્ન ૧૧—પાવ ઇદ્રિયોના (ગપર) વિષય શેમા લખેલા છે ?

ઉત્તર—શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ પુ ૪૭ ના પૃષ્ઠ ૧૩૦ ઉપર
છાપેલ છે તે વાચો

પ્રશ્ન ૧૦—ચોદપૂર્વી નિદ્રારૂપ પ્રમાદના વશથી નરક-
નિગોદમાં જાય છે એમ કહેવ છે તે નિદ્રા કેવી સમજતી ?

ઉત્તર—એ નિદ્રા ખામ અમુક જાતિની કહેલ નવી પરંતુ તે
નિદ્રાને વગ ચર્મને ક્રમસઃ પ્રમાદમાં વધતા જાય, ગુરૂ પઠ
અભાવ થાય, ગુરૂની અવજ્ઞા કરે, ભણેલાની પુનરાવૃત્તિ ન
કરવાવી ભૂલી જાય, ચારિત્રમાં શિથિલતા થાય, નવા નવા દોષ
લગાડે, એમ જતા કરતા આત્માની અધોગતિ થાય એમ સમજવું

પ્રશ્ન ૧૩—કેવળજ્ઞાની સમ્યક્દર્શની નહીં પણ સમ્યક્
દષ્ટિ છે એમ કહેવ છે તો દર્શન ને દષ્ટિમાં શુ ફેર છે ?

ઉત્તર—જે સમક્ષિતની પ્રાપ્તિ નારે મનિજ્ઞાનાવરણીય ધર્મના
અયોપગમથી વચેલ તે જ્ઞાનનો અપાયાસ હોય તેના સંમક્ષિનીને
સમ્યક્દર્શની કહ્યા છે અને જેને એ અપાયાસ ન હોય એવા
સાધક સમક્ષિતી ભવન્થ કેવળીને તેમજ નિદ્રાને સમ્યક્દષ્ટિ
કહ્યા છે આટલો તે એ વચ્ચે તફાવત છે

પ્રશ્ન ૧૪—તીર્થંકરનું કેવળજ્ઞાન પામ્યા પછી તેજ એટલું
હોય છે કે તેમની સામુ મનુષ્ય જોઈ શકે નહીં તેવી તેમની
પાછળ ભામડળ દેવો જ્યે છે કે જેમાં તેજનો સમાવેશ થાય
છે, આવું તેજ છત્ર-ધાવગ્યામાં નહીં હોય કે જેવી તે અવ
ધ્યામાં ભામડળ નહીં હતા પ્રભુની સામુ જોઈ શકાય છે ?

ઉત્તર—કેવળજ્ઞાન પામવાથી તેજ વધે છે, એ માની શકાય
તેવી હમીજ છે, તેથી જ ભામડળની આવશ્યકતા માનેલી છે

પ્રશ્ન ૧૫—શ્વયોપનામ નમસ્તિથી પડેલ શું કહેવે બવે મોમે જાય ?

ઉત્તર—એનો નિર્જય દહી યમાય નહા, કાગળ કે પત્રીત સમ્યક્ત્વી વધાએમા વધાએ અધપુરગગપાવર્તન નેટલો કાગલ સારમા બમે છે

પ્રશ્ન ૧૬—સિદ્ધનુ ન્યાન મિદ્ધવિલા ઉપર એમ મોનના ઉપરવા ૨૪ મા ભાગમા છે તા જાનીના ૨૩ ભાગમા શુ હ ?

ઉત્તર—માત્ર પોવાણ (આકાશ) ઉં અને ત્યા મૂકમ એકે દ્વિય છમે તથા જાદર વાયુકાય છે

પ્રશ્ન ૧૭—આગામી ભવના આયુષ્યનો જથ્થો પ્રસ્તુત બનના પાછલા ત્રીજા ભાગમા ૪ થાય છે એમ કહેવ છે તો પ્રવનના બે ભાગમા આયુનો જથ્થો ન થયાનું કારણ શુ ?

ઉત્તર—એનું જ્ઞાન ખીચુ કાગનુ કાર્ય નથી, શવ-વનાવ જ તનુ કારણ છે

પ્રશ્ન ૧૮—સમવમગળ વિના પત્ન આઠ પ્રાતિહાર્યે તો કાયમ હોય હ એમ કહેવ છે તો તેને માટે દેવો શુ કાયમ પ્રભુની માથે નહેના હશે અને પ્રભુની આગળ કુસુમવૃદ્ધિ કર્યા કરના હશે ?

ઉત્તર—પ્રભુની પાને અણુદુતે કોઈ દેવો તો હોય જ એમ કહેવ છે તેથી પ્રાતિહાર્ય હોવામા વાપો આવે તેમ નથી પ્રભુ વિચરે ત્યા આગળ સુષ્પૃદ્ધિ થયા જ કરે છે દુહ્મી વાગ્યા કરે છે ઇત્યાદિ

પ્રશ્ન ૧૯—શ્રાવકના મૂળગુણ ને ઉત્તરગુણ કયા કયા છે ?

ઉત્તર—પાચ અણ્વત મૂળગુપ્ત ગણાય છે અને ત્રણ ગુણ
મત તથા ચાર શિક્ષાત્વત એ ઉત્તરગુણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૨૦—સ્વાહા શબ્દનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર—એ મત્ર માનનો પ્રાચે અત્ય શબ્દ છે, તેનો અર્થ
હોનો નથી

પ્રશ્ન ૨૧—શ્રી-૪ગર્જિતામણિ ગૌતમ-વામીનું એવું કહે
વાય છે તો તેની કેટલી ગાથા તેમની રચેલી છે ?

ઉત્તર—પહેલી ગાથા તો એમની રચેલી છે એ ચાક્રમ છે,
બાકીની ગાથાઓ માટે વિગ્રાન્લેહ છે, તેની અપદ્ધતા જાણવામા
આવી નથી

પ્રશ્ન ૨૨—૪ધન્યકાળે દશ નીર્થ કર હોવાનું કહેલ છે તે
શી રીતે અને કયારે હોય ?

ઉત્તર—૪ધન્ય કાળનો ચાક્રમ મમય જાણવામા આવ્યો
નથી બાકી ૪ધન્ય ૧૦ તીર્થ કરા તો મહાવિદેહમા ન હોય ને
પાચ ભરત ને પાચ ઐશ્વતમા એકેક હોય તો ધર્મ શકે અથવા ભરત
તમ ૪ ઐશ્વત મેત્રમા ન હોય તે વખતે મહાવિદેહ પાચમા જળ્યે
હોય તો ધર્મ શકે

પ્રશ્ન ૨૩—છ આગનું પવિર્નન ભરત ઐશ્વતમા જ થાય
છે કે મહાવિદેહમા પણ થાય છે ?

ઉત્તર—પાચ બન્ત ને પાચ ઐશ્વતમા ૪ થાય છે, ખીજા
રોત્રોમા થતું નથી

પ્રશ્ન ૨૪—દ્ર વ વિના ભાવ હોઈ શકે કે નહીં ? દ્રષ્ટાત
નાથે કળ્યો

ઉત્તર—દ્રવ્ય કારણ છે, બાવ કાર્ય છે કારણ વિના કાર્યની નિષ્પત્તિ ન વાય એ ન્યાયનું સૂત્ર છે એ જ પ્રમાણે સમકિતના છ ન્યાનમા પણ મોક્ષપ્રાપ્તિના કારણ જ્ઞાન ને સયમ કહેલ છે તે કારણના આરાધન વિના મોક્ષપ્રાપ્તિરૂપ કાર્ય મિદ્ધ થઈ ગયું નથી

પ્રશ્ન ૨૫—સાત નયમા એકબીજાનયને પર્યાયાર્થિકમા ગણાવેલ છે, પરંતુ નમ્તુની પૂર્ણ મિદ્ધિ તો દ્રવ્ય સાથે સ્પર્શ રાખે છે, તે કેમ થઈ રાકશે ?

ઉત્તર—નયના વિષયમા મારો અભ્યાસ ન હોનાથી એનો ખુલાસો લખી શકતો નથી

પ્રશ્ન ૨૬—દેવચદ્રણકૃત ચોવીઝીના અવનોમા નીચેના પદોનો નું ભાવાર્થ છે ?

૧ શ્રી અજિતનાથના અવનની નરમી ગાથાના અર્થમા ‘પુઝાગ મહાણુ બધન પ્રમુખ આઠ કરણપણે પ્રવર્તતો હતો.’ એમ કહ્યું છે તે આઠ કરણ ઠોને કહે છે ?

ઉત્તર—શ્રી કર્મપ્રકૃતિ પ્રવમા એ આઠ કરણનું સ્વરૂપ સવિસ્તર જતાવમા માળ્યું છે ત્યાંથી ભેદ લેવું

૨ શ્રી મુખાર્થનાવના અવનમા ગાથા બીજીના અર્થમા ‘ગમન પરિસર્પણાદિક ક્રિયા’ કહી છે તેમા ગમનનો અર્થ તો જુલું પણ પરિસર્પણનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર—પરિસર્પણ ગમન સાથે હોવાથી આ ગમન અર્થમા વાપડેલ છે, તેમ જ વિશેષે ગમન કરવાના અર્થમા પણ વાપરી શકાય છે

૩ શ્રી અભિનંદન સ્વામીના નવનમા ગાથા બીજીના અર્થમાં
'તમે ટકોત્કરણનાયે પ્રાપ્તિલાવ ધર્મી થયા છો' એમ કહ્યું છે
તેમાં ટકોત્કરણનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર—ટાકણાવડે કોતરેલ હોય તેવા—જેમાં કામપણ દેરદાર
કામ ન ગરે તેવા—ધર્મવાળા થયા છો, એનો અર્થ છે

પ્રશ્ન ૨૭—દેવચદ્રજી કૃત વીર નિહરમાન પૈકી ૧૬ માં
પ્રભુના નવનમા 'શામનલક્ષ્મી ને સુરવગ, વિનયુ શીશ નમાય'
એમ કહ્યું છે તો દેવચદ્રજી મુનિ યદને એમ કેમ કહે ? દેવને
નમસ્કાર કેમ કરે ?

ઉત્તર—એ ગાથાના બીજા બે પદમાં —'કૃપા કરો મુજ
ઉપરે, તો જિનવદન થાય' એમ કહ્યું છે તેમાં જિન
વદનની અનુકૂળતા કરી આપવા માટે શાસનદેવની પ્રણામરૂપ
વિનયપૂર્વક મહાથ માગી છે એમાં વિરોધ મમજવો નહીં
જુઓ યાવડ પ્રતિક્રમણ મૂત્ર (વહિતા) માં 'મમ્યગદિ દેવો
મને મમાધિ ને બોધિ આપો' એમ કહ્યું છે, તો તે શું સમાધિ
ને બોધિ આપી શકે છે ? તેઓ પ્રત્યક્ષપણે આપી શકતા
નથી, પરંતુ મમાધિ ને બોધિ પ્રાપ્ત થવાની અનુકૂળતા કરી આપે
છે તેથી કા જુમાં કાર્યનો ઉપચાર કરીને એમ કહ્યું છે વગી
જેનામાં સમકિનનો નિગદાર છે એવા શામનદેવનો વિનય
કરવામાં વિરોધ આનનો નથી

પ્રશ્ન ૨૮—તમે પ્રથમ એક નળા માર્માયિકમ્થ સાધુ શાહી
વડે લખી ન શકે એમ લખ્યું હતું, પરંતુ પ્રાચીન અનેક
મધો વિગેરે પૂર્વાચાર્યોએ હાથે શાહીનડે લખેલા મળી આવે
છે તે કેમ થયું હશે ?

ઉત્તર—શાહીનડે લખવાનો સુનિને એકાત નિષેધ નથી જ્યણાપૂર્વક શાહીના પાત્રને ઢાકો રાખીને તમ જ તેમા કુગી ન વળી ગકે તેની તજવીજ રાખીને ગાહીવટે પણ લખી શકે છે

પ્રશ્ન ૨૯—ગુડમા પ્રભુનુ નામ પાર્શ્વનાથ શા ઉપગ્રહી પશુ છે અથવા આશુ છે ?

ઉત્તર—માનાએ સ્વપ્નમા પાને ધમ્મને જતા મર્પને જોવાથી તેમ જ ત્રૈલોક્યના સ્વરૂપને પાને ગ્હેલાની જેમ જોતા હોવાથી પાર્શ્વનાથ નામ પડયાનુ લોઝપ્રકાશમા કહેલ છે

પ્રશ્ન ૩૦—દેવોના વિમાન માને આધારે રહેલા છે ?

ઉત્તર—વનોદધિ તેમજ આકાશને આધારે જગત સ્થાવર રહેલા છે એમ શ્રી લોકપ્રકાશ, શ્રુતમમામ વિગેરેમા કહેલ છે

પ્રશ્ન ૩૧—ક્ષાયિક સમન્તી ઉપશમધેણી માટે ખરો ?

ઉત્તર—માડી ગકે, માટે છે

સ ૧૯૯૦ પોત ગુદિ ૧૦

કુવગ્ગ

(૧૨)

(પ્રશ્નમાર—શા. હીનચદ તેમજ—વાજળા)

પ્રશ્ન ૧—સઘળી ઇદ્રિયો વગ કરનાર મહાત્મા પુરુષોને વિદ્યાનાત્પત્તિ જ થતી નથી કે થાય છે પણ તેના પર કામ મેગનહો દોષ છે ?

ઉત્તર—ઇદ્રિયો સ્થાવર વિકાર તો ઉત્પન્ન કરે છે, પરંતુ તેને વગ કરનાર મહાત્મા પુરુષો તે વિકારને પણ શમાવી દે છે એટલે તે વિકારો નિષ્ફળ થાય છે હેરાન કરી શકતા નથી

પ્રશ્ન ૨—ગગે તવા સકટમા પણ કેટલાક મહાપુરુષોનુ મન આનંદકારી જ રહે છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—એ મહાપુરુષો પૌદ્ગલિક સકટોને નકટ તરીકે લેખનતા નથી એની ઉપેક્ષા કરી આત્મજળ વાપરી પોતે આત્મનિમગ્ન થાય છે, તેથી તે સકટનું તેમને ભાન (જ્ઞાન) પણ પ્રાપ્ત થતું નથી એટલે તેઓ આત્મલોક આનંદ હોગમે છે, પૌદ્ગલિક આનંદને તેઓ આનંદ જ માનતા નથી.

પ્રશ્ન ૩—પોતાની ઇદ્રિયો વગ ન હોય છતાં ડોર્ષ મનુષ્ય ધાર્મિક ક્રિયાઓમાં પોતાનું જીવન પૂરું કરે તો તેને કેવું ફળ મળે?

ઉત્તર—તમે ધાર્મિક ક્રિયાઓ ડોર્ષને કહો છો તે અપદ્ધ લખણુ જોઈએ ઇદ્રિયો ઓછા—પરંતુ અરે પણ વશ ન હોય તો મત, નિયમ, તપ, જપ, તીર્થયાત્રા વિગેરે ધર્મક્રિયા ધર્મ શક્તી જ નથી આભાસિક, પૌષ્ઠ, પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયામાં જામ તેની જરૂર જણાતી નથી, પરંતુ તે ક્રિયાની પણ રૂપપ્રાપ્તિ વિષય—કથાયના અમુક અંગે ત્યાગ મિવાય વર્ષ શક્તી નથી જ્ઞાન, ગિયણ, તપ ને ભાવ એ આ પ્રકારના ધર્મમાં પણ ઇદ્રિયોને વશ કરવાની અને કથાયની મદદના કરવાની આવશ્યકતા છે, તેથી ઇદ્રિયોને અમુક અંગે પણ વશ કર્યા વિના જીવન પૂરું કરનાર ધર્મ ક્રિયાનું વાસ્તવિક ફળ મેળવે એમ જણાતું નથી.

પ્રશ્ન ૪—જ્ઞાની પુરુષો ધર્મક્રિયામાં શુદ્ધધ્યાનનું આલેખન લેવાનું ફળભાવે છે તો તેનું આલેખન કેવી રીતે લેવું?

ઉત્તર—શુદ્ધધ્યાન તો આ કાળે હોય જ નહીં, ધર્મધ્યાન હોય શુદ્ધ શબ્દે ઉદ્ભવ ધ્યાન કહીએ તો ચાલી ગઈ ધર્મ ધ્યાનના ચાર પાયા છે તેની વિચારણા કરવી કે જેથી આત્મા નિર્મળ થાય ચિત્તની એકાગ્રતારૂપ ધ્યાનની આવશ્યકતા છે એ સારી વાત છે, તેથી તેને માટે યોગ્ય પ્રયત્ન કરવા માટે તેવો મયોગ મેળવવો.

છ ને ચૌદ પૂર્વો તો બદ્રબાહુસ્વામી પાસે ભણ્યા છે તો શું તે વખતે તેમના શુર હયાત ન હોતા કે તે ચૌદપૂર્વો ન હોતા ?

ઉત્તર—શ્રી મહાતિવિજય મહારાજ ચૌદપૂર્વો નો હતા દાગ્દુ તે વીર પરમાત્મા પછીના ૬ ચૌદપૂર્વોમા તેમનું નામ આવે છે શ્રી મ્થાભદ્રના દહિવાદના અભ્યાસ સમયે શ્રીમદ્દે પાત્ર સાં મુનિ માથે તેમને પદ્મ નેપાળ દેશમા ભદ્રબાહુસ્વામી પાસે મોકલ્યા છે તેથી તે વખતે મહાતિવિજયજીની હયાતિ સભાની નવી જુઓ પગિશિષ્ટ પર્વ

પ્રશ્ન ૬—શૂળભદ્રનું નામ ૮૪ ચૌવીશી મુધી જોડે એમ કહે છે તે બરાબર છે ? તોર્થ કરના નામ તો ત્રણ ચૌવીશીના જ સ્મરણમા આવે છે

ઉત્તર—શૂળભદ્રનું નામ ૮ પ્રકારનું છે તેનું ઉચ્ચા પ્રકારનું છે કે તેને લીધે તેવા પુત્ર બીજા ન વાય ત્યાં મુધી તે નામ ગવાય—જો એ સભવિત ૮ તોય કર નો દરેક ચૌવીશીમા એક સરખા થયા ૦૨ છે તેથી તેમના નામોનું સ્મરણ વધારે લગાતુ નથી

પ્રશ્ન ૧૦—ગિરનારના પ્રતિહાસના રત્નસાર આનંદ નેમિ નાથજીની પ્રતિમા લાયા તે નળધી અધિકાર છે હાલ છે તે પ્રતિમા ત જ કે બીજી ?

ઉત્તર—હાલ છે તે પ્રતિમા રત્નમારની લાવેલી જ છે

પ્રશ્ન ૧૧—સપ્રતિ, વિક્રમ, કુમારપાળ વિગેરે જેની રાજ્યો થઈ ગયા છે કે જેમણે જેનગ્ગમનની મહા ઉત્તરિ કરી છે તેના રાજ્યો હવે પછી વત્તા ૧ છે કે નહીં ? થનાર હોય તો તેવો ૮ લેખ શેમા છે ?

ઉત્તર—જેમ હવે પછી યુગપ્રધાન આચાર્યો થવાના છે તેમ તેવા ગજાઓ પણ થવાના છે ગાયનની ઉત્તતિમા યુગપ્રધાન આચાર્યોની સાથે તેવા ગજાઓની પણ આવશ્યકતા છે એને લગતો ઉચ્ચેષ દીવાળીકાંપ વિગેરેમા છે

પ્રશ્ન ૧૨—જગમધના પુત્રનું નામ યવનકુમાર હતું તે શા કાન્ધથી પડ્યું હતું ? એમા કાંઈ યવનોનો મળધ હતું ?

ઉત્તર—એ નામ પાડવામા યવનોનો મળધ મલવતો નથી

પ્રશ્ન ૧૩—શ્રી નેમિનાથચત્રિમા ગણુએ કરેલા નેમિનાથના ધ્યાનથી તેને આગામી તીર્થકાંડ વનાવ લખ્યા છે તો તે ધ્યાન ને કયા વગે ?

ઉત્તર—એ હકીકત જાણવામા આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૧૪—અગાઉ વિષ્ણુકુમાર, ગાંધર્વમન્નામી વિગેરે અનેક મુનિઓ લળિધધારી થઈ ગયા છે તેવા અથના તેથી ઓછી લળિધવાળા આ કાળમા કોઈ આચાર્યાદિ હશે ?

ઉત્તર—આ કાળમા તેવા કે તેથી ઓછી લળિધવાળા મુનિઓ નજરે પડતા નથી, બાકી સર્વથા નિષેધ તો શી રીતે કહી શકાય ?

પ્રશ્ન ૧૫—હટલુમુનિએ પોતાની લળિધથી મળે તો જ આહાર શ્રહણ કરવાનો અભિગ્રહ કર્યો હતો તે અભિગ્રહ તેમનો પૂર્વ વયો હતો કે નહીં ?

ઉત્તર—એક વાત કૃષ્ણે માર્ગમા તેમને વદન કરવાથી એક માણને તેમને આહાર નહોતોગળ્યો પત્રી નેમિનાથજી પાને મળે પોતાની લળિધએ આહાર મળ્યાનું કહેતા પ્રભુએ તે આહાર કૃષ્ણની લળિધથી મળેલો જ્યો એટલે તેને પરંવના પરંવના શુભ ભાવનાએ ચડી તેમણે કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું

પ્રશ્ન ૧૬—મુનિઓ અને શ્રાવકો પણ અનેક પ્રકારના અભિપ્રાયો કરે છે તેના સમાવેશ કયા પ્રકારના તપમા થાય છે? અને એના અભિપ્રાયોથી વિશેષ લાભ શુ થતો હશે?

ઉત્તર—એનો સમાવેશ વૃત્તિમયેષ તમજ અભિપ્રાય તપમા થાય છે એમાં લાભ ઘણો વિશેષ થાય છે, કારણ કે એમાં વધારે હઠના ભેદભેદો છીએ અને અભિપ્રાય પૂર્ણ થતા સુધીમાં ચિત્તની ચિંતરતા રાખવી પડે છે તે પરમ લાભકારક છે

પ્રશ્ન ૧૭—વીર પરમાત્માના જીવે સમકિત કયારે પ્રાપ્ત કર્યું ને તીર્થ કરનામકર્મ કયારે નીકળિત કર્યું?

ઉત્તર—સમકિત તેમના ૨૭ મોટા ભવ પૈકી પહેલાં નયનારના ભવમાં જ પ્રાપ્ત કર્યું છે અને તીર્થ કરનામકર્મ પલાંગમાં નહન મુનિના ભવમાં વીશમ્યાનકના આરાધનવડે નીકળિત કરેલ ૮ તીર્થ કરગોત્ર કે તીર્થ કરનામકર્મ એક જ છે એના ગોત્રકર્મનો મળધ નથી

પ્રશ્ન ૧૮—વીર પ્રભુના જીવને મરિચીના ભવમાં અવધિ જ્ઞાન હતું? એમને કયા ઈર્મના કારણથી અનખ્ય કાળ સુધી સનારમાં ભમતું પડ્યું?

ઉત્તર—મરિચીના ભવમાં અવધિજ્ઞાન નહોતું અને એમણે મિથ્યાત્વની વૃદ્ધિ કરવાની ભવવૃદ્ધિ બહુ કરી છે એ વૃદ્ધિ તેમની પાને જ્યારે કપિવ આવ્યો છે ત્યારે તેને જવામ આપના વાપરેલા મિથ્યા ઉત્તરથી કરી છે, એમ મુજો મિત્રીકામાં કહેલ છે

પ્રશ્ન ૧૯—ત્રેલિકરાજાએ વીર પ્રભુના વખતમાં તીર્થ કરનામકર્મ નીકળિત કર્યું, ત્રીજા જીવેએ ત્યાં અગાઉ કરેલ

છતાં શ્રેણિપ્રાણ પ્રથમ તીર્થ કરે થવાના ને-ગીજ પછી
વાના તેનું કારણ શું ?

ઉત્તર—તીર્થ કરે થવામા તીર્થ કરનામેઝ્મ બાધવાના
મનુક્રમ સાથે મળવ નથી, એમા તો સમાગમા કેટલું ગહે
જાતા છે તેની માથે મળવ છે

પ્રશ્ન ૨૦—અગિયારે જુવામા પડ્યા અગાઉ અમુક દેશોમા
ઉપજવાનું શા કારણે કહ્યું છે ? હાલ તે કયા છે ?

ઉત્તર—એણે કહેલા દેશો દક્ષિણ ભગતાર્ધના મધ્યખડમાહેના
છે તેથી તેણે તે દેશોમા ઉપજવાનું ઈચ્છ્યું છે હાલ તે
દેવનિમા છે

પ્રશ્ન ૨૧—દક્ષિણ દિશાને કયા કારણથી શ્રેષ્ઠ ગણી છે ?

ઉત્તર—ભગતમેત્રના દક્ષિણ ભાગમા જ શલાઝ પુરૂષો વિગેરે
ઉત્તમ પુરૂષો જન્મે છે તે કારણથી તે દિશાને ઉત્તમ ગહેલી છે

પ્રશ્ન ૨૨—પોતાના જીવને બોખમે અભયદાન અથવા
અનુપાદાનની વૃત્તિથી કોઈ જીવને મળ્યા બચાવ્યો હોય
તો તેવી શું ફળ પ્રાપ્ત થાય ?

ઉત્તર—આવી કૃતિમા ફળનો આવાજ અધ્યનસીમાદિ
ઉપર છે તેવી કૃતિમા નિગ્રહાર કરી શકાય નહીં, જાકી અત્યંત
શ્રેષ્ઠ ફળ થાય એમ જાણી શકાય

પ્રશ્ન ૨૩—કોઈ જીવ દીક્ષાનો અભિલાષી 'છતાં દીક્ષા
શ' શકતો ન હોય અને ધાર્મિક ભાવના માની છતાં ધર્મકાર્ય
ની શકતો ન હોય તો તેને કયા ઈર્મનો ઉદય મમજવો ?
અને એની ભાવનાનું તેને વાંછું ફળ મળી શકે કે નહીં ?

ઉત્તર—એમા અવિરનિપણાનો અને ખાસ કરીને અપ્રત્યાખ્યાની-અત્યાખ્યાની વ્યાપોનો તેમજ અતનાયકર્મનો ઉદય સમજવો, પરંતુ તેને તેવી માટી ભાવના હોય તો લાભ થાય ખરો, વળી આવને ભવે જરૂર તેને ધર્મની પ્રાપ્તિ સહજ કાઢવું મળતા તરત જ વાય, પરંતુ એમા કિંચિત્ પણ દબ કે ખોટો દેખાવ હોવો ન જોઈએ

પ્રશ્ન ૨૪—માહવોની સખ્યા કોટાની ગણનામા ખતી કે નહીં ?

ઉત્તર—તેમની સખ્યા કોટાની હોવાનો મતલબ છે

પ્રશ્ન ૨૫—હમયતીનો પૂર્વ ભવનો પતિ નાનાતનો જીવ હતો કે બીજો હતો ?

ઉત્તર—નળરાજા હમયતીના પૂર્વભવના મળધસગા હતા અને પ્રભુત્વ ભવમાવી મરણ પામીને તમાને દેવગતિમા કુબેર ને તેની સ્ત્રીપણે ઉત્પન્ન થયા કે

પ્રશ્ન ૨૬—ઉપવાસ એકાસણાદિ ઠરનારને બીજો દિવસ નવમાસની ઠરવી જ જોઈએ કે સૂચ્ય ઉમા પછી તરત પણ પચ્ચખખાણુ ખારી શકે ?

ઉત્તર—નવકારશી કરવાથી પાછલા પ્રત્યાખ્યાનની વિશેષ શુદ્ધિ થાય છે બાકી ખાસ કારણે સૂર્યોદય પછી પણ પચ્ચખખાણુ ખારી શકે

પ્રશ્ન ૨૭—પોતાના મજવામા બીટી કે પોપારીના કઠકા હોય તે બહાર મૂક્યા સિવાય હેલરે દર્શન ઠરનાર ત્યારપછી તે વાપરી શકે ?

ઉત્તર—એમા બ્યનહારવિરૂદ્ધતા થાય છે, બાકી પ્રભુ પાસે ધયા વિનાનું ગર્હ દેવદ્રવ્ય કે બીજી રીતે અભક્ત્ય થતું નથી

પ્રશ્ન ૨૮—સવત્સરી વિગેરે પ્રતિક્રમણ કરતા જગ્યાના સંકેતને કારણે પોતાના અપવિત્ર વસ્ત્રો પણ પોતાની પાસે જ મૂકીને પ્રતિક્રમણ કરે તો તેમા કાંઈ દોષ લાગે કે નહીં ?

ઉત્તર—અપવિત્ર વસ્ત્રો પોતાથી અલગ જ મૂકવા જોઈએ

પ્રશ્ન ૨૯—ઉપવાસાદિ તપ કરી સાચે પ્રતિક્રમણ કરનારને રાત્રે બ્રહ્મચર્ય પાળવું જોઈએ કે નહીં ? ન પાળવાથી તેને દુષણ લાગે ?

ઉત્તર—તપસ્યા કરનારે રાત્રે બ્રહ્મચર્ય પાળવું એ જ શ્રોત્ર્ય ગણાય, બાકી એને માટે શ્રોત્રસ પ્રતિબંધ હોતો નથી પચમી, અષ્ટમી, એકાદશી વિગેરે તિથિના આરાધનનો તપ કરનારે તો તે રાત્રે બ્રહ્મચર્ય પાળવું જ જોઈએ

પ્રશ્ન ૩૦—મુહુપત્તિ ત્રિવાચ માત્ર રૂમાલ રાખીને પ્રતિક્રમણ થઈ શકે ?

ઉત્તર—થઈ ન શકે એવી રીતે કરનાર પ્રતિક્રમણની ક્રિયા પ્રત્યેનો તેનો અનાદર સૂચવે છે, નહીં તો મુહુપત્તિ મેળવવી કાંઈ મુશ્કેલ નથી

પ્રશ્ન ૩૧—જુદા જુદા ગમ્મંચ ને મમાચારીવાળા એક સાથે પ્રતિક્રમણ કરી શકે ? તેમાના કેટલાક કાયોત્સર્ગ વિગેરે ક્રિયામા નોખા પડે છે

ઉત્તર—એક સરખી ક્રિયા કરનારા એક ગમ્મંચ ને એક સમાચારીવાળાએ જ લેણું - પ્રતિક્રમણ કરવું, વિધિના ફેરફાર વાળાએ જુદું કરવું ઠીક છે અથવા તો એક બીજાની જુદી જુદી ક્રિયા વખતે શાંતિ રાખવી તે ઠીક છે -

પ્રશ્ન ૩૨—શ્રીપાળ રાજાના વખતમા બર્ધર દેશ હતો તે હાલ કયો દેશ હશે ? તેના ગાંઠ કઈ જાનિના હશે ?

ઉત્તર—હાવ બર્જા દેશને બદલે જીજ્ઞે કયા નામનો દેશ છે તે જાણવામા નથી તેના રાજ માટે જાતિનો નિર્ધાર જાણ્યો નથી

પ્રશ્ન ૩૩—હાવ જલુચિમ્તાન કહેવાય છે તેનું પ્રથમ નામ શું હતું ?

ઉત્તર—એ વાત ત્રાકસ મર્મ શકે તેમ નથી કાળે કળેને દેશોના નામો બદલાયા હોય છે

પ્રશ્ન ૩૪—હાલ ઓગખાતા ચીન, જાપાન વિગેરે દેશો પ્રથમ શું નામથી ઓગખાતા હશે ?

ઉત્તર—એનો ઉત્તર ઉપર પ્રમાણે સમજવો.

પ્રશ્ન ૩૫—પ્રથમ યુદ્ધ દેશો કહેવાતા હતા તે અન્યાય કયા દેશ સમજવા ?

ઉત્તર—યુરોપાદિ દેશો યુદ્ધ તરીકે જ ઓગખવા લાયક છે

પ્રશ્ન ૩૬—પ્રતિક્રમણ કળાનાર જીજ્ઞે જૂવ કાઢનાર ન હોય તો આગળ પાછળ ગાથા કે મૂલ જોલે અથવા વિધિમા દ્વરકા—આગળ પાછળ—ઓઝીવતી કરાવે તો તેમા કરનારને કે તેને દોષ લાગે ખરો ?

ઉત્તર—અવિધિ દોષ તો લાગે પણ તેમા ધગદો અશુભ ન હોવાથી સામાન્ય દોષ લાગે કે જેની મિત્રાદ્વંડ વિગેરેથી શુદ્ધિ થાય

પ્રશ્ન ૩૭—આનક ચૈત્યવદન, અનુતિ, અવનાદિ રચી શકે કે નહીં ? રચી શકે તો તેનો ઉપયોગ કયા કયા કળાય ?

ઉત્તર—રચી શકે અને તે સામાન્ય ધર્મચર્ચામા, મજાકાયા, ધ્યાનમા, દેવવદન—ચૈત્યવદનાદિમા વાપરી શકાય પ્રતિક્રમણમા શુરની આજ્ઞા હોય તો સહી સમય

પ્રશ્ન ૩૮—ચોવીશ તીર્થ કળના યક્ષયક્ષણી સ્ત્રી-ભર્તાર હોય છે કે જુદા જુદા હોય છે? તેઓ કઈ નિકાયના હોય છે? ત્યાં લગ્નસંબંધ વાય છે?

ઉત્તર—એઓ સ્ત્રી-ભર્તાર નથી જુદા જુદા કે વ્યતઃ નિકાયના કે દેવભક્તિમા લગ્નસંબંધ થતો નથી બાકી ઘણા દેવ-દેવીઓ એક જીનના સ્ત્રી-ભર્તાર તરીકે મુકુર વચેલા હોય છે

પ્રશ્ન ૩૯—વીરપદ્માત્માના નિર્વાણ પછી ત્રીશમો ભસ્મ-રાશિ શ્રદ્ધ ભેદવાથી દિનપરદિન શાસનની અવનતિ તે શ્રદ્ધ ઉત્પન્ન થઈ થશે એમ કહ્યા છતાં તેટલા વખતમા ઘણા પ્રભાવિક આચાર્યો અને પ્રનાયી જૈન રાજાઓ થયા છે તો શું તે શ્રદ્ધના ઉત્તર પછી વધારે ઉત્તમ આચાર્યો ને ગણતરો વશે?

ઉત્તર—હજી ત્રેવીશ ઉંચ પૈકી ૨૦ ઉંચ થનાના બાકી છે અને યુગપ્રધાન આચાર્યો પણ ઘણા વધના છે, તેથી હાલ વર્તે છે તે કળના વધારે ઉત્તરનાની મિથિતિ થાય તો તેમા આશ્ચર્ય જેવું નથી

પ્રશ્ન ૪૦—હાલમા વર્તતા અનેક આચાર્ય પૈકી મહાવીર-સ્વામીને અથવા મુધર્મા-સ્વામીને પાટે કયા આચાર્ય ગણાય?

ઉત્તર—એ મુખ્ય પાટે તો અત્યારે ત્રિધિલાચારી શ્રી-પૂજ્ય પોતાને માને છે આ બાબતનો અપદ્ધ ઉત્તર આપી શકાય તેમ નથી, કારણ કે પાટની અવિચ્છિન્ન મિથિતિ જણાતી નથી

પ્રશ્ન ૪૧—પ્રથમ તીર્થને કે શાસનને ઉપદ્રવ વતો ત્યારે શાસનના અધિષ્ઠાયક દેવદેવીઓ મહાય કળના હતા આચાર્યો અમ દાર બતાવતા હતા હાલ મનુજ્ય, સમ્મેનશિખર તથા

કેશરીઆજી વિગેરે તીર્થોએ ચતા હિપદ્રવોમા તેવુ કેમ કાઢ
દેખાતું નથી ?

ઉત્તર—એ પાચમા આરાનો પ્રભાવ મમજવો

પ્રશ્ન ૪૨—નર્મદાસુદરીએ પતિના વિરહે માટીની પ્રભુ
મૂર્તિ બનાવી તેની પૂજાબક્તિ કરી હતી તે મૂર્તિકાની મૂર્તિને
જગાભિપદ્ર કેમ વાય ? અને ન ધાય તો તેટલે અથે તે
અપૂજ્ય નહી ન ગણાય ?

ઉત્તર—મૂર્તિની મૂર્તિને જગાભિપેક ન શાય તો તેથી કાઢ
પૂજા-ભક્તિમા ખામી સમજવી નહી તેમજ મૂર્તિને અપૂજ્ય
રહેલ ગણવી નહી

પ્રશ્ન ૪૩—નર્મદાસુદરી ધીને અભાવે પ્રભુ પામે તેલનો
દીવો ઠરતી હતી તો તમા દોન ન લાગે ?

ઉત્તર—તેમા દોપનો સબન નથી ભક્તિ મિથિતિઅનુસાર
થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૪૪—નર્મદાસુદરીને તેનો પિતા વ્યાપારાર્થે નીજેને
તે ત્યા આનીને લઈ જાય છે એમ તેના રાસમા લખ્યું
અને ધીજ/લાવના પ્રમથિન સેટના તેના ગરિમા તેનો પીત્રા
લઈ ગયાતુ લખ્યું છે તેમા માયુ કુ ?

ઉત્તર—રાસમા જણાવેલ છે તે બરાબર છે ધીરજ/લાં
ને લખેલ છે તેને માટે તેને પૂછવુ

પ્રશ્ન ૪૫—નર્મદાસુદરી દેનસોડે ગઈ છે અને ત્રીજે ભ
મોજે જશે એમ કહેલ છે તો તે ક્યાં ને ક્યાં પ્રભુ
વાસનમા જશે ?

ઉત્તર—એ મળ ધી વિશેષ ઉ વેળ વચવામા આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૪૬—સતિકરમા શાસનદેવીના નામો આપેલા છે તે કરતા ધીન્તમા કાર્ધક ફેરફાર જણાય છે તેનું કારણ શું ?

ઉત્તર—કેટલીક વખત નામાતર પણ હોય છે બાકી તો જેણે ફેરફાર લખેલ રોય તેને પૂછવું સતિકરમા કહેલા નામો પ્રમાણભૂત માનવા

પ્રશ્ન ૪૭—માતમી તમ તમા પૃથ્વીમા ૫૦૦ ધનુષ્યના ગરીબાળા છવો હોય છે એમ તત્ત્વાર્વના પરિશિષ્ટમા લખેલ છે તો તે છવો કયા સમજવા ?

ઉત્તર—તે છવો નાગકીના જ સમજવા, ત્યા ધીન્ત તેવા શરીરવાળા છવો હોતા નથી

પ્રશ્ન ૪૮—તે જ પુસ્તકમા નપુમક પણ મોઝે જઈ શકે છે એમ લખ્યું છે તો આ ચોવીશીમા ઢોધ નપુમક મોઝે ગયેલ છે ?

ઉત્તર—જન્મનપુમક નહીં પણ કૃતનપુમક મોઝે જઈ શકે છે આ ચોવીશીમા પાર્શ્વનાવના ગાનનમા ગાગેય નામના મુનિ મોઝે ગયેલ છે તે કૃતનપુમક હતા એમ માનવું છે

પ્રશ્ન ૪૯—તે જ પુસ્તકમા અન્યલિંગમિદ્ધ વદ્યા છે તો આ ચોવીશીમા અન્યલિંગ મિદ્ધ ઢોધ વદ્યા છે ?

ઉત્તર—અન્યલિંગ એટલે વેશ માત્ર અન્યનો, પણ ભાવ સારિત્ર તો હોવું જ જોઈએ તેવો જન મોઝે જઈ શકે, તે વિના મોઝે ન જાય આ ચોવીશીમા વકલગીરીને અન્યલિંગે મિદ્ધકદ્યા છે તેમને અન્યલિંગપણામા જ કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત વયેલ છે

પ્રશ્ન ૫૦—દુર્માપુત્ર જે હાથના ગરીબાળા મોઝે ગયાનું કહેલ છે તો તે ક્યારે થયેલા છે ?

ઉત્તર—તેનું ચરિત્ર છપાયેલ છે ને વાંચી એટલે બધું જાણી શકશે તે શ્રી વીરપદમાત્માની અગાઉ થયા છે

પ્રશ્ન ૫૧—મહાવીર પ્રભુના વખતમા ૭ હાથનું શરીર હતું આજે ૩૥ હાથનું જણાય છે તો આજલા વખતમા એકું કેમ ઘટી ગયું હશે ?

ઉત્તર—શરીરના ઘટવામા કાંઈ ચોક્કસ ક્રમ જણાતો નથી સપ્તલહેવ પછી ૫૦ લાખ કોર સાગરોપમે અનિતનાથજી થયા હતા શરીરના પ્રમાણમા માત્ર ૫૦ ધનુષ્ય જ ઘટેલ છે

પ્રશ્ન ૫૨—ચકવર્તીના સાધેલા ૩૨૦૦૦ દેશો અને વાસુ દેવના સાધેલા ૧૬૦૦૦ દેશોના નામો લખ્ય છે ? હાલના દેશોના પ્રથમ નામ શું હતા ?

ઉત્તર—એ બધા નામો લખ્ય નથી તેમ નામોના ફેરફારને અંગે પ્રથમના ને અત્યારના નામોનો મુકાબલો પણ થઈ શકે તેમ નથી સાડીપચીશ આર્થ દેશો ॥ નામો લખ્ય છે

પ્રશ્ન ૫૩—ભરત ને ઐરવતમા છ આરાના ભાવ બધી રીતે સરખા કહેલા છે તો તે ઐરવતમેત્ર અહીંથી કેટલું દૂર છે ?

ઉત્તર—ભરત ને ઐરવત નામના પાંચ પાંચ ક્ષેત્રો છે તેમા જ બુદ્ધીપમા એક બ ત ને એક ઐરવત ક્ષેત્ર છે તેના વચ્ચે લગભગ ૬૬૦૦૦ ચોજનનું આનંદ છે

પ્રશ્ન ૫૪—સપ્તલહેવ ત્રીજા આરાની પ્રાતે થયા છે તે ત્યાર અગાઉના મનુષ્યો કયા દેવની પૂજા કરતા હશે ?

ઉત્તર—તેમને અગાઉ તો ૧૮ કોડાકોડ માગરોપમ સુધી યુગલિકભાવ વર્તતો હતો તેને દેવપૂજા કરવાપણ હોતું નથી

તેઓ ધર્મ કર્મ તેમજ આત્મી, મત્તી, કૃષીના વ્યાપાર
વિનાના જ હોય છે

પ્રશ્ન ૫૫—જાર દેવલોક પૈકી પહેલા ને બીજા દેવલોકમાં
જ પરિગૃહિતા ને અપરિગૃહિતા દેવીઓ ઉપજે છે, ત્યારપછીના
દેવલોકમાં ઉપજતી નથી તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—જગત્સર્વાથ એ જ તેનું કારણ છે વળી તેનું
આયુષ્ય પણ પહેલા બીજા દેવલોકની ઉત્પત્તિને યોગ્ય જ હોય
છે ઉપરના દેવલોકમાં તેટલા જોછા આયુષ્યાળા દેવો હોતા નથી

પ્રશ્ન ૫૬—પેલા બીજા દેવલોકમાં ઉપજેલી દેવીઓ બારમા
દેવલોક સુધીના દેવોને યોગ્ય હોય છે તે દેવીઓ અપરિગૃહિતા
હોવાય છે, તો અપરિગૃહિતા દેવી માથે વિલાસ કરવાથી તે
દેવોને દોષ લાગતો નહીં હોય ?

ઉત્તર—જે દેવીઓ ત્રીજાથી બાગ્મા દેવલોક સુધીને યોગ્ય
હોય-તેની યોગ્યતા પૂરતું જેનું આયુષ્ય હોય તે જ દેવીઓ ત્યા
જાય છે, બીજા દેવીઓ જ્યાં શક્તી નથી વળી દેવો અવિરતિ
હોવાથી અને ત્યાં મનુષ્યની જેવો લગ્નસબંધ થતો ન હોવાથી
તેને પરસ્ત્રીગમન તરીકે ગણવામાં આવતું નથી આ બાબત
વધારે સમજવા માટે તેનો અધિકાર વાચો

પ્રશ્ન ૫૭—આઠમા દેવલોક સુધી દેવીઓ જ્યાં શકે ?

ઉત્તર—તેના સબંધવાળા દેવોની શક્તિથી જ્યાં શકે છે

પ્રશ્ન ૫૮—એક કાળચક્ર વીશ કોડકોડી સાગરોપમનું
હોય છે તેમાં એક અનસર્પિણી ને એક ઉત્સર્પિણી હોય છે તેમાં
એવીશી તો બે જ થાય કે કેમ ?

ઉત્તર—એવીથી તો જે જ થાય

પ્રશ્ન ૫૮—અવસર્પિણીના પહેલા ત્રણ આરામા ને ઉત્તર
ર્પિણીના પાછલા ત્રણ આરામા તીર્થ કરે કેમ થતા નહીં હોય ?

ઉત્તર—એમા જગત્પભાવ જ કારણ છે અવસર્પિણીમા
ત્રીણ આરામાને છેડે એક ને ચોથા આરામા રત્ત તીર્થ કરેા થયા
છે ઉત્તરર્પિણીમા ત્રીણ આરામા રત્ત ને ચોથા આરામા
પ્રાગભમા એ જ થાય છે ?

પ્રશ્ન ૬૦—ઘોઠ રાજલોક પૈકી જ ગૃહીપ કયા ગજલોકમા છે ?

ઉત્તર—સાતમા ગજલોકના ઉપરના ભાગમા તિર્ધારિયા
૧૮૦૦ ચોજનપ્રમાણ પહેાળેા આપેલા છે તેમા અસખ્ય દ્વીપ
સમુદ્રો એક રાજની લગાડ પહેાળાઈમા (અસખ્ય ચોજનમા)
છે તે બધાના મધ્યમા આ જ ગૃહીપ એક લાખ ચોજનપ્રમાણ
ગોળ થાળીને આકાર છે, ત્યાગપછીના બધા દ્વીપો ને સમુદ્રો
એક બીજાની ફરતા રાંઠાયેલા વલયને આગરે છે

પ્રશ્ન ૬૧—ઘોઠ રાજલોકમા સાત નારકી ને બાર દેવલોક
વિગેરે કયા વિભાગમા છે ?

ઉત્તર—નીચેના સાત રાજમા સાત નારકી છે અને ઉપરના
સાત રાજમા બાર દેવલોક વિગેરે છે વધારે જાણવા
માટે લોકનાગિકા પ્રકરણ વાંચો

પ્રશ્ન ૬૨—અવચ્છરી પ્રતિક્રમણમા અતિચાર વિગેરે સૂનોધ
પાપ આલોવવામા આવે છે તેથી પાપ એાણુ થતુ હશે ?

ઉત્તર—જરૂર એાણુ થાય કેટલુ એાણુ થાય તેને
આધાર આલોવનારના અંતર ઉપર અવલંબે

પ્રશ્ન ૬૩—અતિચાર વિગેરેથી પાપ આજોવે ને પાછા નવા બાધે વળી વર્ષાતે પાપ આજોવે—એમ કન્તા છેડા શીરીતે આવે?

ઉત્તર—વધારે આજોવે ને થોડા બાધે તો પાર વહેલો આવે જેને પાર લાવનાની વૃત્તિ થાય તેને તો પાર લાવવાના ઘણા રના છે બાકી માત્ર ઉપલક્ષીઆ વાતો કગવાથી પાર આવે નહી

પ્રશ્ન ૬૪—મોક્ષ પામવાનો મગ્ધ ઉપાય શુ છે ?

ઉત્તર—એને માટે મુખ્ય ૪ ઉપાય કહ્યા છે ૧ વિપ્રયથી વિરક્તિ, રકપાયનો ત્યાગ, ૩ શુભ ઉપર અનુરાગ અને ૪ ક્રિયામા અપ્રમત્તપણ આ ચાર પ્રકારના આરાધનથી મોક્ષ વહેતુ ને સહેતુ મળે છે
કુવગ્ન.

(૧૪)

(પ્રશ્નકાર-ગજપાળ મગનલાલ-ખાખગેચી)

પ્રશ્ન ૧—સોપકમી આયુષ્યનાળા મનુષ્ય કે તિર્થંચ ઉપ કેમ લોગવાથી જોછે આયુષ્યે મગ્ધ પામે તો બાકીનુ આયુષ્ય ક્યારે લોગવે ?

ઉત્તર—આયુષ્ય એક લવનુ એક લવમા જ લોગવાય છે, બીજા લવ માટે બાકી રહેતુ જ નથી ચિત્તિની અપવર્તના થઈ જાય છે એટલે ચિત્તિ ઘટી જાય છે અને કર્મદળ બધા એક સાથે છે ત્રા અતર્મુદ્ધર્તમા વેદાર્થ જાય છે તેમાથી કામ પણ બાકી રહેતુ જ નથી

પ્રશ્ન ૨—તીર્થ દરદેવ દેશના આપે લાગે મામાન્ય કેવલી તો સમુવસરણમા તેવો કટપ હોવાથી બેસી રહે છે, પણ પહેલો

પહોર પૂર્ણ થયે તીર્થ કરદેવ દેશના દઈ રહ્યા પછી બીજે પહોરે ગણધર મહારાજ દેશના આપે ત્યારે બેગી રહે કે કેમ ?

ઉત્તર—તીર્થ કરદેવ દેવછદામા પધાર્યા પછી સામાન્ય દેવગીને બેની રહેવાનું કારણ નથી તેઓ પણ મમવસરણ માવી નીકળી યથાયોગ્ય રીતે અન્ય પ્રદેશમા વિચરે છે અને દેશના આપે છે

પ્રશ્ન ૩—ગર્ભ ઉત્પત્તિ મમયે તો બહુ નાની જિવિતિમા હોય છે, તો તીર્થ કરદેવના જીવને તે સ્થિતિમા પણ ત્રણ જ્ઞાન હોય કે કેમ ?

ઉત્તર—ગર્ભવૃદ્ધિનો ક્રમ પ્રાયે સર્વ મનુષ્યનેા સરખો હોય છે, ગર્ભે તેવડી જિવિતિમા પણ આ મા તો સ્વશક્તિ નાથે રહેલો હોય છે તેને તેથી તે વખતે તે સ્થિતિમા પણ તીર્થ કર થનાર જીવને ત્રણ જ્ઞાન હોય છે

પ્રશ્ન ૪—તીર્થ કરદેવ દેવગણના પામે ત્યારે તેમને તીર્થ કરનામર્મ ઉદયમા આવે છે તે વખતે તેમને નિદ્રા, ભોજન, ગૌચ વિગેરે આપણી જમ હોય કે કેમ ?

ઉત્તર—તે વખતે ચાર ઘાવીર્મ ક્ષય થયેલ હોવાથી નિદ્રા ન હોય, પણ વેદનીકર્મ રહેલુ હોવાથી ને શરીર ઓઢા શિં હોવાથી આહાર નિહારાદિક હોય, પરંતુ તીર્થ કરને અતિશયો હોવાથી તેમના આહાર-નિહાર જન્મથી જ ચર્મ અમુવાળા બોધ રહે નહીં

પ્રશ્ન ૫—વ્યવહારસાથિમા પર્વતા જીવોમા અલવી વધારા હોય કે અન્ય જીવ વધારે હોય ?

ઉત્તર—જાન્ય હવે અભવીથી અનતગુણા હોય ।

પ્રશ્ન ૬—તેમ જીભ ઇંદ્રો આયુધ્ય પૂર્ણ થયે ત્યાંથી ગયે તેમ સૂર્ય-ચંદ્ર પણ ગયે કે નહીં ?

ઉત્તર—એ પણ આયુધ્ય પૂર્ણ થયે ગયે ને ત્યાં જીભે ઉપજે, પરંતુ આપણે દેખીએ છીએ તે તો તેના વિમાન તમા કાંઈપણ દેવદાન થાય નહીં સૂર્ય-ચંદ્ર તો તે વિમાન ગેનાર છે એ જ્યોતિષી દેવોના ગ્વામી છે

પ્રશ્ન ૭—તારાઓ ખરે છે તે શુ તારા ગ્વાનો દેખાવ છે ?

ઉત્તર—તે તો જીભ અગ્નિના મુદ્ગળો તાગ જોવા દેખાય તારાના વિમાનો તો ઘણા શાશ્વતા છે આપણે દેખીએ છીએ તે ઘણા વિમાનો છે તારા તો તેની અદર રહેનારા ગ્વા છે, ત આયુધ્ય પૂર થયે ગયે ને જીભે હવે ઉપજે તેની તના વિમાન ઉપર કાંઈ અગ્નિ જ થાય નહીં વિમાન તો પૃથ્વીમયમય છે

પ્રશ્ન ૮—મુનિમુનનગ્વામીએ પોતાના પૂર્વ જવના અગ્નિ ગમેલા મિત્રને બચાવવા ગત્રીએ વિદ્વાન કર્યો તે પ્રમાણે તેમના આધુ પણ ગમે વિદ્વાન કળા કશે ?

ઉત્તર—તીર્થે કંઈ દેવગજાનવાળા છે ને ક્ષપાતીન છે તે કરે તે પ્રમાણે ક્ષપગ્નિતિવાળા મુનિ કરી શકે નહીં મુનિથી ગમે વિદ્વાન થાય જ નહી

પ્રશ્ન ૯—કળગ તળગ તો જાતિમગ્નજ્ઞ દાનવાળા હતા તેથી તેણે મગ્નજ્ઞ કર્યું અને જિનદાસ થઈ તેને ધર્મ સજા પાડી, નીજાની મગ્નિએ પહેચાડ્યા. તે પ્રમાણે સામાન્ય

પશુઓને મરતી વળતે અત્યારે કેમ શ્રાવક નવકાર સંભળાવે, તો તે બંનેને કાંઈ લાભ થાય કે નહીં ?

ઉત્તર—પશુ-પક્ષીને અત્યંત સમયે સંભળાવેલ નવકાર તેના ઉપયોગ વિના લાભદાયક થવાનો સંભવ ઓછો છે, પણ લાભ ન થયેવાના દાખલાઓ મળતા હોવાથી ત્યાં ન થાય એમ કહી શકાય તેવું નથી. નવકાર મંત્રાવનારને તો લાભ જ છે.

પ્રશ્ન ૧૦—દ્વાયિક સમકિત પ્રાપ્તિ નવા પછી સંસાર વધારેમા વધારે કેટલો રહે ?

ઉત્તર—તેનીશ આગળેપમથી કાંઈક વધારે રહે દ્વાયિક સમકિતી પૂર્વબદ્ધ આયુષાળો ન હોય તો તો તે જ બે મોઝે જાય, પૂર્વે આયુષ્ય બાંધ્યું હોય તો ૩-૪ બે જરૂર મોઝે જાય.

પ્રશ્ન ૧૧—સંયોગમ સમકિત પામ્યા પછી સંસારમા વધારેમા વધારે જીવ કેટલો દાગ રહે ?

ઉત્તર—એ સમકિત આપી બંદોબસ્તમા અમર વાર પમાય છે, તેથી તે સમકિત પામીને વગી નાખે તો વધારેમા વધારે અર્ધપુણ્યપરાવર્ત સંસારમા લગી-ફગી સમકિત પામીને મોઝે જાય, તેથી વધારે કાળ સંસારમા રહે નહીં.

પ્રશ્ન ૧૨—પૂર્વ જાણમા આપણે જોને દુષ્ટ આપણું હોય તે આ જાણમા આપણને દુષ્ટ આપે તો પરસ્પર ખાતુ મર બર થાય કે નવો બધ પડે ? ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવના જાણમા જોના જાણમા ત્રીસુ રેડા યુ હતું તેણે વીગ્રમજુના જાણમા પ્રજુના જાણમા ખીલા નાખ્યા તો તેથી તેણે ખાતુ ચૂકવ થયું કે તેણે નવા કર્મ બાંધ્યા ?

દેનાર—આપણે જેને પૂર્વ ભવે દુષ્ણ આપ્યું હોય તે આ જન્મ આપણને દુષ્ણ આપે તેથી ખાતું પરમ્પર સરભાગ ન દે. આપણે જો સમભાવે મહન ઢગીએ ને દુષ્ણ દેનાર પર કર ન કરીએ તો આપણે નવા કર્મ ન બાધીએ, પરંતુ આપણને દુષ્ણ આપનાર તો નવા કર્મ બાધે અને આગામી દરજ્જા તના દગ લોગને આપણે જ તેને દુષ્ણ આપનાર બાધે એમ સમજવું નહીં.

વીરપ્રભુના કાનમા ખીલા નાખના પ્રભુએ તે ઉપમર્ગ સમભાવે મહન કયાં તેથી નેમને નવા કર્મ બધાણા નહીં પણ ખીલા નાખનાર તો દૂર અધ્યવમાયથી મળ્યું પામીને માતમી નરડે ગયે.

પ્રશ્ન ૧૩—તીર્થ કનુ વાર્ષિકદાન અભવ્ય મેળવી શકે કે નહીં? તે દાન મેળવવાની આત્મિક લાભ લાઈ થાય ખરો? અને દરરોજ દાન લેનાર જુના જુદા હોય કે ઢેમ?

ઉત્તર—અભયી તે દાન મેળવી શકે નહીં એમ અભવ્ય કલકમા કનુ છે તે દાન લેવાથી છ મામ પર્યંતના વ્યાધિ નાશ પામે છે, આત્મિક લાભ થયાનું જાણવામા નથી દરરોજ દાન લેનારા પ્રાચે જુદાજ હોય છે એક જણ ણીજીવાર મરતો નથી દાન લેનારને લાવવાનું, આપવામા મદદ કરવાનું, નાખનાની ચોચના પ્રમાણે દેવાનું અને દાન માથે તેને યોગ્ય નિર્વિભે પહોંચાડવાનું કામ દેવો કર છે.

પ્રશ્ન ૧૪—ચોદમા અયોગી ગુણકાણે વર્તે તો જીવ કયા હોય છે?

ઉત્તર—નનુચ લોકમા દોષ છે તે ગુણકાણી સ્થિતિ પૂર્ણ થતા મળી જ સિદ્ધિસ્થાનમા જાય છે.

પ્રશ્ન ૧૫—નિદગી આખી સુદૃઢતા માગી હોય પણ અતમમયે વ્યાધિ-નરણુપીડા વિગેરેના કારણથી અધ્યવસાય બદલાઈ જાય તો ગતિ કેવી થાય ?

ઉત્તર—આખી નિદગી શુભ કાર્યમાં ગાળનારના અધ્યવસાય અતમમયે શુભ જ રહે પણ વચ્ચે કોઈ અશુભ યોગમાં વર્તના અશુભ ગતિનું આયુષ્ય જામી લીધું હોય તો અતમમયે અધ્યવસાય બદલાય ને જાણેલ આયુષ્યની ગતિમાં જુદું પડે પછી શુભ કાર્યો પૂર્વજવમાં કર્યા દોય તેનું શુભફળ ત્યાં મળે

પ્રશ્ન—મામાચિક પાત્ની વખત ધરિયાવહી ગામાટે પડિ ક્ષમવાના છે ? સામાયિકમાં તો આવક સાધુ જેવો ગણાય છે

ઉત્તર—મામાચિકની જે ઘડીમાં જે કાંઈ ઉપયોગ રહિતપણે નહોતો યોગની અશુભ વર્તના થઈ હોય-કાંઈપણ જીવવિરાધના પ્રમાદયોગે થઈ ગઈ હોય તેની શુદ્ધિ માટે ધરિયાવહી પડિ ક્ષમવાના છે મુનિને પણ આખા દિવસમાં અનેક વખત તેવા કારણને લઈને ધરિયાવહી પરિક્ષમવા પડે છે

પ્રશ્ન ૧૭—શ્રી જાતિને નાતુમાં આવે ત્યારે અલગ રહેવું પડે છે, કેલોક ધર્મકરણી થતી નથી, તેની અપવિત્રતા અતિ ઘણી લેખાય છે તો શું બીજી અશુચિઓ કરતા તે અશુચિ ભારે છે અને જુદા પ્રકારની છે ? આ શરીરજ અશુચિથી ભરેલું છે

ઉત્તર—જો અશુચિ જુદા જ પ્રકારની છે તેને માટે જે નિષેધ કરવામાં આવેલ છે તે જાણે ખાસ સૂત્રના કથનને આધારે કરેલ છે બીજી અશુચિ તેવી નથી શરીરમાં રહેલી અશુચિ બહાર આવે ત્યારે જ તેની અશુચિમાં ગળુના યુગ્મ

પ્રશ્ન ૧૮—સામાયિક ચગવળો રાખ્યા વિના કર્યું હોય ને સર્પાદિકના લય આવી પડે તો ચગવળા વિના બીજે જવાય કે કેમ ?

ઉત્તર—શ્રાવકનો આચાર છે કે સામાયિકમાં ચરવળો રાખીને, છતાં ન રાખ્યો હોય તો સર્પાદિકના લયે જયણા-પૂર્વક બીજે જાય અને પછી તે જાળતની આલોચણુ લેય

કુવરજી

(૧૫)

(પ્રશ્નગઢ—શા ચુનીલાલ હનલાલ-મુન્યાડ)

પ્રશ્ન ૧—સમક્રિતધારીનું લક્ષણ શું ? તે કેમ જોળખાય ?

ઉત્તર—સમક્રિતધારીને જોળખવા માટે સમક્રિતતા સહ-મંદ જોવની સજ્જાયા વિગેરેમાં યમ, મવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા ને આશ્નિક્યના-આ પાંચ લક્ષણુ જતાવેલા છે તે જોઈને જોળખવા.

પ્રશ્ન ૨—સ્વામીભાઈ એટલે શું ?

ઉત્તર—મહધર્મીનું સ્વામી બનેલ છે મહધર્મી એટલે એક ધર્મવાળા-એક સરખી દેવગુરુધર્મની શ્રદ્ધાવાળા તે સ્વામીભાઈ કહેવાય સસાની ભાઈ કરતાં આ ભાઈ ખરો ક્રિતકારી હોવાથી સાચો ભાઈ છે, સાચા ભાઈની ગરજ સારે છે એવા ભાઈ અથવા ભાઈઓનું વાતસલ્ય કરવું તે દરેક જૈનની કરજ છે

પ્રશ્ન ૩—ખરા શ્રાવક કોને કહેવા ? તેનું સ્વરૂપ શું ?

ઉત્તર—શ્રદ્ધા, વિવેક ને ક્રિયા-એ ત્રણ જેનામાં યથાર્થ હોય તે શ્રાવક તેના સામાન્ય ગુણુ ન્યાયમયત્તવિભવ વિગેરે ઉપ-જ્ઞા છે અને વિશેષ ગુણુ અશુદ્ધાદિ ૨૧ જ્ઞા છે તે ગુણુ પૈકી ચોડા ઘણા પણુ જેનામાં હોય તેને શ્રાવક કહીએ

પ્રશ્ન ૪—શ્રેણિકરાજ અવિનિ હતા તે છતા તેણે તીર્થ કરનામકર્મ શી રીતે ઉપાર્જન કર્યું ?

ઉત્તર—તીર્થ કરનામકર્મ સમકિતી જીવ બાધી શકે છે, અવિનિપણ તેમા બાધ કરતુ નથી વીશ સ્વાનકો પૈકી પ્રથમ સ્થાનક જે અરિકત તેમની ઉપરના પરમ લાકિનલાવથી તેમણે તીર્થ કરનામકર્મ ઉપાર્જન કર્યું હતુ

પ્રશ્ન ૫—સપ્તભદ્રેવ યુનદા ને યુગગણ સાથે પરબા, તેમા યુનદા તો એક મરણ પામેવા યુગલિકની માથે જન્મેલી હતી તા તેનુ પુનર્જન્ન થયુ કહેવાય કે નહીં ?

ઉત્તર—પ્રથમ લગ્ન વિના પુનર્જન્ન કેમ કહેવાય ? હજુ તો તે યુગલિક ૭ માનનુ પલ્લુ થયુ નહોતુ ત્યા તેના મામાએ એક વક્ષ નીચે મૂકી જનાથી દુશનુ કળ તેની ઉપર પડતા તે મરણ પામ્યુ, તેના માતા-પિતા પલ્લુ ત્યારપછી મરણ પામ્યા, તે પુત્રની માથે જન્મેલી પુત્રી એ ની વતમા લમતી હતા તેને બીજા યુગલિકાએ લાસીને નાભિકુળકરને મોપી તેણે ઉછેરીને ઉમ્મર લાયક થતા લગ્નવિધિપૂર્વક સરભકુમાર સાથે પરણાવી એમા પુનર્જન્નની સલાવતા માત્ર નથી

પ્રશ્ન ૬—અર્ધપુદ્ગળપરાવર્ત મસાર બાકી રહે ત્યારે જીવ સમકિત પામી શકે, તેથી વધારે અમારમા લમવાનુ હોય તો સમકિત ન પામે એમ કહ્યુ છે, તો પુદ્ગળપરાવર્તન કોને કહીએ ?

ઉત્તર—પુદ્ગળપરાવર્તનનુ સ્વરૂપ ઘણા વિચારવાળુ છે તે દુકામા સમજતી સકાય તેમ નથી તેથી તવતવના બાળા વખોધ વિગેરેમાવી વાચી જોવુ ને તેના અનુભવી પારે સમજવુ પુદ્ગળપરાવર્ત એ અનતો કાળ છે

(પ્રશ્ન ૨—શા. હીરાચંદ તેમજ—વાજણા)

પ્રશ્ન ૧—મતી સ્ત્રી કે સત્યવાદી પુરુષે લક્ષ્મીની લાલચે ખેતના મત્તનો ત્યાગ કર્યો હોય એવા દષ્ટાંતો કે ?

ઉત્તર—એવા દષ્ટાંતો શાઓમાં અનેક છે, પણ પછી તે સ્ત્રી કે સત્યવાદી કહેવાતા નથી, તેથી ઉત્તમ પુરુષો તો જે ખેતના સત્વીરતા માટે સત્યવાદીપણામાં દૃઢ રહેલ હોય તેના દાખલા લેવાનું જ કહે છે

પ્રશ્ન ૨—પરિત્ર ધ્યજમાં કોઈ શ્વાનાદિ પશુ મરી ગયેલ હોય તો શું કરવું ?

ઉત્તર—અમ્પર્ય વર્ણુ મિવાયનાની પાને બહાર કઢાવવું, નહીં તો પૂતરીએ કે શ્રાવણે પોતે કાઢી નાખી જમીન સ્વચ્છ મરી નાન કરીને શુદ્ધ થવું

પ્રશ્ન ૩—કામણ દુમણ ત્રિગેટ્ટી વગેરે પાણુ માણુમ પોતાના દુરમનના પ્રાણુ લઈ ચકે છે ?

ઉત્તર—આ કાળમાં પ્રાણુ એ નાત ધણે ઠેકાણે ખોટી ફેખાય છે, બાકી દેટલાક એવા પ્રકારો છે કે જે બીજાના પ્રાણુ લેવામાં કાગણુબૂત બને એ કે તેનું મરણુ તો તેની રીતે થવાનું નિર્માણુ થયેનું હોય તોજ થાય છે

પ્રશ્ન ૪—જિતેન્દ્રિય મનુષ્યને માઠા સ્વપ્નો આવે ?

ઉત્તર—પ્રાણુ ન આવે

પ્રશ્ન ૫—મરણુ પામેલાનું મન્નક ઉત્તર દિશાએ ને સુખ દમિણુ સામુ રાખે છે તેનું પ્રયોજન શું છે ?

ઉત્તર—દક્ષિણ દિશામાં ચમલોકપાગનો નિવાસ કહેવાય છે,

તેથી તેની સામુ મુખ કરાવે છે; પણ તે એક પ્રકારની લોકરૂઢિ છે, પારમાર્થિક નથી

પ્રશ્ન ૬—કોઈ પણ અન્ય કોમમાં જન્મેલ માણસ આદર્શ જૈન જેવી પ્રવૃત્તિ શુદ્ધ દિલથી કરે તો તે જૈન કહેવાય કે નહીં? અને તેની સાથે લોજન વ્યવહાર થઈ શકે કે નહીં?

ઉત્તર—જૈન ખુશીથી કહેવાય અને જૈનધર્મના બધા કાર્યોમાં આપણી સાથે ભાગ લઈ શકે લોજનવ્યવહાર કરવામાં શાસ્ત્રોક્ત વાધો નથી પરંતુ જ્ઞાતિના પ્રબળ નહીં શકે છે

પ્રશ્ન ૭—હીન જાતિમાં જન્મેલો જાતિબ્રહ્મ કહેવાય પણ તે કાર્યો સાત કરતો હોય અને સારા કુળમાં જન્મેલા છતાં જોઈ કનિષ્ઠ પ્રકારના કરતો હોય કે જેથી તે કર્મબ્રહ્મ કહેવાય તે જોમાં સારો કોણ કહેવાય?

ઉત્તર—માગ કર્મ કરતો હોય તે સારો કહેવાય

પ્રશ્ન ૮—ધાર્મિક મનુષ્યને અન્ય કોઈ અવગણ્ય તેને ત્યાગ્ય હોય એવી વસ્તુ ખનરાવી દેય તો તેથી તે બ્રહ્મ થયેલ ગણાય?

ઉત્તર—ન ગણાય બાકી જાણવામાં આવ્યા પછી તેનું પ્રાર્થાસ્થિત લેય

કુવરજી

(૧૭)

(પ્રશ્નકાર—માસ્તર છોડાવાવ નાનચદ—સીનાવાળા)

પ્રશ્ન ૧—લોગસ્મના કાઉન્સિલ 'ચદેસુ નિરમલચરા' સુધી ગણાય છે તો તેમાં લોગસ્મ ખજિત કહેવાય?

ઉત્તર—ન કહેવાય, કારણ કે તે કાઉન્સિલ ૨૫ શ્વાસો શ્વાસ પ્રમાણના જ કરવાના હોવાથી લોગસ્મના (૨૫) પદથી કાઉન્સિલ પૂર્ણ થાય છે

પ્રશ્ન ૨—પ્રતિક્રમણના પ્રાગ્ભાષા પરચખખાણ કંવા માટે
માન પાણી પીધુ હોય તો મુહપત્તિ જ પડિલેહવી અને ખાધુ
હોય તો તદુપરાત વાદણા દેવા તેનુ શુ ગણ્ય ?

ઉત્તર—પરચખખાણની તરતમતાને અપદ કરવા માટે વિધિમા
ન એવો તરતમતા કરવાનુ પૂર્વપુરોષોએ જણાવ્યુ છે એ
વિધિ શુદ્ધતા વિનય માટે તેમજ તપના ગહુમાન માટે છે

પ્રશ્ન ૩—નમોન્તુ વર્ધમાનાય ને ખદલે સ્ત્રીઓ સમાગ-
માની નણુ મ્તુતિઓ કહે છે તેનુ શુ કારણ ? પાશ્વિક પ્રતિ-
ક્રમણમા તો સન્નિધાયને ત્યાંને ચારે મ્તુતિઓ બોલાય છે

ઉત્તર—નમોન્તુ વર્ધમાનાયના ત્રણ ગાથામા અનુક્રમે
પ્રભુની, સર્વ જિનની તથા સિદ્ધાતની મ્તુતિ જ હોવાથી
સ્થાનકે સ્ત્રીઓએ સમારદાવાની પણ તેજ બાવનાળી નણુ
મ્તુતિઓ જ કહેવાનુ પૂર્વપુરોષોએ જણાવ્યુ છે ત્યાં ચોથી
ગાથાનકે દેનીનુ અમરણ કરવાની જરૂર નથી

પ્રશ્ન ૪—સામાયિક ને પ્રતિક્રમણ એ પાત્રમા શુણ્ઠાણા-
નાની ક્રિયા છે તો તે પહેલા શુણ્ઠાણાવાળા કેમ કરી શકે ?

ઉત્તર—શુણ્ઠાણાનો નિર્ણય માનિશય જ્ઞાની મિવાય થઈ
કે નહીં અમુક ક્રિયા અમુક શુણ્ઠાણાવાળા જ કરે એવો
નિર્ણય નથી શુણ્ઠાણે ચડનાની અભિલાષાનાળાને બને તે સર્વ
કરવાની છૂટ છે એ ગીતે જ જાણે શુણ્ઠાણે ચડાય છે

પ્રશ્ન ૫—સ્ત્રીઓ નમોઽર્હત બોલે નહીં એવી આજ્ઞા છે
નનકાગમ ન પણ કેમ બોલી ગકે ? કારણ કે તે પણ ચાદ
સ્ત્રીના સાગ્બૂત છે

ઉત્તર—નમોડહર્ત દદિનાદમાથી અક્ષરશ ઉદ્ધરિત
 નવગરમત્ર ચૈદ પૂર્વના સારભૂત એટલે રહસ્યભૂત છે,
 તેમાથી ઉદ્ધરિત નથી દદિનાદ લખવાનો સીમાતિને નિ
 હોવાથી નમોડહર્તનો પણ નિષેધ કરેલો છે અને નવગર
 બોલવાનો સીવર્ગ માટે પૂર્વપુરુષોએ નિષેધ કરેલો નથી

પ્રશ્ન ૬—દૈવસિક પ્રતિક્રમણ પારતા અલ્લસાયતુ ચેત
 વદન કરીને નમુચ્ચુલ કહેવામા આવે છે, જ પ્રિય નથી કહે
 તેનુ શુ કારણ ?

ઉત્તર—વિધિમા આજ્ઞા પ્રમાણુ છે પૂર્વપુરુષોએ જે સી
 વ્યવસ્થા બાધી હોય તે રીતે જ અનુસરવુ એ આપણુ કાન

પ્રશ્ન ૧૭—શ્રીઓ શ્રુતદેવતાની શ્રુતિ—‘ સુઅદેવયા ભગવદ્
 ન બોલતા બીજી (કમગદગની) જાણે છે ને પાશ્વિક પ્રતિ
 ક્રમણ સૂત્રને અતે તે જ ગાથા બોલે છે, તેા દૈવસિકમા
 બોલવાનુ શુ ગરણ ?

ઉત્તર—એના પણ આજ્ઞા જ પ્રમાણુ માનવી

પ્રશ્ન ૮—નાના મોટા અતિચાર કોણે અને ક્યારે કરેલા છે

ઉત્તર—તે હરીજન મારા જણવામા નથી પણ બહુ પ્રાચી
 જણાતા નથી, અર્વાચીન છે એમ તેની સાથા ઉપરથી લાગે

પ્રશ્ન ૯—બીજના ચક્રને શ્રેષ્ઠ શા માટે ગણવામા આવે છે

ઉત્તર—એમા લઘુતાને માન આપ્યુ છે વળી યા
 ચક્રની નિયતિ-પ્રકાશ વૃદ્ધિ પામે છે તેથી તેને શ્રેષ્ઠ ગણેલ
 લૌકિકમા પણ તેને શ્રેષ્ઠ માનેલ છે

પ્રશ્ન ૧૦—જિનપ્રતિમાને પ્રક્ષાલન કરી ત્રણ અંગલુહણ
 ૧ થોડું અંગલુહણ દાકવામા આવે છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—થોડું અંગલુહણ જ દાકવું એવો નિર્ણય નથી
 ૨ પહેલી પૂજા વખામા વિલગ હોય તો કોઈ પૂજા ન કરે તે
 ૩ અંગલુહણ દાકવામા આવે છે તેથી ત્રીજી અંગલુહણ પણ
 ૪ શકાય બાકી પ્રક્ષાલન પછી પૂજામા વિલગ વયો ન જોઈએ

પ્રશ્ન ૧૧—જિનમંદિરમા દેવીને આશ્રીને નેવેન ધર્મ
 ૧ ત પૂજાને અપાય કે કેમ ?

ઉત્તર—આપી શકાય, તેમા વિરોધ નથી

પ્રશ્ન ૧૨—સપ્રતિનિજ તવા શ્રેણિકરાજ મૃત્યુ ક્યારે,
 ૧ અને કેટલામા સવતમા પામ્યા ?

ઉત્તર—શ્રેણિકરાજ મહાવીર પરમાત્મા જતા મરણ પામ્યા
 ૨, ત પાન દેનો અને કેટલામો મવન હતો તે જાણનામા
 ૩ ન સપ્રતિનિજ વીર પન્માત્મા પછી ૨૬૦ વર્ષ વયા છે
 ૪ જ જાણવામા છે એના મૃત્યુનો પણ સવન જાણવામા નથી

પ્રશ્ન ૧૩—તપગચ્છવાગા ને અચળગચ્છવાગા બુદ્ધી બુદ્ધી
 ૧ બાની ધ્યાપના ગણે છે તો તેમા શ્રેષ્ઠ કયું ? અને તેની જ
 ૨ પાવાનુ માન્ય શુ ?

ઉત્તર—એમા શ્રેષ્ઠ કનિષ્ઠ કહેવાય નહીં પોતપોતાના ગચ્છની
 ૩ મામા રાગી અનુચાર પોતાની ધ્યાપના શ્રેષ્ઠ ગણાય એની ધ્યાપના
 ૪ મામા ત તે ગચ્છના પૂર્વપુરોએ કોઈ પણ અપેક્ષાને મુખ્ય
 ૫ કોને નહીં કરેવ હોય છે

(પ્રશ્નમાત્ર—પત્ની સ્વચ્છતા વીરચર—સગ)

પ્રશ્ન ૧—મારતિ ઉતારતા હોયી-નીચી કયા મુધી લઈ જવી ઠીક છે ?

ઉત્તર—નીચી આપણી નાલિ પર્યંત અને હોયી પ્રભુન નેર પર્યંત લઈ જવી ઠીક છે એને માટે કાં ખાસ લેખ લેખો નથી વિચેકપૂર્વક નિર્ણય થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૨—આરતિ કે મગજીવો ઉતારતા કપૂર મગજીવીને કયારે મૂકવો ? તેની ખાસ જરૂર છે ? કપૂર (ઘસ ધીમા મેળવે તો ચાલે ?

ઉત્તર—કપૂર મગજીવી ઉતારતા સગજીવીને મગજીવીના જમણી ખાજુ મૂકવો તેની ખાસ જરૂર નથી ન દેખાતો ચાલે કપૂર ધીમા મેળવવો ચોખ્ખ નથી, એવી પ્રવૃત્તિ પણ નથી

પ્રશ્ન ૩—નહવણના જળાદિકથી ન્નાન થઈ શકે ?

ઉત્તર—ન્નાન થઈ ન શકે માત્ર આખે કે અમુક અ લગાડાય આખે શરીર નહાવાથી તો આશાતનાનો સત્તવ કેઈ બ્યાધિ વિગેરે પ્રસંગે આખા શરીર ઉપર પણ લગાડ છે પણ તેનાથી ન્નાન કરાવું નથી

પ્રશ્ન ૪—ત્રિદયકની પૂજા કરેલ વામગેપતુ શુ પ્રવુ

ઉત્તર—નહવણના જળમા નાખવો, ઉડાડી દેવો નહીં

પ્રશ્ન ૫—દેરાસરમા કરોળીઆના જળા કે પડ ખાજ હોય તો તે અને દેરાસર ઉપર ઉગેલા વૃક્ષના અદરાદિક ક નાખના માટે પૂજારીને કહેવામા અથવા પોતાથી કાઢી ના પામા હોય લાગે ?

ઉત્તર—એમા દોષ ન લાગે પણ આશાતના દૂર કરવાથી
લાન થાય. પૂનરી કાઢવામા આજમ કરે તો પોતે જયણા
પૂનક કાઢી નાખે

પ્રશ્ન ૬—શ્રાવકે કપાળમા કરેલો આડલો ભુસી નાખવાની
જરૂર છે? જરૂર હોય તો ક્યારે ભુસી નાખવો?

ઉત્તર—કિવને ભુમી નાખવાની જરૂર નથી ગત્રે ભુમી નાખવો

પ્રશ્ન ૭—શ્રાવકે પોતાના શરીર પર કેટલા તિલક (આડલા)
કાઢવા?

ઉત્તર—શ્રાવકે કપાળે, ક ઠે, હૃદયે અને ઉદરે—એમ ચાર
તિલક પોતાના શરીર પર કરવા એમ જહેલ છે

પ્રશ્ન ૮—ધાર્મિક પુસ્તક મોઢા આડુ વસ્ત્ર રાખીને
ચાલવાનું જોઈ છે તેવું શું જાણુ? શા હેતુએ વસ્ત્ર ગણવું?

ઉત્તર—શ્રાવકે જો કોઈપણ ધર્મપુસ્તક મોઢીને નાચવું
હોય તો સામાયિકાદિમા મુખ પાસે મુહપત્તિ રાખવાનો ને તે
વેના દૂટા હોય તો વસ્ત્રનો ઇંટો ગણવાનો ઉપયોગ રાખવો તેમા
માસ કાગલ મોઢાનું થુક ઉડીને જ્ઞાન પર પડવાથી જ્ઞાનની
આશાતના થાય તે કે સામાયિકમા તો વાયુજાયની વિરાધના
પણ એાછી થાય માટે મુખ પાસે મુહપત્તિ રાખીને જોવાનાનું છે

પ્રશ્ન ૯—એક જો વળન પહેરેલું કે વાપરેલું વસ્ત્ર ધોઈને
જેનપૂજમા વાપરી શકાય?

ઉત્તર—એમા બાધ જેવું જણાતું નથી, પણ ધોવામા
જગજર ઉપયોગ રાખી જગજર ધોવું જોઈએ

પ્રશ્ન ૧૦—વસણ હુંજગી ખાનારને પૂનરી તરીકે
રાખી શકાય?

(૧૮)

(પ્રશ્નકાન્—પરી હરજીવન વીન્યદ—સરા)

પ્રશ્ન ૧—આરતિ ઉતારતા ઉઠી—નીચી કયા મુઠી લઈ જવી હોય છે ?

ઉત્તર—નીચી આપણી નાભિ પર્યંત અને ઊંચી પ્રભુના નેત્ર પર્યંત લઈ જવી ઠીક છે એને માટે કાંઈ ખાસ લેખ જોયો નથી વિનિષ્કર્ષ નિર્ણય થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૨—આરતિ કે મગજનીવો ઉતારતા કપૂર સળગાવીને ક્યારે મૂકવો ? તેની ખાસ જરૂર છે ? કપૂર (ઘસ) ધીમા મેળવે તો ચાલે ?

ઉત્તર—કપૂર મગજનીવો ઉતારતા સળગાવીને મગજનીવાની જમણી ખાણ મૂકવો તેની ખાસ જરૂર નથી ન દોષ તો ચાલે કપૂર ધીમા મેળવવો યોગ્ય નથી, એવી પ્રતિષ્ઠા પણ નથી

પ્રશ્ન ૩—હવણના જળાદિથી ન્નાન થઈ શકે ?

ઉત્તર—ન્નાન થઈ ન જાય માત્ર આખે કે અમુક અંગે લગાડાય આખે શરીરે ન્દાવાથી તો આગાતનાનો સંભવ છે કેાઈ વ્યાધિ વિગેરે પ્રસંગે આખા શરીર ઉપર પણ લગાડાય છે પણ તેનાથી ન્નાન ઠગતુ નથી

પ્રશ્ન ૪—મિદ્ધચક્રની પૂજા કરેલ વામચેપનુ શુ કરવુ ?

ઉત્તર—હવણના જળમા નાખવો, ઉઝાડી દેવો નહીં

પ્રશ્ન ૫—દેરાસરમા કરાગીઆના જાળા કે પડ બાજમાં દોષ તો તે અને દેરાસર ઉપર ઉગેલા વૃક્ષના અકુરાદિ કાઢી નાખવા માટે પૂજારીને કહેવામા અથવા પોતાથી કાઢી નાખવામા દોષ લાગે ?

ઉત્તર—એમા દોષ ન લાગે પણ આશાતના દર કગવાથી લાલ થાય પૂજારી કાઢવામા આજમ કરે તો પોતે જયણુ પૂર્વક કાઢી નાખે

પ્રશ્ન ૬—ધ્રાવડે કપાળમા કચેલો ચાડલો ભુમી નાખવાની જરૂર છે ? જરૂર હોય તો કયાંએ ભુમી નાખવો ?

ઉત્તર—દિવસે ભુમી નાખવાની જરૂર નથી રાત્રે ભુમી નાખવો

પ્રશ્ન ૭—ધ્રાવડે પોતાના શરીર પર કેટલા તિલક (ચાડલા) કરવા ?

ઉત્તર—ધ્રાવડે કપાળે, ડઠે, હૃદયે અને ઉદરે—એમ ચાર તિલક પોતાના શરીર પર કરના એમ જહેલ છે

પ્રશ્ન ૮—ધાર્મિક પુસ્તક મોઢા આડુ વસ્ત્ર ગખીને વાચનાતુ જહે છે તેતુ શુ જાણુ ? આ હેતુએ વસ્ત્ર ગખવુ ?

ઉત્તર—ધ્રાવડે જે ટોપપણુ ધર્મપુસ્તક જોવીને વાચતુ હોય તો મામાયિકાદિમા મુખ પાને મુકપત્તિ રાખવાનો ને તે વિના રૂઢા હોય તો વસ્ત્રનો ડેડો રાખવાનો ઉપયોગ રાખવો તેમા ખામ જાણુ મોઢાતુ શુઠ ઉડીને જ્ઞાન પર પડવાથી જ્ઞાનની આશાતના થાય તે છે મામાયિકામા તો વાયુઝાયની વિગાધના પણ એાછી થાય માટે મુખ પાને મુકપત્તિ રાખીને જોલવાતુ છે

પ્રશ્ન ૯—એક જે વખત પહેરેલુ ઢે વાપડેતુ વસ્ત્ર ધોઇને નિનપૂજામા વાપરી શકાય ?

ઉત્તર—એમા બાધ જેતુ જણાતુ નથી, પણ ધોવામા જગજગ ઉપયોગ રાખી જગજગ ધોવુ જોઇએ

પ્રશ્ન ૧૦—લમણુ કુંજાળી ખાનાગને પૂજાગે તરીકે રાખી શકાય ?

ઉત્તર—દોષપણ પ્રકારના દુર્ગંધી પદાર્થ ખાના કે વાપરનાને પૂજારી નગેડે ગણી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૧૧—પૂજારીને પેશાબ કરવા જતા વસ્ત્ર બદલવાની જરૂર ખરી ? અને શરીર ધોવાની જરૂર ખરી ?

ઉત્તર—વસ્ત્ર તો બદલવું જ લેખ્ય છે અને જ્ઞાન પણ કવ્યુ લેખ્ય છે

પ્રશ્ન ૧૨—પ્રભુના નિવસ માટેનું જળ સામાન્યવર્તી કે વિધવા સ્ત્રી લાવી આપે તો ચાક્ષી શકે ? અને દૂધ કે પચામૃત તી ખીંછવસ્તુ નહાયા સિવાયનો પુરુષ કે સ્ત્રી લાવે તો ચાક્ષી શકે ?

ઉત્તર—પવિત્ર શરીરથી ને પવિત્ર વસ્ત્રથી ગમે તેવી સ્ત્રી જળ લાવે તો નિવસ માટે ખપરી શકાય, દૂધ વિગેરે તો નહાયા વિનાના પુરુષ કે સ્ત્રી-દૂધવાળા જ લાવે કે તે વાપરવાની પ્રવૃત્તિ છે

પ્રશ્ન ૧૩—આખની વધારે આળવાણાથી જિન પૂજા થઈ શકે ?

ઉત્તર—ધર્મ ગેરે અધ પણ કરી શકે, પરંતુ પૂજા કરતા આજ્ઞાનના ન થતા માટે બીજા સહાયને સાથે રાખવો પડે

પ્રશ્ન ૧૪—ઢોલ નગારા વિગેરે વાજિત્રો આરતિ વખતે ન વગાડતા માત્ર બાહર વગાડે છે ને બીજા વાજિત્રો ને ઘટ વિગેરે મગગીવા વખતે વગાડે છે તો કઈ વખતે વગાડવા ઠીક છે ?

ઉત્તર—પ્રશ્નમાં જણાવ્યા પ્રમાણેની પ્રવૃત્તિ ઠીક લાગે છે, છતાં જ્યાં બીજી રીતે પ્રવૃત્તિ હોય ત્યાં તેમ કરવામાં પણ બાધ નથી

પ્રશ્ન ૧૫—પર્યુષણમાં મુનિને અભાવે જ્યેષ્ઠ ચિત્રવાણુ કે પશૂન કે ડાપેણુ કે પસૂત્ર વાળી શકે ?

ઉત્તર—ચિત્રવાણો કે ચિત્રવિનાનો કે પસૂત્રનો ખાજાવ

બોધ વાગી શકે જેમા મૂળ હોય તે વાગી ન શકે વાચનાર સચિત્તત્યાગી ને બ્રહ્મચારી આઠ દિવસ માટે તો હોવો જ જોઈએ તે આમાયિક લઈ મુકપત્તિનો ઉપયોગ રાખીને વાચે

પ્રશ્ન ૧૬—દેરામરમા ચક્ષુ ચક્ષુણ્મીની સ્થાપનાની જરૂર ખરી ?

ઉત્તર—શિખરજ ઢેગમરમા જિનર્ણિણની સ્થાપના વળતે જ તેમની શાસનદેવીની સ્થાપના પળાસજીના નીચેના ભાગમા કરવામા આવે છે તેની જરૂર છે ચક્ષુ માટે ખાસ જરૂર નથી ચક્ષુની સ્થાપના ધ્વચિત્ત જ દેખાય છે ધાખાળા દેરામરમા ચક્ષુણ્મીની સ્થાપના હોય કિંના ન હોય, કારણ કે તેને ઘરદેરાસર જેવું ગણવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૧૭—પૂજારીનો પગાર દેરામરખાતામાથી આપી શકાય ?

ઉત્તર—દેરાસરખાતામાથી—દેરામરની ઉપજમાથી પણ પૂજારીનો પગાર આપી શકાય, પરંતુ તે જૈન હોવો ન જોઈએ જ્યાં ખીર ખાતેથી (માધારણ નિગેરેમાથી) આપવાની જોગ વાઈ ન હોય ત્યાં આપી શકાય

પ્રશ્ન ૧૮—અગલુહણ કરતા જરૂરી કારણે લોઠાની સળીનો ઉપયોગ થઈ શકે ?

ઉત્તર—લોહ પ્રભુને અડાડવું જ ન જોઈએ તેવે પ્રસંગે વાપરવા માટે ત્રાળાની કે પીત્તળની મળી રાખવી જોઈએ

પ્રશ્ન ૧૯—ખીજ કૂલના અભાવે કરેણના કૂલ પ્રભુને ચડે ?

ઉત્તર—ન ચડે—સુગંધવાળા પુષ્પો જ ચડાવી શકાય ?

પ્રશ્ન ૨૦—ઘડીઆળ કે ઘડી ન હોય તો અનુમાનથી ટાઈમ ધારીને સામાયિક થઈ શકે ?

ઉત્તર—અત્યારે ઘડીઆળનું સાધન તો પ્રાપ્તે મર્વત્ર મળી શકે તેમ છે તેથી જનતા સુધી ટાઇમ જોવાનું સાધન નાખીને જ સામાયિક કસ્તુ એવું છે પછી જાગ જાધાપારાની નજી નવકાન્વાળીથી ઢાયમ સામાયિક થતું હોય તો તેમ કરે પણ જોએ વખતે પાર નહીં

કુવરજી

(૧૬)

(પ્રશ્ન ૧—નાનજી નાથાલાલ મ-તી—પાદન)

પ્રશ્ન ૧—ગૌતમસ્નામીને મહાવીરસ્વામી પર ઘણો રાગ હોતો વ્યવહારથી તે પ્રગત્ત ગગ ગણાય, પણ નિશ્ચયથી તો આત્માના શુણ્ણ પરના રાગને જ પ્રશસ્ત રાગ કહેવાય એમ ધ્યાનવામા છે તે જરામર છે? વળી ગૌતમસ્નામીને વીરભગવાનની હયાતી સુધી ક્ષાયક સમકિત હતું કે ક્ષયોપગમ સમકિત હતું ?

ઉત્તર—જરામર છે ગૌતમસ્વામી પ્રભુના ગણુધર હતા અરમ મરીરી હતા દ્રાઢશાળીના રચનાગ હતા તેથી ક્ષાયિક સમકિતી હોનાનો સભવ છે, પરંતુ ક્ષયિક સમકિતો હોવાથી ૫ માત્રમા ઉપર અપૂર્વ રાગ હોય તો તેને જાધ આવતો નથી

પ્રશ્ન ૨—મહિનાથ ભગવાન સ્ત્રીવેદેહના તો તેમના સમવસ-રણુમા જાન પર્યદા ઉપદેશ સામળવા બેસતી હશે કે કેમ? અને બેમતી હોય તો પુત્રપ્રાધાન્યના નિયમને જાધ આવતો હશે કે નહિ?

ઉત્તર—મહિનાથજીના સમવમરણુમા પણ પર્યદા તો જાર જોજ પ્રભુના સમવન-છ પ્રમાણે જ-તે જ કમમા બેમે પ્રભુ દેવઠદામા પવારે ત્યારે સાધ્વીઓ સેવા કરવા જાય

પ્રશ્ન ૩—મુનિરાજની ગેરહાજરીમા વિદ્વાન સાધ્વી પુરુષ અને સ્ત્રીઓ જાન્નેની સમક્ષ વ્યાખ્યાન વાળી શકે ?

ઉત્તર—વિદ્વાન માઁવી વ્યાખ્યા । વાચી શકે, નિષેધ નથી, પણ પાટ ઉપર બેસે નહીં અને તેમની સન્મુખ શ્રીઓ બેસે, પુરુષો જાગ્રુ પગ બેસે

પ્રશ્ન ૪—વાચી, મોચી, કુબાર, હુહાર-એવી ન્યાતના લોભિમાથી કોઈ જૈન ધર્મ પાળતા હોય તો તેઓ દેશચરમા જઈ પ્રભુની પૂજા-અગપૂજા કરી શકે કે કેમ ? મોચી ચામડાના ભેડા સીવવાનો ધંધો ચાલુ ગણતો હોય છતાં તે ન્હાઈને પ્રભુપૂજા કરી શકે કે કેમ ?

ઉત્તર—તમારી લખેલી જાતિનાવી ગમે તે જાતિનો મનુષ્ય પણ જૈન ધર્મનિરાગી હોય તો તે જ્ઞાન કરી પવિત્ર ધર્મને પ્રભુની અગપૂજા કરી શકે

પ્રશ્ન ૫—પાગ્ગી, યુરોપીયન વિગેરે મામાહારી કોમમા જન્મેવ અને ઉછરેલ મનુષ્ય પાછળથી જોધ પામી જૈન ધર્મ અગીકાર કરે અને મધ-મામ છોડી દે તો પછી તે દેશચરમા જઈ પ્રભુપૂજા કરી શકે કે કેમ ?

ઉત્તર—મામાહારી મામ તત્ત્વા પછી પવિત્ર શરીર વાળા થઈને પ્રભુની અગપૂજા કરી શકે, તેમા વાધા જેવું લાગતું નથી જાદી માસાહારી માટે પણ જિનપૂજા કરવાનો જ્ઞાન નિષેધ જાણ્યો નથી

પ્રશ્ન ૬—ગૃહસ્થ શ્રાવણોને ત્યાં વેવાઈ જાન લઈને આવે ત્યારે તેનું માર્ગેયું કરવામા આવે છે તેમજ મુનિ મહારાજ પધારે ત્યારે સામૈયું કરવામા આવે છે તે પ્રમાણે માધ્વીજી મહારાજ પધારે ત્યારે સામૈયું કરી શકાય કે નહિ ?

ઉત્તર—માધ્વીનું સામૈયું મુનિરાજ પ્રમાણે કરવાની આ

પ્રશ્ન ૨—શાસ્ત્રમા વર્ણવેલ મેરૂપર્વત હાલ કેમ જણાતો નથી ? જેમ ઊંચા પર્વતો હયાતી ભોગવી રહ્યા છે તેમ તે કેમ ભોગવતો નથી ?

ઉત્તર—મેરૂપર્વત અહીંથી બહુ દૂર હોવાથી કોઈ શકતો નથી ચર્મચક્ષુનો એટલો વિષય નથી ઊંચા પણ ઘણા પર્વતો જળદ્રીપમા છે તે પણ દેખાતા નથી

પ્રશ્ન ૩—૭ આરાની રચના કરનાર કોણ ?

ઉત્તર—છ આરાની રચના અનાદિ કાળથી ભરત ઐશ્વર્ય માટે છે તેને રચનાર ડોઝ છે નહીં જનતઠર્તા ઇશ્વર તહીં માનનારા જૈનેને માટે તેવો પ્રશ્ન જ હોઈ શકે નહીં

પ્રશ્ન ૪—દરેક જીવની ડેરી ગતિ મોક્ષ છે, તો જ્યારે આખા વિશ્વમા ભરેલા અમખ્ય જીવો વર્ષો અને આરાઓને અત મોક્ષમા જશે ત્યારે વિશ્વ કેમ ગાવશે ? તેમા કોણ રહેશે ?

ઉત્તર—આખા વિશ્વમા નિગોદના જીવો સર્વત્ર છે તે અમખ્યાતી નિગોદ પેરી દરેક નિગોદમા અનતા અનતા જીવો છે તે અખ્યા એટલી છે કે આજ મુઘી મોઝે ગયેલા જીવો એક નિગોદના અનતમે ભાગે છે અનત કાળે પણ એક નિગોદના ઘણા જીવો જોડલા પણ મોઝે જવાના નથી, એક નિગોદ પણ ખાલી થવાની નથી તો પછી આ વિશ્વ ખાલી થઈ જવાની સંભાવના જ કરવા યોગ્ય નથી

પ્રશ્ન ૫—ધારો કે અહીંથી એક જીવ મોક્ષે જવાનો છે, તો તેને માટે તિલ્લચિલામા કયે ન્યણે મ્યાન નિયુક્ત કર્યું હશે ?

ઉત્તર—અહીંથી જે જીવ મોક્ષે જાય છે તે મમત્રેણિએ જ મોક્ષમ્યાનમા ઉપજે છે જેટલો મનુષ્યલોક છે તેટલા જ પ્રમાણ

વાણુ (૪૫ લાખ ચોજનનુ) મિદ્ધાધ્યાન છે વળી ત્યા જનારા
છવે શરીર ગહિત અરૂપી હોવાથી એક ધ્યાને અનતા ગ્હે તો
પણ સકડાશ થાય તેમ નથી મિદ્ધાશિલામા મિદ્ધો રહેતા નથી
પણ મિદ્ધાશિલાની ઉપર એક ચોજનના ચોનીશમા ભાગમા ગ્હે છે

પ્રશ્ન ૬—જિનેદ્રના આગમમા સિદ્ધની સાદિઅનત સ્થિતિ
ઠી છે તો સિદ્ધની એટલી પણ સ્થિતિ તો છે ખરી ને ?

ઉત્તર—મિદ્ધની સાદિઅનત સ્થિતિ ઠી છે તેવી તમે
તમાની ધાગણા મિદ્ધ થતી માને છો પણ તેમ નથી જેમ
અનાગત દાળ અનતો છે, ખૂટવાનો નથી, તેમ તે સ્થિતિ પણ
અનતી હોનાથી ખૂટવાની નથી અને સિદ્ધોને કોઈ કાળે પણ
ત્યાથી પાધુ મમાગમા આવવાનું નથી

પ્રશ્ન ૭—પૃથ્વીકાયાદિ એકેન્દ્રિયનું ઉત્કૃષ્ટ જાવીશ હજાર
નર્પનું આયુષ્ય કહ્યું છે તો તેનાવી એવું યુ મારૂ ઠામ થતું
હશે કે જોવી તે ઉચ્ચગતિ પામતા હશે ?

ઉત્તર—પૃથ્વીકાય વિગેરે એકેન્દ્રિય છવે મદામ નિર્જન-
વટે જ ઉચા આવે છે ઘણું દુખ મહન કરીને કર્મે બપાવે
છે નવા કર્મ થોડા બાધે છે, ડાગણ કે તેને મન ન હોવાથી
તેઓ આકરા કર્મ બાધના નથી એમ કગતા કગતા ધણે ઢાગે
તેઓ ઉચા આવે છે

પ્રશ્ન ૮—આગળના આચાર્યો પાને જે ચમ ડારિક વિદ્યાના
પુસ્તકો હતા તે તેઓએ દેરામરના ગભારામા ગુપ્તધ્યાને
મૂક્યા છે એમ કહેવાય છે તા દરકે દરક ગામના દેરામરના
ગભારા તપામી તેમાથી તેનો પુ રૂદ્ધા કન ન મકાય ?

ઉત્તર—૪યા દેગસરના ગભારામા મૂકેલા છે એવું, ચોક્કસ

જણાયા મિવાય દરેક ગભાગના ગુપ્ત લાગે ખોલી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૬—જેનો નાસ્તિક ગણી શકાય કે નહીં ? ન ગણી શકાય તે તના બે આગ પૂરાવા આપશે.

ઉત્તર—જેનો નાસ્તિક નથી, પણ પૂરેપૂરા આસ્તિક છે જેનો પુન્ય-પાપ, તેના ફળ અને પરભવ માને છે તેથી તે જ ખરા આસ્તિક છે માત્ર વેદને ન માનવાથી નાસ્તિક ગણી શકાય નહીં, તેમજ જગતકર્તા ઈશ્વર ન માનવાથી પણ નાસ્તિક કહેવાય નહીં, કેમકે બે વેદવાણી પરસ્પર વિરોધ વિનાની અને અહિંસક હોય તો જેનોને માનવાની ના નથી તેમજ જગતકર્તા તરીકે ઈશ્વર સિદ્ધ થતા હોય તો તેમ માનવાની પણ ના નથી માટે જેનોને નાસ્તિક કહેનારા ભૂલા બને છે

કુવરજી

(૨૧)

(પ્રશ્નમાર-૩૧ આશુનજ જગજીવન-કે નહીં)

પ્રશ્ન ૧—શ્રી ભણેલ હોય ને પતિ ભણેલ ન હોય તો શ્રીનું કરાવેલ પ્રતિક્રમણ પુરૂષને કરે ?

ઉત્તર—આમા મને વિરોધ લાગતો નથી પણ શ્રી કરેમિ બંને ઉચ્ચરાવે તે આવી ચકે નહીં પુરૂષને સામાયિક લેતા તો આવડવું જ બેઠેએ પ્રાયેરાત્રિપ્રતિક્રમણાદિમા તેમ કરવાની જરૂર પડે છે પરંતુ જનતા મુઘી પુરૂષે જીવ્ય પુરૂષોના મળધમા જઈને જ ગત્રિપ્રતિક્રમણ કરવું અને ધીમે ધીમે ને ક્રિયામા આગળ વધવા પ્રયત્ન કરવો

પ્રશ્ન ૨—શ્રી પુરૂષો લેખા પ્રતિક્રમણ કરતા હોય તેમા નમોસ્તુ વર્ધમાનાય કે નિમિત્તે ગણવાને વખતે કોઈ

પણ મીને સમાજદાનાની ત્રણ મુતિ આવડતી ન હોય તો તેણે શુ કરવું ? નવજાત ગણવા કે મૌન જ રહેવું ?

ઉત્તર—મૌન રહેવું અને પુરૂષો બોલે તે માલગણવું

પ્રશ્ન ૩—પ્રતિક્રમણ કરનારને વહિત્તુ ન આવડતું હોય અથવા બુદ્ધો પડતી હોય તો તેને જાહેરે નનકાર ગણવા કે શુ કરવું ?

ઉત્તર—ચોપડીમાથી વાગીને ગુદ્ધ બોલવું તેને જાહેરે બીજું ન આવે તેણે ચોપડી વચ્ચાવ તેને વખતે જ પ્રતિક્રમણ કરવું

પ્રશ્ન ૪—દેવદ્રવ્યની વક્રમ કોઈ ગૃહસ્થને ત્યાં પડી હોય તેને માટે મઘને બોલાવીને લઈ જવાનું જણાવ્યું તો લઈ ન જાય ને કાઈ વ્યવસ્થા ન કરે તો તે ગૃહસ્થ તેટલી વક્રમ જીવી રાખી મૂકે તો વ્યાજ નબધી દોષ લાગે ખરે ?

ઉત્તર—જીવી રાખી મૂકે તો દોષ લાગવા મબન નથી

પ્રશ્ન ૫—જૈનશાસ્ત્રમા ગતિભોજનનો નિરોધ કરેલો છે, પરંતુ ગતિ પડી ગયા પછી કોઈ તપાત્તુ કે કુધાતુરને દયાબુદ્ધિથી અન્ન કે જાં આપે તો તેને રાત્રિભોજન કલ્યાણનો દોષ લાગે ?

ઉત્તર—એના પગિલાન માત્ર અનુક્રમના હોવાથી દોષ ન લાગે

પ્રશ્ન ૬—પામિકાદિ પ્રતિક્રમણમા મજાયા વખતે ઝંડારા વિગેરે ગળદો ના એક માથે લેવું સ્વયં બોલે છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—એ મુતિ સામનદેવીની જે તેનું ચોયુ પાદ ઉચ્ચ સ્વયં બોલનાથી તે જાગૃત વાય છે અને અન્ય મિથ્યાદષ્ટિ દેવો તિગેરે ચાલ્યા જાય છે—વિક્ષ કરી શકના નથી એ મુતિ પ્રભાવિક મનાય છે

કુવચ

(પ્રશ્ન ૧—સાઈ મણિવાલ ગુલાબચંદ)

પ્રશ્ન ૧—જિનપૂજા કરવા માટે અનામિકાને કેમ પમદ કરેલ છે ?

ઉત્તર—જિનપૂજા માટે અનામિકા આગળીને પમદ કરવામાં આવી છે તેનું કારણ ખાસ કરી જાણવામાં નથી બાકી તો પાંચ આગળી પૈકી એક મુકરર કરવાથી એકસરખી પ્રવૃત્તિ બાલે એ હેતુ તો છે જ

પ્રશ્ન ૨—અજિતશાંતિ સ્તનનની છેલ્લી ત્રણ ગાથાના કર્તા કોણ છે ?

ઉત્તર—અજિતશાંતિ સ્તનનની છેલ્લી ત્રણ ગાથાના કર્તાનું નામ જાણીતામાં નથી તેમ તે ગાથા કહેવી ક્યારથી શરૂ થઈ તે પણ જાણવામાં નથી બહુ વર્ષોથી બોલાય છે

પ્રશ્ન ૩—મેમાણાથી પ્રગટ થયેલ પાંચ પ્રતિક્રમણની શુકમાં સકલાડર્પતમાં છેલ્લી બે ગાથા છાપેલી છે તે પાશ્વિકાદિ પ્રતિક્રમણમાં બોલાતી નથી તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—એ બે ગાથા એક છે તેથી બોલે કે ન બોલે તેમાં બાધ નથી

પ્રશ્ન ૪—આવશ્યકાદિમાં કોઈ જગ્યાએ, ચૈત્યવદનના પ્રારભમાં એક ને કોઈ જગ્યાએ ત્રણ ખમામમણુ દેવાનું કહેલ છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—આવશ્યકાદિ ક્રિયામાં ખમામમણુ જ્યાં એક કહેલ હોય, ત્રણ કહેલ હોય કે ન કહેલ હોય ત્યાં તે પ્રમાણે જ

વર્તવું તેમા આપણે ફેરફાર કરી શકીએ નહીં ફેરફાર કરવો એ ગીતાર્થીનું કામ છે

પ્રશ્ન ૫—ચઉક્કસાયના પ્રારભમા આદેશ માગવામા આવતા નથી, જ કિંચિ કહેવાતી નથી અને ડાબો ઢીચણુ ઊભો કરવાનું પણ કહેલ નથી તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—ચઉક્કસાયના ચૈત્યવદનના પ્રારભમા ગામાસમણ, આદેશ માગવાનું તેમજ ‘જ કિંચિ’ કહેવાનું કે ઢીચણુ ઊભો કરવાનું વિધિમા કહેલ નથી તેથી આપણે કહી કે કરી શકીએ નહીં તેમા ઢીચણુ ઊભો કરવાની તો જરૂર જ નથી એ કિંયા જ ચૈત્યવદનની મુદ્રાએ એ ઢીચણુ ઢાળીને કરવાતી છે

પ્રશ્ન ૬—કાયોત્સર્ગના ૧૬ આગારો પૈકી અન્નચંદ્રમા બાજ આગાર કયા ને ચાગ ન કયા તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—કાયોત્સર્ગના બાર આગાર અન્ન ચંદ્રમા એટલા માટે કહેવ છે કે તે અનિવાર્ય છે અને વાજવાર થવાના મહત્વવાળા છે બાકીના ૪ આગારો કથચિન્ જરૂર પડતી હોવાથી તે આદિ રાજદથી લીધા છે

પ્રશ્ન ૭—આવશ્યકમા આવતા સૂત્રોના કર્તા કોણ છે ?

ઉત્તર—આવશ્યકમા આવતા સૂત્રો કે જેમા કર્તાનું નામ ન હોય, પ્રાયે કોઈ સૂત્રમા નામ નથી, તેના કર્તા પૂર્વાચાર્યો-ગણધર મહારાજ વિગેરે મમજવા

પ્રશ્ન ૮—ચાર મુતિ કહેના પહેલી ને છેવી કહેના પ્રારભમા નગોડર્જત્ત કહેવાય છે ને બીજી વચવી જેમા કહેનાના નથી તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—ચાર મુતિમા પહેલી શરૂઆતની હોવાથી તેના

પ્રારભમા નમોડર્હત૦ કહેવાનું કહ્યું છે અને છે તીમા શામન દેવને મહારવાના હોવાથી પ્રથમ પચ્ચપગ્મેહીને સભારીને પડી તને મહારવાનુ યોગ્ય લાગવાથી તેના પ્રારભમા નમોડર્હત૦ કહેવાનુ ઠરાવેલુ છે

પ્રશ્ન ૬—જાસુહના ફૂલોમા સુગંધ નથી છતાં પ્રભુપૂજામાં કેમ વપરાય છે ?

ઉત્તર—જાસુહના ફૂલો અપ સુગંધવાળા હોવા છતાં સુગંધિત છે તેથી બહુ વખતથી વપરાય છે, માટે તે વાપરવામાં બાધ જાણવો નહીં

પ્રશ્ન ૧૦—ચોરારી લાખ જીવાયોનિમા પૃથ્વીજાયાદિની સાત સાત લાખમા ૭૫૦ ને વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ ને સંસ્થાનવ શુણ્ણવાનુ કહેલું છે તેમ બીજી સંખ્યા માટે કહેલું છે કે નહીં ?

ઉત્તર—ચોરારી લાખ જીવાયોની પૈકી માત્ર લાખ પૃથ્વીમા માટે જે સંખ્યાની યોજના કહી છે તેવી બીજા માટે કહે નથી, છતાં જરૂરી હોય તો બે હજારે ભાગીને પડી વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ ને સંસ્થાનવડે શુણ્ણીને જીવાયોનિની સંખ્યા લાખ

પ્રશ્ન ૧૧—અવગ્યાપિની નિદ્રા જ્યાં મૂરમા કહી છે ?

ઉત્તર—અવગ્યાપિની નિદ્રા મૂરમા ન હોય, તે તો વિદ્યા જેવી એક પ્રકારની દેવશક્તિ છે તેનો પ્રયોગ કરવાથી જગત માણુમને પણ નિદ્રા આવી જાય છે અને તે બીજાના જગાડ વિના જગતો નથી તે શબ્દનો અર્થ ‘ અણુધારી ઉઘ આ જવી ’ તે છે

પ્રશ્ન ૧૨—કામ કોને કહે છે ?

ઉત્તર—કામ એક પ્રકારનો ઉધરસ જેવો વ્યાધિ છે હાલ પણ તે રોગ પ્રચલિત છે વૈદો તે વ્યાધિને ઝોળખી શકે છે

પ્રશ્ન ૧૩—મેપોન્મેપનો અર્થ શું ?

ઉત્તર—મેપોન્મેપ એટલે આખનુ મટકુ માગ્વુ ઉધાડવી-મીચવી તે દેવોના નેત્રને મેપોન્મેપ હોતા નથી

પ્રશ્ન ૧૪—કાયોત્સર્ગ માટે ગુરૂને વહન કરવાનું કયા કહેલું છે ?

ઉત્તર—ગુરૂને વહન કરવાના-વાહણા દેવાના આઠ કારણો ગુરૂવહનભાષ્યમા કહેલા છે, તેમા ત્રીણુ કારણ કાયોત્સર્ગ કરના માટે વહન કરીને આદેશ માગવાનુ બતાવેલુ છે

પ્રશ્ન ૧૫—પ્રતિક્રમણને પ્રાયશ્ચિત્તરૂપે કયા કહેલું છે ?

ઉત્તર—દશ પ્રકારના પ્રાયશ્ચિત્ત નવતત્ત્વાદિક્રમા બતાવેલા છે તેમા બીણુ પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રતિક્રમણ નામનુ છે તે પરમ્થાનમાથી પાછુ સ્વસ્થાનમા આવવારૂપ છે

પ્રશ્ન ૧૬—બૃહત્શાતિના અર્થમા ઉંટ કે મહિષ ઉપર બેસવાનુ દેખે તેને દુસ્વપ્ન કહેવ છે અને મહિષ તો પ્રભુના લછનમા છે તો તે અશુભ કેમ હોય ?

ઉત્તર—બૃહત્શાતિના અર્થમા રાત્રિમા ઉંટ કે મહિષ ઉપર બેઠો દેખે તો તેને દુસ્વપ્ન કહ્યું છે, તે સ્વપ્નશાસ્ત્ર પ્રમાણે બરાબર છે તેમા મહિષ પ્રભુના લછન તરીકે હોવાથી બાધ આવતો નથી અહીં તો તેના પર બેસવાનુ દેખવુ તે દુસ્વપ્ન ગણેલુ છે

પ્રશ્ન ૧૭—મેસાણાની પાત્ર પ્રતિક્રમણની બુદ્ધિમા બૃહત્ શાતિની નોમમા યીગચ્છાધિપાના શાતિર્મયનુ અને યીપરિવારસ્ય

સાતિર્મયુ એ એ પદ ટીકામાં છે એમ લખ્યું છે છતાં તે
જોવાના કેમ નથી ?

ઉત્તર—બૃહત્સામિની મોટામાં લખેલા એ પદો પૂર્વાચાર્યોએ
શ્રેયાના શરૂ ન કર્યા તેથી કહેવાતા નવી એ વાત ગીતાર્થને
આધીન છે

પ્રશ્ન ૧૮—ચાદ વિધાના જાણુ કહેવાય છે તે ચોદ વિધા
કઈ સમજવી ?

ઉત્તર—ચોદ પ્રકારની વિધા લેખન, પઠન, ગણિત વિગેરે
સહાયે છ ચોક્કસ નામ જાણવામાં નથી

પ્રશ્ન ૧૯—વચનશુભિ ને ભાવાસમિતિમાં શુ ફેર છે ?

ઉત્તર—વચનશુભિમાં બીજકુલ ન જોલણુ અથવા નિગ્વધ
જોલણુ તેવો ભાવ છે અને ભાવાસમિતિમાં જરૂર પડે તે
ઉપયોગપૂર્વક દોષ ન લાગે તે રીતે જોલણુ એવો ભાવ છે
જુઓ આઠ પ્રવચનમાતાની મજાજાય સાર્થ

પ્રશ્ન ૨૦—ધર્મભવરચાઉરતચક્રવટીલ એ વાક્યનો અર્થ
ભગવતી સૂત્રમાં બીજી રીતે કહ્યો છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—ભગવતી સૂત્રમાં કહેવો અને કટપસૂત્રની ટીકામાં
કહેવો બંને અર્થ પ્રમાણુ છે તે અર્થમાં વિરોધનો મલક નથી

કુવરજી

(પ્રશ્ન-૧૦ —મુન્યદબાજ પુરુષોત્તમદામ બદામી-મુન્ય)

પ્રશ્ન ૧—ચોવીશ પ્રભુના પગપન્ના આનગનો ઢાળ ઢાળ
કહેલો કે ?

ઉત્તર—૬૫મૂત્રના આનગનો ઢાળ કહેલો છે, પણ તે એક
પ્રભુના નિર્વાણથી બીજા પ્રભુના નિર્વાણનો સમજવો એક
પ્રભુના નિર્વાણથી બીજા પ્રભુના સ્થવનનો ઢાળ જાણવો હોય
તો ગતાવેલા આનગમાવી બીજા પ્રભુનું આયુધ બાદ કરવું

પ્રશ્ન ૨—પૂર્વાગ અને પૂર્વ કોને કહીએ ?

ઉત્તર—૮૪૦૦૦૦૦૦ તે પૂર્વાગ, નેને ૮૪ લાખવટે ગુણીએ
ત્યારે પૂર્વ આ પૂર્વાગ ને પૂર્વ નામની મળ્યા છે તે આયુ
ધમાં તેમ જ બીજે પણ વાગી શકાય પૂર્વની પછી પણ તે
મળ્યાને ૮૪ લાખે, ૮૪ લાખે ગુણના વનાગી થઈ સંખ્યા
નત્વાર્થ, હોડપ્રજાશ વિગેરેમાં બતાવી છે

પ્રશ્ન ૩—સાગરોપમ ને પયોપમના વરોની સંખ્યા પૂર્તી
દિવડે ૫૨ સંકે ?

ઉત્તર—સાગરોપમ ને પયોપમના વરોની મળ્યા પૂર્વાદિવડે
થઈ શકે નહીં, કાંઈકે એના અમળ્યાના વર્તે છે આ સાગરો-
પમ ને પયોપમ, આયુધને અંગે જ્યાં લેવું ત્યાં અર્ધા લેવું

પ્રશ્ન ૪—વીંપ્રભુની જન્મધાવન્વાના વિહારમાં જે જે
ગામો વિગેરેના નામો લખ્યા છે તે વ્યાનો અથાગે લખ્ય છે ?

ઉત્તર—વીંપ્રભુની વિહારમૂર્તિના નજીક અન્યારે ચોક્કસ
કહી શકાય તેમ નથી અન્યારે જ્યાં જ્યાં કન્યાલુપ્તમિઓ

અનેક રાબુની મતાવવામા આવે છે, તેમાની પણ કેલીક
માનિત જગ્યા છે વીગ્રમબુની નિહારમૂર્તિના નિર્ણય માટે
માનવાય તો વિચાર્યેદમૂર્તિએ માટે પ્રયાસ કરી નકરો તૈયાર
ર્યાનુ માન્યુ છે

પ્રશ્ન ૫—શાશ્વત રાજ્ય વિશેષે કયા કયા વાપરેલ છે અને
શાશ્વત હાર્થો શુ શુ છે ? તે જગ વિન્તારથી સમજાવશે

ઉત્તર —દેવોના શાશ્વત વિમાનોને જગે વાપરેલ છે દેવોના
વિમાનો, ભરનો, નગરો અને જ્યોતિસ્વકમા રૂપતા વિમાનો
બધા શાશ્વત છે તે અનાદિખજી જેમના તેમ છે તેમા કાંઈ
દેવકાર થતો ન હોવાથી જ તે શાશ્વત કહેવામા છે જગત
સ્વમાન પુરુષવચ્ચક્રો ભલે બદલાય પણ તેનું સ્વરૂપ તો કાંઈ
પણ દેવકાર વિનાનું કાયમ ન્હે છે શાશ્વત મિદ્ધાયતનો તેમ
જ શાશ્વત પરંતો મેરૂ વિગેર, દરેક દ્વીપ ને અમુદ્રની જગ
લીઓ, માત નરકપૃથ્વીઓ ને મિદ્ધગિતા વિગેરે જે જે શાશ્વત
રહેત છે તે તો તમા જ રહેવાના સમજવા

પ્રશ્ન ૬—હાલમા જેન ધર્મ પ્રકાશમા જે સ્ત્રીઓના સળ
ધમા લખેત છે તે શાને જગે લખેલ છે ?

ઉત્તર—તે વિધવાવિનાશને જગે લખેલ છે એ બાળત જેન
સ્ત્રીઓ માટે નિયેધમાગ પામ પાઠ વાચનામા આવ્યો નથી
વગી જૈનધર્મ પાળનારી અમુક વચ્ચિક વિગેરે ઘણી દોષમા
પુનર્લગ્નનો નિવાજ ચાનુ છે જે લા વીરચાસતના પ્રશોત્તરમા આ
બાળત ચર્ચેલ છે, પણ આધાર જતાવેલો નથી બાકી જૈનધર્મ
નિવૃત્તિપરાયણુ છે નર્વ પ્રખરના ધર્મમા પ્રણયર્થ એટ પત્નિમા છે
તેથી જેમ જનેતેમ આવક કે આવિદ્યઓએ તેવો પ્રસંગ આવે ત્યારે
ફરી વિવાહ ન કરતા પ્રણયર્થ પાળવુ તે જ એષ્ઠ તેમજ હિતાવહ છે

સામાજિક ને જાન ધર્મનું રક્ષણ કરનાર હોય તે પાળવા યોગ્ય છે જૈનધર્મ સ્વીકારવાનું તો મઘ-માસના લોગને માટે પણ નિષેધ હતું નથી જાત્ર મત લેનાર પણ અમુક દુટ ગણી શકે છે, તો આચાર્યતમા સ્ત્રીએ કે પુરુષે જે ભાગે લેવું તે ભાગે પાળવું એ ઉત્તમ છે

પ્રશ્ન ૭—વીંપ્રભુ ડેટલા વર્ષની ત્યે પરણ્યા ? ક્યારે પુત્રી ધર્મ ? અને તેને ડેટલી ઉમરે પરણાવી ? તે વિષે કાંઈ ઉલેખ છે ?

ઉત્તર—વીંપ્રભુ ત્યારે (ડેટલે વર્ષ) પરણ્યા ? ક્યારે પુત્રી ધર્મ ? તેને ક્યારે પરણાવી ? એ અપ્રદેશી જગ્યાએ વાચવામા આવ્યું નથી, પરંતુ તેમની પુત્રીના લગ્ન તો પ્રભુના મમારીપણામા વયેલા એમ તેમના અગ્નિ ઉપરથી નીકળી શકે છે

પ્રશ્ન ૮—પ્રભુના વડીલજીવું નદીવર્ધન કે સ્ત્રી યશોદાના સગાધમા પ્રભુએ દીક્ષા લીધા પછીનો ઘાંઘ હકીકત લખ્ય છે ?

ઉત્તર—નદીવર્ધન કે યશોદા સગાધી પ્રભુએ દીક્ષા લીધા પછીની ઘાંઘપણ હકીકત સાચવામા આવી નથી માત્ર વીંપ્રભુના નિર્વાણના મમાચાર સાબળી નદીવર્ધનને બહુ શોક થયો, તને બીજે દિનને મુદ્દર્ગના બહેને પોતાને ત્યાં લઈ જઈને જમાડ્યા, એથી તે શુદ્ધિ ર લાઈબીજ કહેવાપી એટલી હકીકત મળે છે નદીવર્ધન ક્યારે પરણ્યા હતા તે વર્ષ પણ જાણવામા નથી, પણ તે પ્રભુની અગાઉ ચૈકારાજની પુત્રી આવે પરણ્યા હતા

પ્રશ્ન ૯—સૂર્ય ને ચંદ્ર પોતાના મૂળ વિમાન સાથે વીંપ્રભુના સમવમણમા આવ્યા કહે છે તે વાત શક્ય છે ?

ઉત્તર—સૂર્ય-ચંદ્ર શાશ્વત વિમાન સાથે અહીં આવે તે

ન જ મની ગકે એમ જૈન ગાત્રનાર પણ કહે છે વીરપ્રભુના
વળાનમા આવ્યાની વાત અઠેરાબૂન એવા માટે જ કહેવી છે

સ ૧૯૮૭ ના પોમ શુદ્ધિ ૭

કુવળ

(૨૪)

(પ્રશ્ન-૧-ગેઠ નથમવ સીના ।મજી ધાને-સાફરી)

પ્રશ્ન ૧—દેરાસર સવારે ક્યારે ઉઠાડવા ને માને ક્યારે
જાય જવા ?

ઉત્તર—દેરાસરજી સૂર્યોદય અગાઉ બે ઘડીએ પ્રકાશ
વાય ત્યારે ઉઠાડના અને સધ્યાકાળે આરતી ઉતારીને જાય કરવા
ને મુખ્ય માર્ગ છે બાકી સવારે કાંઈ વહેલા ઉઠકે તો બહુ
વાધા જેવું જણાતું નથી પણ રાત્રે બહુ મોડા સુધી ઉઠાડા
રાખવાનું ને લાઈટની વૃદ્ધિનું કામ વધી પડયું છે ત બાળન
સુસોએ વિચારી ઘડિત દેશ્વર કયા યોગ્ય છે

પ્રશ્ન ૨—મહાવીર પ્રભુનો જન્મ વચાવ છે ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ
વધેગાય છે તે પ્રવૃત્તિ પ્રાચીન છે ? અને યોગ્ય છે ?

ઉત્તર—જન્મ વચાવ ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ વધેરવાની પ્રવૃત્તિ
પ્રાચીન નથી, જાય થાય તો ગાત્રોક્ત વાધા જેવું નથી

પ્રશ્ન ૩—બેસના વર્ષે દેરાસર વહેલા ઉઠાડે છે તે યોગ્ય
છે ? તેમા જયણા જળવાય છે ?

ઉત્તર—બેસતા વર્ષે સૂર્યોદય અગાઉ બે ત્રણ ઘડી વહેલા
દેરાસર ઉઠકે તેમા બહુ વાધા જેવું લાગતું નથી પરંતુ
જૈનોએ તો જયણાપૂર્વક જ સર્વ કરણી કરવાની છે

પ્રશ્ન ૪—પ્રસૂતિના ઘરવાળાને સામાયિક પ્રતિક્રમણ કેટલા દિવસે થાય ? અને એક મોલવાળા પાડોશીને કેટલા દિવસે થાય ?

ઉત્તર—ઘરવાળાને સામાયિક પ્રતિક્રમણ પ્રસૂતિના દિવસથી જ માનપણે થાય એ પ્રવૃત્તિ અટકાવવાની જરૂર નથી પાડોશીને એક મોલના કાગ્લુથી સૂતક આવવા સલવ નથી, પણ પરમ્પર જવા આવવાનો પરિચય હોય તો તેમ ન થવા માટે જાળવવાની જરૂર છે

પ્રશ્ન ૫—પ્રસૂતિના ઘરવાળાને પ્રભુની અમૂળ કયારે થાય ?

ઉત્તર—પ્રભુની અમૂળ ૧૨ મે દિવસે થાય વધારે જાણવા માટે છપાએલ સૂતક વિચાર વાચો

પ્રશ્ન ૬—દેરાચરમા પ્રભુ પાસે ખુલા હીવા મૂકાય ?

ઉત્તર—પ્રભુ પાને ખુલા નીવા મૂકી શકાય જ નહીં, હીવા કાનસરાળા જોઈએ

પ્રશ્ન ૭—સ્વપ્નાની ધીની ઉપજ શા ખાતામા લઈ જવી ઠીક છે ? કટચેક કેડાણે માધારણખાતામા લઈ જાય છે તે યોગ્ય છે ?

ઉત્તર—સ્વપ્નનું ધી બહારખાતે લઈ જવાનો ગિવાજ અમુક કેડાણે તે તેમજ સાધારણખાતામા લઈ જવાનો ગિવાજ પણ અમુક કેડાણે છે, પરંતુ તેને માટે એકદમ ચાલના ગિવાજમા દેરફાર કરવો નહીં એ મને ઠીક લાગે છે

પ્રશ્ન ૮—જ્ઞાનખાતામાથી મગાવેલા પુસ્તકોનો આવક-આવિકા ઉપયોગ કરી શકે ?

ઉત્તર—જ્ઞાનખાતામાથી મગાવેલ પુસ્તકોનો આવક-આવિકા ઉપયોગ કરી શકે એમા ખીલકુલ બાધક નથી

પ્રશ્ન ૬—તીર્થ કર ઇચ્છ્યાવસ્થામાં કેવું ધ્યાન કરે છે ?

ઉત્તર—તીર્થ કર કોઈ રહતું ધ્યાન કરતા નથી, પણ ધ્યાનના ચાર લોફ બે ત્રણ પ્રકારે છે તે ચિંતવે છે ને પત્રી શોગ્ય અવમગ્ન શુકલધ્યાનના ચાર ગાથાનો ઉપયોગ કરે છે

પ્રશ્ન ૧૦—ગૃહસ્થપણમાં તીર્થ કર જિનપૂજા કરે ?

ઉત્તર—ગૃહસ્થપણમાં તીર્થ કર જિનપૂજા કરતા નથી

પ્રશ્ન ૧૧—મુનિપણમાં તીર્થ કરના શરીર પર વરમાઠ વરને તો તની વિગ્રહના તેમને લાગે ?

ઉત્તર—કાયોત્તમર્ગ ધ્યાને રહેલા મુનિ કે તીર્થ કર ઉપર વરમાઠ વરને તો તેની વિગ્રહના તેમને લાગતી નથી

સ ૧૬૮૮ ના શ્રાવણ મુદિ ૧૪ કુવરજી

(૨૫)

(પ્રશ્ન-૧૨-શાસ્ત્ર બોલીવાળા જ્ઞેહ્યક-અમનના)

પ્રશ્ન ૧—‘ આખી જલેલી પાતળી ’ એ ગાથાનો અર્થ શું ? તે પ્રભુ પાસે બોલાય ?

ઉત્તર—‘ આખી જલેલી પાતળી ’ વાળી ગાથા કોઈ મુગ્ધ છત્રની બનાવેલી છે તે પ્રભુ પાસે બોલવા લાયક નથી તેને અથવા મારવાળો ન હોય

પ્રશ્ન ૨—પ્રભુની પ્રતિમાને આપણે જળાભિષેક કરીએ છીએ તે શેનું અનુકરણ છે ?

ઉત્તર—ઇકાદિક વિષ્ણુધોએ પ્રભુનો જન્માભિષેક કરેલ તે અનુસારે આપણે કરીએ છીએ જુઓ બહુશાંતિ

પ્રશ્ન ૩—કોઈ સાધુ કાળધર્મ પામે ત્યારે માડવી કરવું જ પડે કે કેમ ?

ઉત્તર—સાધુ જાળધર્મ પામે ત્યારે શક્તિ કે ભોગવાઈ ન હોય તો નનામીથી પણ ચાલે માડવી ડરવી તે વિશેષ જુડભક્તિ છે

પ્રશ્ન ૪—હાલમા વપગય છે તે કેશ શુદ્ધ ગણી શકાય ?

ઉત્તર—એ બાબત કેમ મળેથી પૃથક્કરણ કરી નાણતા હોય તેને પૂછવું, હું બાણતો નથી

પ્રશ્ન ૫—ચામડના વાળ ચમડી ગાયના પુચ્છના છે તે શી રીતે આવતા હશે ?

ઉત્તર—ચામડના વાળ કેમ આવે છે તે વિષે માટે ચોક્કસ અનુભવ નથી

પ્રશ્ન ૬—કન્તૂરી, ગોરૂચદન વિગેરે વસ્તુ જિનપૂજામા વાપરવા લાયક છે ?

ઉત્તર—કન્તૂરી, ગોરૂચદન વિગેરે પ્રતિષ્ઠાદિ પ્રસંગે વપગય છે તેના અઘટિતપણાનો નિર્ણય હું કરી શકું નહીં

પ્રશ્ન ૭—ભોગાવળી કર્મ નિજાચિત્ત હોય તો ભોગવવું જ પડે કે કેમ ?

ઉત્તર—ભોગાવળી કર્મ નિજાચિત્ત હોય તો ભોગવવું જ પડે દીક્ષા લીધા પછી પણ આર્દ્રકુમારદિકને ભોગવવું પડ્યું છે

પ્રશ્ન ૮—હાલ દીક્ષાના વિષયમા બહુ ચર્ચા ચાલે છે તે બાબતમા તમારો અભિપ્રાય શું છે ?

ઉત્તર—દીક્ષાનો નિષય અન્યારે બહુ ચર્ચાય છે તેવી તે બાબતમા અભિપ્રાય આપના ચોગ્ય નથી, હના એટલું તો ચોક્કસ કહી શકાય કે ચોગ્યતા ભેવાની ખાસ જરૂર છે

પ્રશ્ન ૯—સધવા સીએ જિનદર્શને જતા મ્તાન કરવાની જરૂર છે ?

ઉત્તર—શ્રીઓ અપવિત્ર અગ શુદ્ધ કરીને જિનર્થને જઈ શકે છે જિનપૂજા કરવી હોય તો સર્વન્નાન કરવું પડે

પ્રશ્ન ૧૦—સ્નાના પ્રાતે આરતિ ઉનાન્નારને કકુના તિલક કરતા પ્રભુ આડું વસ્ત્ર રાખવામા આવે છે તેની જરૂર છે ?

ઉત્તર—સ્નાનની પ્રાતે પૂજાને કકુના ચાદલા કરતા વસ્ત્રનો પડદો કરનાની ખામ જરૂર નથી

સ ૧૬૮૮ ના ત્રાવણુ શુદ્ધિ ૧૫ કુવગળ

(૨૬)

(પ્રશ્ન-૧૨ -ભાઈ નગીનધાવ લે માદી—જુસર)

પ્રશ્ન ૧—પર્યુષણના પ્રથમ ત્રણ દિવસ મુનિ ચાતુર્માસ રહેલ ન હોય તો ધાવકે શુ વાચવું ?

ઉત્તર—પર્યુષણના પ્રથમના ત્રણ દિવસમા આવડે પર્યુષણની અઠ્ઠાઈનું વ્યાખ્યાન સમ્પૂર્ણ છે તેનું ભાષાતર વાચવું

પ્રશ્ન ૨—ગૃહસ્થ વાચે ત્યારે માધ્વી માલગવા બે ?

ઉત્તર—ગૃહસ્થ વાચે ત્યારે સાધ્વી માલગવા બેને તે ચોખ્ખ લાગતું નથી તમણે તો ત્રાવિકા પાસે સ્વય વાચવું

પ્રશ્ન ૩—‘કનકતરૂ જેવે કુણુ જીડી, પ્રભુ સુરતરૂની મેવા છ’ એનો અર્થ શુ ?

ઉત્તર—‘કપટક મમાન પ્રભુને છડીને કનકતરૂ એટલે ધતુ રાના વૃક્ષ મમાન અન્ય દેવને કોણુ મેવે ?’ એ એનો અર્થ છે

પ્રશ્ન ૪—કોઈ બાળકે ઉપવાસ કર્યો હોય તો તેને મારણાને દિવસે એકાસણુ નવકારશીએ કરાવી શકાય ?

ઉત્તર—ખામ જરૂર હોય તો ઉપવાસને પારણે બાળકને નવકારશીએ એકાસણુ કરાવાય ખાસ કારણ વિના નહીં

પ્રશ્ન ૫—અગ્નિ અચિત્ત થાય ?

ઉત્તર—અચિત્ત અગ્નિ થતો જ નથી

પ્રશ્ન ૬—વાયુ અચિત્ત થાય ?

ઉત્તર—અચિત્ત વાયુ ડેટલાડ ઉપધાતથી થવા સભવ છે,
પણ હલ્લકી કહી શકે નહીં કે આ વાયુ અચિત્ત છે

મ ૧૬૮૮ ગ્રાવણ શુદ્ધિ ૧૪

કુવરજી

(૨૭)

(પ્રશ્નકાન્ડ—ગા. દુલભદામ નાનચ-મહુવા)

પ્રશ્ન ૧—શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણમૂળના પ્રથમ આશ્રમદ્વારમા લખે
છે કે—‘ પથ્યન્તા ઉત પ્રગાન્તા હિમક સાધન જનાવંતાં એવ
દક્ષિણ દિશાનો નારકી થાય, મહાબુદ્ધિયો થાય અને અનંત વાળ
તેવો ગંદે ’ આમા શુ મમજવુ ? ’

ઉત્તર—એની મતલબ એ કે કે—એવા અતિ પાપ મધાય
તવા માધનો તૈયાગ કરનાર એવ દક્ષિણ દિશાનો નારકી વાય છે,
કાન્થ કે નરકમા દક્ષિણ દિશાના નારકીને વવારે દુખ હોય કે
વળી મહાબુદ્ધિવાળો થવાથી એવ અનંતકાળ મસાગમા લમે છે

પ્રશ્ન ૨—‘ ત્રીન્ત આગમા યુગજિઆઓ હોય કે અને
તઓ માત્ર ૭૬ દિવસ મુધી જ ગર્ભની પ્રતિપાલના કરીને
છ મહિના પૂર્ણ થયે મૃત્યુ પામી દેવલોકે જાય છે ’ એમ કહેલ
છે જના મરેદેના માતા સ્વપ્નદેવને જન્મ આપ્યા પછી ૮૩
લાખ પૂર્વ ને ૧૦૦૦ વર્ષ કેમ જીવ્યા ?

ઉત્તર—૭૬ દિવસની પ્રતિપાલના મળધી કુકીજન ત્રીજા
આરાના પ્રાગલના વળનની છે, ત્યારપછી તો અસર્પિલી કાળ
હોવાથી તેમા કેરકાન્થ થતો આવે કે ગર્ભપ્રતિપાલના, આદ્યારેચ્છા,

શ્રામોશ્રામગ્રહણ, આહારનું પ્રમાણ વિગેરેમાં વૃદ્ધિ થતી આવે છે એ આરામ થી પન્થોપમનો આઠમો ભાગ બાકી રહે છે ત્યારે તે ઘણો દેરકાર થાય છે તે વખતમાં સાત કુલકરો થાય છે આ મળ થમા શ્રી લોકપ્રકાશના ત્રીજા વિભાગમાં-કાળલોકમાં બાર આરાના અધિકારમાં ઘણો વિસ્તાર જતાવેલો છે તે પ્રમાણે વિચાનતા મરૂદેવા માતાનું જીવન પ્રભુના જન્મમમયે એક બાકી રહેલ તે હકીકત જરાજર જાહેરસેતી થઈ ગઈ છે

પેલા, બીજા, ત્રીજા આરા સળધી યુગલિકને લગતી ને હકીકત શાસ્ત્રમાં રહેલ છે તે તે આરાના પ્રાપ્તિના વખતની સમજાવી

પ્રશ્ન ૩—સિદ્ધના જીવો લોકાતને નિર્ણય રહેલા છે કે રહેવા છે તે કેવી રીતે રહેવા છે ?

